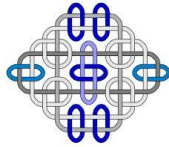

ვაჟა კაკაბაძე

ზღაპრის ფილოსოფია - 2
(ჭკვიანებო?! საზიზღარი
შეიძლება იყოს ჭკვიანი?)

Philosophy of a Fairy-Tale - 2
(Clever?! Can bad be clever?)

თბილისი, 2016

-1-

უაკ (UDC)
კ-171

ვაჟა ვლადიმერის ძე კაკაბაძე - ზღაპრის ფილოსოფია - 2
(ჭკვიანებო?! საზიზღარი შეიძლება იყოს ჭკვიანი?). გამომცემლობა:
„მერიდიანი“, თბ., 2016. გვ., 182.

ზღაპრის ფილოსოფია - 2
(ჭკვიანებო?! საზიზღარი შეიძლება იყოს ჭკვიანი?)

ეს წიგნი წარმოადგენს გაგრძელებას წიგნის - „ზღაპრის ფილოსოფია (ზღაპარი სულელი დიდებისათვის და ჭკვიანი პატარებისათვის)“, და მასში აღწერილია საქართველოში არსებული ყოფა, საგანმანათლებლო სისტემაში ჩამოყალიბებული მანკიერი მხარეები, ქართველი ერის ხასიათი (როგორც დადებითი, ასევე უარყოფითი). გაკრიტიკებულია საქართველოს მეზობელი სახელმწიფოების და, განსაკუთრებით, რუსეთის არაკეთილსინდისიერი დამოკიდებულება ქართველი ერის მიმართ. წიგნის მთავარი მიზანია სიკეთისა და ბოროტების არსის წარმოსახვა და სიკეთის მნიშვნელობის განსაზღვრა.

“Philosophy of a Fairy-Tale - 2
(Clever?! Can bad be clever?)”

This book is a continuation of a book - “Fairy Tale Philosophy (Fairy Tale for silly adults and clever children)”. It describes a life in Georgia and faulty sides of educational system. Characteristics of Georgian Nation (both – positive and negative). Attitude of neighboring countries, especially unfair attitude of Russia towards Georgian nation is criticized in it.

Main objective of the book is to show the good and evil and define the essence of good.

kakabadze@hotmail.com

© წიგნი დეკონსტრუირებულია საქპატენტში, დადგენილი წესის შესაბამისად.

ISBN 978-9941-0-8610-6

არსი

წიგნის მთავარი მიზანია სიკეთისა და ბოროტების არსის წარმოსახვა და სიკეთის მნიშვნელობის განსაზღვრა. მისი მთავარი გმირებია ბაბუა, და მისი შვილი-შვილები, კლდის ნატეხი, რომელიც წამოღებულია დავით-გარეჯის მონასტერიდან, სადაც მღვდლად მსახურობდა წიგნში მიმდინარე პროცესების მთავარი გმირი ბაბუა - სავლე. წიგნის უარყოფითი პერსონაჟია - საზიზღარი, რომელიც ცდილობს დაიყოლიოს სავლე, რომ მან შური იძიოს შვილისა და რძლის მკვლელებზე; უარყოფითი პერსონაჟის საპირისპიროა კეთილი ადამიანი - ქარაოცა, ის საზიზღარის მსგავსად, დამე სტუმრობს სავლეს და მასთან მართავს ფილოსოფიურ საუბრებს.

წიგნში ასევე, მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს დედოფალ მარიამს, რომელსაც სავლეს შვილიშვილები წარსულში და მომავალში გადააწყავს, და ამით, ის, ბავშვებს ანახებს დროის ჭეშმარიტ ღირებულებას. წიგნში მოკრძალებული ადგილი უჭირავს სავლეს დას, მაგრამ მისი სახე სრულად ასახავს ქართველი ქალის ბუნებას.

ასევე არ შეიძლება არ აღინიშნოს, რომ წიგნში საქართველო მოიხსენიება როგორც იბერია, და ეს იმიტომაც გაკეთებული, რომ საქართველო იბერიული კულტურის ცენტრია, და მკითხველის საყურადღებოდ ისიც მინდა აღვნიშნო, რომ იბერიული კულტურის მატარებლები არიან ბასკები და ირლანდიელები.

დაბოლოს, მინდა აღვნიშნო, რომ წიგნში საუბარია სამყაროს წარმოშობაზე, ადამიანის არსზე, სიყვარულზე და, რასაკვირველია, ვაჟკაცობაზე.

წაიკითხეთ და შეიცანი საკუთარი თავი.

Concept

Main objective of the book is to show the good and evil and define the essence of good. Main characters of the book are grandfather, grandchild, and piece of rock that is taken from Davit Gareji Monastery where Savle – grandfather, main character of the book was a priest. Bad is a negative character of the book, who tries to convince Savle in taking revenge on murderers of his son and daughter-in-law. Karaotsa is opposite of negative character, he is a kind man. He visits Savle at night and has philosophical conversations with him.

Queen Maryam has an important part in the book. Savle takes grandchildren to the past and future and shows them a real value of the time. Savle’s sister holds a modest place in the book but her character shows nature of Georgian women.

We should also mention that Georgia is called Iberia in the book because Georgia is a centre of Iberian culture. I would like to mention for readers that Basques and Irish people are carriers of Iberian culture.

In the end I would like to say that following topics are discussed in the book: creation of the world, essence of a human beings, love and heroism.

Read and find yourself.

ზღაპრის ფილოსოფია - 2 (ჭკვიანებო?! საზიზღარი შეიძლება იყოს ჭკვიანი?)

ღმერთო, შენ დაიფარე საქართველო, მარიამ ღვთისმშობელის წილხვედრი ქვეყანა, სადაც ინახება ილია-წინასწარმეტყველის მოსასხამი, მარიამ ღვთისმშობელის პერანგი, იესო-ქრისტეს კვართი, სადაც დაიბადა ნოე და იქმნებოდა ლეგენდები, სადაც დამალულია სამყაროს შემეცნების გასაღები.

საქართველოს ბევრი ჭირ-ვარამი გადაუტანია, არ დაკლებია ვარეშე თუ, შინაური ნაძირალების მიერ ნასროლი ტალახი, მტერიც ბევრი პყლია და მოყვარეც; ხშირად ფიზიკური განადგურების პირას დამდგარა, მაგრამ არ დაჩოქილა, რამეთუ ზნეობა აცისკროვნებდა თითოეული ქართველის გულს, ხოლო გაციკროვნებული გულის მქონე ადამიანის დამარცხება შეუძლებელია.

დღეს გაციკროვნებული გული ერთ-ორს თუ შემორჩა და ისინიც ხელს იფარებენ გულზე, ნათება სხვამ, რომ არ შეამჩნიოს - ეშინიათ სულელ კაცად, რომ არ მონათლონ, აი ასეთი მანკიერი ხედვა ჩამოუყალიბდათ შეთის შთამომავლებს, იმ ერს, რომელიც ორჯერ არის კურთხეული ღმერთის მიერ და, რომელსაც ორჯერ მეტი მოეკითხება, ვიდრე სხვას.

სულიერმა შიმშილმა ქართველი ერი სრულიად გარყვანა, ფულის მონად აქცია, ჩაძირა ცოდვებისა და უცოდინარობის ჭაობში, თითო-ოროლა თუ გადაურჩა, მაგრამ, ისინიც ჭაობის პირას დამდგარან, ცოდნისა და სიბრიყვეს შორის.

აირია საქართველო, ადამიანების უმეტესობა პოლიტიკოსობს და ხელისუფლების სათავეში მოსვლა სურთ, ქვეყანას კი არაფრად არგებენ, არ იციან და არც აინტერესებთ თუ როგორ უნდა დაიბრუნონ მტრების მიერ მიტაცებული ტერიტორიები. ხოლო, ისინი ვინც ბიზნესში არიან ჩართულნი გამწარებული იტაცებენ მიწებს, იმას რაღაც გადაიქცევიან ოდესმე. უგუნურებამ ქართველი გლეხი მიწას მოწყვიტა და უცხოეთში გადახვეწა, მის ადგილას კი, უცხო ტომის შვილებმა გაიდგეს ფესვები.

დღევანდელ საქართველოში სწავლა და ცოდნის მიღება ჭუჭყიანი ფულის შოვნის საფუძველი გახდა. უმაღლესი სასწავლებლის რექტორებისათვის მთავარი მიზანი ფულის შოვნაა და სულ არ ანადგვლებთ სტუდენტი მიიღებს ცოდნას თუ არა, კიდევ უფრო უარესი ის გარემოებაა, რომ მათ დაბეზლებას და ერთმანეთის ქიშპობას აიძულებენ.

წლების განმავლობაში, ეკლესიას მოწყვეტილი ქართველის სულში ბევრი მანკიერი თვისებები დატბორდა, ამ ჭუჭყმა დღეს გარეთ გამოხეთქა, დააბინძურა გარემო, მოწამლა ახალგაზრდა თაობა.

დახმარება სჭირდება ქართველს, ან ვინ უნდა დაეხმაროს? თუ ჩვენ თვითონ არ ვუმკურნალებთ საკუთარ თავს. დროზე სჭირდება ჩვენს სულს შეწამვლა და გონებას გაჯანსაღება, თორემ გადავშენდებით.

და, ეს ჩემი მოთხრობა, პატარა წამალია, სიკეთეს ემსახურება, სიყვარულითაა დაწერილი და იმ მანკიერ მხარეებს ავლენს, რომელიც ჩვენს მომავალ თაობას უნდა ავარიდოთ - სარეველა თუ არ ამოძირკვე, ხორბალს გახარება გაუჭირდება.

ღმერთო შენ დაიფარე მარიამ ღვთისმშობელის წილ-
ხვედრი ქვეყანა და ქართველი ერი. დამიფარე მეც, იმ
ადამიანებისაგან ვინც ამ მოთხრობაში ვამხილე და
ჩემს მიმართ შურისძიების გრძნობა გაუჩნდათ.

ამ ნამღვილ ზღაპარში ზოგიერთი გვარი განგებაა
დამახინჯებული, რომ ღირსეულმა ადამიანმა, რომელიც
თავის გვარს პატივს სცემს და მისით ამაყობს, უხერხუ-
ლად არ იგრძნოს თავი. ხოლო, იმ უღირსმა, რომელიც
ამ მოთხრობაში არ მიგულისხმია, მაგრამ მსგავსი
ცუდი საქციელი ჩაუდენია და ყოველივე თავის თავზე
მიიღო ანუ ეცნო ამ წიგნში აღწერილი მანკიერებანი,
და რახან ეცნო, ესე იგი განიცადა, ხოლო რახან
განიცადა მაშასადამე შეეცდება ჩადენილის გამოსწო-
რებას, რომ არც მან არ იგრძნოს თავი უხერხულად -
დიახ, ამიტომ დაგამახინჯე ზოგიერთი გვარები და
სახელები.

და, კიდევ, ლექსები და გამოცანები ჩემს მიერ არის
შეთხზული, და ისინიც სიყვარულითა დაწერილი.

Philosophy of a Fairy-Tale - 2

(Clever?! Can bad be clever?)

**God save Georgia, the country destined to the Most Holy
Virgin, the country which keeps Prophet Elijah's mantle, the
Virgin Mary's robe, seamless robe of Jesus (Holy Tunic),
where Noah was born and legends have been created, and
where the key to the cognition of the world is hidden.**

Georgia has witnessed many disasters and torments including mud thrown by scoundrel compatriots too; it used to have plenty of enemies and friends alike, often facing physical destruction as well but it never fell on the knees as it was helped by the morality burnt into the hearts of every Georgian. And everyone knows how difficult it is to defeat a human with a radiant heart.

Today the radiant heart is hard to find, and if you do, it is still hidden to prevent others from noticing it, fearing not to be claimed as fools. This is the vicious vision that has been formed in the offspring of Seth, the nation twice blessed by God, thus double responsible for their sins than others.

Spiritual starvation has completely corrupted the Georgian nation, made it enslaved to money, plunged into the swamp of sins and ignorance. Very few have survived but still standing on the verge of the swamp, between knowledge and folly.

Georgia is at utmost confusion. Most of the people have been politicizing wanting to come to the power but doing no good to the country by either knowing or wishing to return territories taken away by the enemy. On the other hand, those engaged in business are desperately seizing the lands – the things they are soon to become. Stupidity tore Georgian farmers off the land and lost them abroad in foreign lands while settling foreigners in their places.

Getting education in present-day Georgia has become the basis for making dirty money. For the university rectors making money is the main goal and they never care about how or whether students obtain knowledge or not. The worst thing is that students are made to denounce or rival one another.

During years lots of vices have accumulated in the souls of the Georgian people distanced from the Church. These vices

have erupted today and polluted the environment, poisoned the younger generation.

The Georgians need help but who can do it unless we strive to heal ourselves? Our hearts need timely fertilization and the minds – speedy recovery. Otherwise we will become extinct.

And this short story of mine is a little remedy serving goodness, written with love and revealing the vices to be avoided by our new generations; wheat cannot grow unless you root out weeds.

God save Georgia, the country destined to the Most Holy Virgin, and the people of Georgia as well. God have mercy on me too and save me from the people unmasked in my tale as they might be wishing to revenge me.

In the fairy tale some surnames are purposefully misspelled not to put respectful people under these surnames in an awkward position. However, those not meant in the story but recognizing themselves conducting the same erroneous deeds not to feel awkward either inasmuch as they have realized their mistakes and will try to correct them. That is the reason I have distorted some of the names and surnames.

წინასიტყვაობა

„ყოველთვის, როდესაც შენ, ნაცვლად გულის გაწმენდისა და ცუდთა ჩვეულებათაგან განშორებისა, ჰმაღავ ცოდვასა სიღრმესა შინა გულისა შენისასა და მიიღებ კეთილსა გარეგანსა სახესა, ფარისევლობასა შინა შთავარდები. ფარისევლობ, ოდეს შენ პირისპირ კაცს აქებ და ეფერები და პირიქით ცუდათ ახსენებ მას; ფარისეველი ხარ, როდესაც ელაპარაკები შენზე უფროსს კაცსა, ამბობ არა იმას, რასაც გული გეტყვის, არამედ რაც იამება იმ კაცს; არა სიმართლეს იტყვი, არამედ რასაც მოითხოვს შენი საკუთარი სარგებლობა. ფარისეველი ხარ, ოდეს შენ ერთს კაცს აქებ, არა მისთვის, რომელი ღირსი არის ქებისა, არამედ მისთვის, რომ იგი არს მოყვარე და მეგობარი შენი, ხოლო მეორეს განკითხავ მისთვის, რომელ იმას აქვს შენთან მცირეოდენი უკმაყოფილობა; ოდეს ენითა შენითა ამტკიცებ დიდსა სიყვარულსა სიმართლისა და სათნოებისასა, ხოლო საქმით კი უმართლო ხარ. რა არის, თუ არა ფარისევლობა, ოდეს სინდისი გამხილებს შენ რომელთამე ცოდვათათვის და შენ კი პირმოთნედ იტყვი: „ღმერთი მოწყალე არისო, რა ვქნაო, კაცი სუსტი არისო, სხვანიც ესრეთ სცხოვრობენ, ვინ არის უცოდველი ქვეყანაზედაო, თავის დროზე მოვიწინაიებო; ყოველთა შინა ესევითართა შემთხვევათა კაცი ცხადად ეზიარება ფარისევლობის ცოდვასა“.

....

 ზღაპრის ფილოსოფია - 2
(ჭკვიანებო?! საზიზღარი შეიძლება
იყოს ჭკვიანი?)

არსი – 3
გულის თქმა – 5
წინასიტყვაობა – 10

ზღზღ◆◻◆◻◆◻◆◻◆◻◆ზღზღ

ცხოვრება თუ სიცოცხლე; იქნებ - ცხოვნება? – 12
ცოდვილების განდევნა საცოდველში – 16
წარსულიდან მომავალში მიმავალი დილა – 21
დატბორილი უდაბნო – 24
საზიზღარმა არ იცის, რომ საზიზღარია? – 37
მოგონებების დილა – 48
სავლეს და – მათა – 56
ძმები სკოლისკენ მიიჩქარიან – 60
ცისარტყელას დილა – 83
დილა ღიღინებდა – 101
ხეტიალი წარსულის სამყაროში – 135
სიზმარში ნანახი სინამდვილე და რეალური სიზმარი
სიზმარში – 152
ზაფხულს, იანვარის ცივი დღე შეეპარა – 172

....

ცხოვრება თუ სიცოცხლე; იქნებ - ცხონება?

– რაო ბებერო, შენი თავი გონიერი კაცი ჰგონია?
– საკუთარ თავს ჰკითხა თეთრწვერამ.

– არა. მაგრამ, რახან საკუთარი თავის მიმართ კითხვა გამიჩნდა, ესე იგი აზრიც უნდა გამაჩნდეს, – უპასუხა საკუთართავს, საკუთარმა.

– შენ, მე ვარ თუ, შენ ხარ ჩემი ნააზრევი? – ახლა უფრო ჩაუღრმავდა თეთრწვერა საკუთარ თავს.

– არა, არც მე ვარ შენი ნააზრევი და არც შენ ჩემი, ჩვენ ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად ვარსებობთ, – რომელი რომელს პასუხობდა ვერ გაეგო, დაიბნა თეთრწვერა: „იქნებ კიდევ ვიღაც მესამეც არსებობს?“ – გაიფიქრა თავისთვის, თუ იმათ არსებაშია, ესეც ვერ გაიგო.

– კი მაგრამ, განა ერთი სხეული არ გაგვაჩნია? – დაბნეული საუბრობდა თეთრწვერა, თან გონებაში აზრი დაუბრუნდა: „ეს სიტყვები, ნამდვილად, მე წარმოვთქვი?“

– აბა მოიხედე თუ არ ვდგავარ შენს უკან, – დაუძახა ვიღაცამ. მაგრამ ვინ?

თეთრწვერა მიტრიალდა და, ვერავინ დაინახა.

– აბა ისევ მოტრიალდი, – ზურგს უკან ისევ გაისმა ხმა.

თეთრწვერა ისევ მიტრიალდა და ისევ ვერავინ დაინახა.

– ასეა, ძმაო პარალელური სამყაროები; ვიცით, რომ არსებობს, მაგრამ, ვერ ვხედავთ, – თეთრწვერა, ამ ნათქვამმა ჩააფიქრა.

– იცი რას გეტყვი, და მომისმინე, ჩვენი სამყარო შედგება მრავალგანზომილებიან პარალელურ სამყაროებისაგან, რომელიც მრავალწახნაგა მთლიანი გეომეტრიული სამყაროს პროექციული ანარეკლია და მის გარშემოა განლაგებული. რა?... კიდევ ვერ მიხვდი? – ხმა დამაჯერებელი იყო.

– მაგრამ, თუ ჩვენ იმ გეომეტრიული სხეულის პროექცია ვართ, მაშინ საიდან გვაქვს შეგრძნება? ... ეი, სად ხარ? – და თეთრწვერა აწრიალდა.

– სიზმარში, არაფერს ეხები, მაგრამ შეგრძნება გვაქვს. კედელზე პროექტორით ფილმს უშვებ და ჰგონია, რომ კედელი პროექტორიდან გამოსული სხივით არ თბება ანუ არ უჩნდება შეგრძნება სითბოსი? უჩნდება! და რატომ თბება? ჰოო, დაფიქრდი, დაფიქრდი, – ამჟამად ხმას იღუმალება შეეპარა.

– რა, მე არ ვარსებობ? – გაიკვირვა თეთრწვერამ.

– არსებობ! ოღონდ, იმ პროექტორის სხივისა არ იყოს, შენ, გრძნობას განიჭებს სული. მიხვდი? – ახლა ხმას დამრიგებლური ტონი შეეპარა.

– ჩემი სული, ღმერთის სულის ნაწილია! – მტკიცედ უპასუხა იმ ვიდაცას თეთრწვერამ.

– და, ვინ უარყოფს ამას? – ხმას უკვე მზრუნველობის ტონი დაეტყო.

თეთრწვერა დადუმდა. და, ცოტახნის მერე ჰკითხა, იმ ვიდაცას, იქნებ საკუთარ თავს, ააა? რას გაიგებ.

– აბა სიკვდილი რა რის?

– შენზე მოკვდაო არ, და ვერც იტყვიან. „გარდაი-
ცვალაო” - აი, ამას კი ნამდვილად იტყვიან... ჰო-და,
ეს არის დაახლოებით ასეთი რამ... მოკლედ, რომ
გითხრა პროექტორის მსგავსი ეფექტია, რომლის
გამორთვის შემთხვევაში კედელზე გამოსახულება
ქრება, კედელი გარკვეული დროის განმავლობაში
სითბოს ინარჩუნებს, ხოლო სხივი საწყის ბუნებას
უბრუნდება, შენს შემთხვევაში სხივი სულია, რომე-
ლიც ღმერთს უბრუნდება. როგორც ხედავ სამებაა,
სული - სული წმინდა, პროექტორის სხივთანაა
გაიგივებული; პროექტორი, გაიგივებული მაქვს ღმერ-
თთან; კედელი მატერიალური სხეულია შენი, გაიგი-
ვებულია ძე ღმერთთან.

– მაშინ ჩვენი მისია დედამიწაზე რა არის? –
თეთრწვერა უფრო და უფრო გრძნობდა, რომ ის
ვიდაცა თვითონაა, ხოლო თვითონ სამყაროს პროე-
ქციაა, და სული როგორც უსასრულობის განუყო-
ფელი საწყისის საწყისი, წარმოდგენილი სასრულით,
საიდანაც ყველაფერი იწყება.

– მოდი ერთ ლექს გეტყვი და შენ თვითონ მიხე-
დები შენს მისიას: - კარგი? – მორიდებით შესთავაზა
თეთრწვერამ საკუთარ თავს.

– კარგი, – დაეთანხმა საკუთარი თავის მესაკუ-
თრე.

– მაშინ, მომისმინე. ჰო, მართლა ეს ლექსი შენმა
მეზობელმა პოეტმა დაწერა. ეს პოეტი სხვის გასახა-
რად წერს ლექსებს, ცხოვრობს ლამაზად და შენსა-
ვით ფილოსოფიური აზრები აწუხებს, მაგრამ არ
წუხდება შეუწუხებლობის გამო. მაშ მომისმინე:

მინდვრებს ლაჟვარდი გადაეფარა
და მზემ ულვევი სხივი დაღვარა,
ჩამწიფებულმა ვაზის მტვენებმა
ღვინის სურნელის დოღი გამართა.

ხორბალი, ფეტვი, ბარდა და შვრია.

ლობიო, სიმინდი, დიყი და ჭვავი.

ატამი, თხილი, მსხალი და ბია.

ლეღვი, საზმთრო, ვაშლი და ნესვი.

სექტემბრის ბოლოს მუდამ ასეა:

შმაგდება სული არყით და ღვინით,

ოფლის სურნელით სივრცე სავსეა,

დღე იღვინთება კაცების შრომით.

კახური მრავალჯამიერი. იმერული მაცრული.

ქორწილი ხის ჩრდილში. თამადა განთქმული.

ლექსები, შაირი, ცეკვა - დავლური,

შეხედეთ! ახალი წყვილი - ტრფობა ფარული.

ხეებს ფოთლები შემოეცალა,

ცაზე ფერმკრთალი მთვარე კიღია,

ნადვერდალს ქექავს ტკბილი მოხუცი

და ბუხრის პირას ცქმუტავს მური.

ნაქურჩალი, ნამჯა, ჩალა და ნაფთევი.

ტყლაპი, ჩირი, ყველი და ლორი.

ნაშრომ-ნაჯაფით სავსეა ოჯახი,

იწვება თევზი, თუხთუხებს ღომი.

ცამ დედამიწას გაუესო აბგა,

გაღმოაბერტყა ულვევი მადლი,

სოფლის მსახურებს შემატა ძალა,

ისმის სიმღერა: „შენ ხარ ვენახი“.

გასხვლა, დათესვა, მორწყვა, დამყნობა.
ნერგების დარგვა, გამხმარის მოჭრა.
თიბვა, ზვინის აგება, ჩაღის გახმობა.
კაკლის დაბერტყვა. ბადის მოქსოვა.
სექტემბრის ბოლოს მუდამ ასეა:
დღე იღვინთება გარჯით და შრომით.
საღამოს ისმის თამადას სიტყვა:
დიდება უფალს! გფარავდეთ ღმერთი!

– მაშასადამე: ვიცხოვროთ მაღლით! – და თეთრ-
წვერამ სანთელი დაანთო, კელია განათდა, ფერწე-
რულ სურათის ჩარჩოზე ჩამოკიდებული ზარი აწერი-
აღდა, წყვილიადი გაქრა.

ცოდვილების განდევნა საცოდველში

თავდაპირველად ღმერთმა შექმნა ცა და მიწა. მიწა იყო უსახო და უდაბური, ბნელი იდო უფსკრულზე და სული ღვთისა იძვროდა წყლებს ზემოთ. თქვა ღმერთმა: იყოს ნათელი! და იქმნა ნათელი. თანდათანობით ღმერთმა გააჩინა მყარი და გაჰყარა ერთმანეთისაგან წყალი, რომელიც არის მყარს ქვემოთ, და წყალი, რომელიც არის მყარს ზემოთ. მერე, თქვა ღმერთმა: შეგროვდეს ერთგან ცისქვეშეთის წყალი და გამოჩნდეს ხმელეთი. და იქმნა ასე. შემდეგ, გააჩინა ღმერთმა ორი მთავარი მნათობი, - დიდი მნათობი დღის განმგებლად და მცირე მნათობი ღამის განმგებლად - და ვარსკვლავები. დასხა

ისინი ღმერთმა ცის მყარზე, რომ გაენათებინათ მიწა, განეგოთ დღე და ღამე, გაეყარათ ნათელი და ბნელი. დაინახა ღმერთმა, რომ კარგი იყო. იყო საღამო, იყო დილა, - შემოქმედის მეოთხე დღე. მეხუთე დღეს ღმერთმა თქვა აფუთფუთდეს წყალში სულდგმული; მიწის ზემოთ კი, ცის მყარზე, ფრინველმა იფრინოს. და იქმნა ასე. აი, ყველაზე კარგი ქმნილება ღმერთმა მეექვსე დღეს შექმნა, მაგრამ თუ ღმერთმა ყველა ქმნილება გააჩინა სიტყვით, ადამიანის შექმნა კი, სხვაფრივ ინება; ჯერ თქვა: „შევექმნათ ადამიანი ხატად და სახედ ჩვენდა!“ და, მერე აიღო მიწა გააკეთა კაცის სხეული და ჩაჰბერა უკვდავი სული. ასე გაჩნდა ქვეყნად პირველი კაცი და მას ადამი უწოდა, ხოლო მის მოდგმას, ამავე სახელის მწარმოებელი სიტყვა „ადამიანი“, რაც მხოლოდ მისი საზეპური ერის, იბერიელებს, შორისაა გავრცელებული. მაგრამ, ადამმა ვერ იპოვა დედამიწზე მისი მსგავსი სულიერი სახე და მოიწყინა. ღმერთმა ეს რომ შეამჩნია, თქვა:

– არ არის კარგი მარტო ყოფნა, უნდა შევეუქმნა მას მეგობარი. – და, ასეც ჰქნა, შექმნა ქალი, რომელსაც სახელად უწოდა ევა.

მერე, ღმერთმა კოლხეთის მშვენიერ ადგილას - ჰაველა(ია)ს მხარეში, მდინარეს პი(ღვთი)სიონის სანაპიროზე გაშენებულ სამოთხეში დაასახლა მისი ახალი ქმნილება - ადამი და ევა. სამოთხე საგსე იყო მრავალი საკვები ბალახით და ხეხილით. ხეხილს შორის ორი ხე იზრდებოდა, ერთს ერქვა ხე სიცოცხლისა, მეორეს კი ხე ცნობისა კეთილისა და ბოროტისა. პირველი ხის ნაყოფს იმისთანა ძალა ჰქონდა, რომ იმის მჭამელი ადამი და ევა სულ მუდამ ძალას იკრებდნენ და სიკვდი-

ლი არ აშინებდათ - არც იცოდნენ რა იყო ეს. მეორე ხის ნაყოფის ჭამა ღმერთმა აუკრძალა და უბრძანა ადამს:

– ნება გაქვს ჭამო ყველა ხეხილის ყველა ნაყოფი, მაგრამ, ამ ხილის ჭამას გიკრძალავ. – და მუქარის ნიშნად თითი დაუქნია.

ნეტარი ცხოვრება ჰქონდათ ადამსა და ევას. არაფერი არ აკლდათ, ავადმყოფობა იმათ არ იცოდნენ, დარდი იმათ არ ჰქონდათ და მუდამ სიხარულში იყვნენ, და გონება მათი გართული იყო ახლად შექმნილი მშვენიერი ქვეყნის შესწავლით, გული მათი სავსე იყო ღვთის, ბუნების და ერთმანეთის სიყვარულით, სინდისი ჰქონდათ წმინდა და უცოდველი - არ ჭირდებოდათ აღსარების თქმა და მარხვის დაცვა. ღმერთს ისინი უყვარდა, როგორც თავისი შვილები და მათაც უყვარდათ ღმერთი, როგორც თავისი კეთილი მამა. უფალი მაღლიმალ ესტუმრებოდა მათ სამოთხეში, და დროს ერთმანეთთან საუბარში ატარებდნენ ან ერთად ქმნიდნენ ახალ მცენარეებს. მაგრამ, ადამს და ევას გაუჩნდათ ერთი დაუძინებელი მტერი. მას სურდა ისინი დაეღუპა საუკუნოდ. ეს მტერი იყო ეშმაკი - სული ბოროტი, რომელიც უფლის ყველა ქმნილებას ემტერებოდა, განსაკუთრებით ადამსა და ევას, რამეთუ შურდა მათი სიკეთისა, სისპეტაკისა და ამიტომ მოინდომა მათი დაღუპვა. თავისი განზრახვის აღსასრულებლად იგი შეძგრა გველში და სამოთხეში შეიპარა. გველმა, რომელშიც ეშმაკი იყო დაბუდებული, იპოვა სამოთხეში აკრძალული ხე და მასზე აცოცდა. ერთხელ ევა სამოთხეში დასეირნობდა და როცა იმ ადგილს მიუახლოვდა სადაც ცნობისა კეთილისა და ბოროტის ხე

იზრდებოდა, ეშმაკი, გველში მყოფი, მისრიალდა მასთან და ტკბილი ხმით ჰკითხა:

– ღმერთმა, მართლა აგიკრძალათ სამოთხის ყველა ხილის ჭამა, თუ არა? – და გველურად გაიღიმა.

– არა, მხოლოდ ერთი ხის ნაყოფის ჭამა აგვიკრძალა, – მოკლედ უპასუხა ევამ.

– ჰოო... ვიცი, ვიცი რომელი ხილიც აგიკრძალათ. აი, ეს.

– შენ საიდან იცი? – გაიკვირვა ევამ.

– მეც ამიკრძალა ამ ხის ნაყოფის ჭამა, მაგრამ გუშინ მივირთვი და ძალიან მეგემრიელა. ჰო, მართლა, რა გითხრა იცი, ჩვენი ცხოვრება საინტერესო, რომ გამხდარიყო ამიტომ შეთხზა ღმერთმა ამ ხის ამბავი, – ცოტახნით დადუმდა გველი, თითქოს რაღაცაზე ჩაფიქრდებოდა და ისევ განაგრძო: – ისე მართალი რომ გითხრა როცა ამ ხის ნაყოფი შეეჭამე უფრო გავლამაზდი და უფრო მიმზიდველი გაეხდი. ჰოო... მართლა, სად არის ადამი, რატომ არ ჩანს? – ორაზროვნად იკითხა გველმა და გასრიალდა.

ევამ, აშკარად შეამჩნია გველს, რომ ტანზე წინანდელთან შედარებით უფრო კაშკაშა ზოლები დაჰყვებოდა. ადამიც არ ჩანდა... მოეწყინა მარტო ყოფნა... ხეს მიუახლოვდა და გაიფიქრა: „მოდით ერთს ჩავკებინავ, მხოლოდ ერთხელ“. ასეც მოიქცა და როცა პირში სასიამოვნო გემო იგრძნო, ნაკბენი გადაყლაპა, სხეულში გამძაფრებული ვნება იგრძნო, ყვირილი მორთო: ადამ! ადამ! მერე ბალახზე გაგორდა და საკუთარ სხეულს დაუწყო ალერსი.

ადამს, ევას უცნაური ხმა შემოესმა და მისკენ გაემართა, მიდიოდა დინჯი ნაბიჯით, რამეთუ სჯეროდა,

რომ ცუდი არაფერი არ შეიძლებოდა მომხდარიყო, თავად „ცუდიც“ კი რა იყო, ისიც არ იცოდა.

ადამმა, ევა უცნაურ დღეში იხილა, გაუკვირდა და ჰკითხა:

- რას აკეთებ?
- მოდი ჩემთან, - და ევა ადამს ფეხებზე მოეხვია.

ადამი დაემორჩილა და როცა ყოველივე დამთავრდა ევას ჰკითხა:

- რატომ ხარ ჩვეულებრივზე უფრო აღვზნებული და რად გინდა ეს ყვავილის გვირგვინი, თავზე, რომ დაგიდგამს?

- რა არ მოგწონვარ? - გაღიზიანებულმა ჰკითხა ევამ.

- მე ყოველთვის მომწონდი, ამ ყვავილების გვირგვინის გარეშეც, - მშვიდად უპასუხა ადამმა.

- უფრო მოგეწონები თუ ამ ხილს შეჭამ, - და ევამ, თავისი მონაკბეჩი ხილი მიაწოდა, რომელიც იქვე მიეგდო.

- კი მაგრამ, ღმერთმა ხომ აგვიგრძალა ამ ხილის ჭამა, - გაიკვირვა ადამმა.

- ეს ისე გვითხრა... კარგი რა, შხამიანი, რომ ყოფილიყო განა ცოცხალი დაგხვდებოდი?

ადამმა ფრთხილად გამოართვა ხილი ევას და ჩაკბინა. ზუსტად იგივე გრძნობა დაეუფლა რაც ევას, და ახლა მან მოისურვა ყოველივე, რაც ევას ასე აღავზნებდა.

ჟინით დაღლილები ბალახზე დაეყარნენ და იმაზე დაიწყეს ფიქრი თუ რა მიიმე ცხოვრება ჰქონიათ და, თუ რამდენი რამე კლებიათ - მოუწესრიგებელი გამოქვაბული, ულამაზო ეზო, საჭმელიც კი მათი მოსა-

პოვებელი იყო. და, სამოთხე პირქუში, უაზრო გარემოდ მოეჩვენათ, და ეს წარმოდგენა რეალობად ექცათ, ახალმა ხედვამ მუდმივად შეიძინა მუდმივობა, ხოლო უსასრულობისკენ გაჭიმულმა დრომ აზრი დაკარგა, რის გამოც მუდმივობა მუდმივობაში ჩაიკეტა, ასე აღმოჩნდნენ სამოთხის გარეთ ადამი და ევა, ანუ თავად გაერიყნენ იმას რაც მათში იყო სამოთხის სახით, რამეთუ უმადურობის, ამპარტავნობის და სიძვის გრძნობამ გონების ხედვა შეუზღუდათ.

წარსულიდან მომავალში მიმავალი დილა

დილა, მთვარის საქანელაში ჩამჯდარიყო, და სევდიანად უღიმოდა მეგობრებს:

– რაო, მორჩით იგავების კითხვას, სხვისი საქციელის განჯას და სხვის ფანჯრებში ძრომიალს?

– ოჰ, შენ რა ჩემს საქანელაში მოკალათებულხარ, – ხუმრობით უსაყვედურა მთვარემ დილას.

– ვინც მოვიდა გაუმარჯოს, – ღამე, მხიარულად მიესალმა დილას.

– გაგიმარჯოთ, გაგიმარჯოთ. რაო... ჰოო... გინდათ მომავალი დღის ამბავი მოგიყვეთ? – ჰკითხა დილამ მეგობრებს.

– ვიცით, მაგრამ მაინც მოგისმენთ. – სიხარულით დაეთანხმნენ მეგობრები.

– კარგი, მაშინ მომისმინეთ, – და დილამ თხრობა დაიწყო:

დათქმულის თანახმად, ხვალ, როცა ეკლესიის ზარი სამჯერ ჩამოკრავს, ჩემო კეთილო მეგობრებო, სემინა-

რის ყოფილი მოწაფეები თავს მოიყრიან სემინარიის ბაღში და ბებერი მუხის ხის ძირში, პატრიარქის მიერ დარიგებულ შინდისფერყდიან წიგნებს დააწყობენ,???? 7, ... : ! ...! !... !... 2, ..., 3, !!!.....

- დაასრულე თხრობა? - ჰკითხა ღამემ.
- ჰო, დავასრულე. - მოკლედ უპასუხა დილამ.
- ეე, გახედეთ! ნახეთ, ვიღაცა ქუჩას ხვეტავს! - აღრფოვანებით აღნიშნა მთვარემ და დილას შეხედა.
- მართლაც! - გაიკვირვა დილამ და მენაგვეს გახედა, თან გულში გაიფიქრა: „რა ყველაფერი ახლიდან დაიწყო?... კი მაგრამ?... ამირანმა ხომ დაამარცხა ბოროტება?! ... დაამარცხა?“

ახალი მენაგვე კი, ცოცხს აქეთ-იქით ცელივით იქნევდა, ნაგავს ხან აქეთ, ხან იქით და მერე, მეორე განზომილებიდან მესამეში ყრიდა, თან ლექს ამბობდა:

ვერცხლზე გაგცვალეს, გაგყიდეს
ოქროც არ გაიმეტესო,
ეს არ გაემარეს გათრიეს
ლაფში გაგსვარეს იესო.
ეკლის გვირგვინი დაგადგეს
მეფედ კურთხეულს, ღმერთკაცო,
წყალი გწყუროდა არ გასვეს
გველები დაგასიესო.
ხელში ლურსმები ჩაგარჭეს
პირჯვარი არ გადაიწეროსო,
სიკეთეს პირი უბრუნეს
თვალთ ცრემლი დაგადინესო.
ჯვარზე გაგაკვრეს, გაწამეს
ლოცვა არ შეისმინესო,

შუბი გაძგერეს, გაგწირეს
საჩინო დაგიბნელესო.
წილი ყარეს, და დაჯიჯგნეს -
პერანგი დაგიხიესო,
დაგცინეს, გლანძღეს, გაფურთხეს
გუული გატკინეს იესო.
მეფობა სხვას დააბრალეს
შენ გლახად მიგიჩნიესო,
ეს რა დაგმართეს?
რა გიყვეს?
სულზე უტკბესო იესო!
ვერცხლზე გაგცვალეს, გაგყიდეს
ოქროც არ გაიმეტესო,
ეს არ გაკმარეს გაწამეს
ჯვარზე გაგაკრეს იესო.

დილას ეამა მენაგვეს გამოჩენა, მხრებში გასწორდა,
ამაყად გახედა ქალაქს და თავის საქმიანობას შეუდგა...

მთვარე კი გორაობ-გორაობით დედამიწის მეორე
მხარეზე გადაგორდა, ღამეც მას აედევნა.

ქალაქი იღვიძებდა. ახმაურდა, ქუჩის ყველა კუთხე-
კუნჭული, დათბა, სითბომ ძალა შემატა მაწანწალა
ძაღვებს და ნაგავში დაიწყეს ქექვა, იმ იმედით, იქნებ
ადამიანებს, რაიმე გემრიელი რამ გადაურჩათ, მაგრამ
არა. ამიტომ, გაწბილებულები, წკმუტუნ-წკმუტუნით ხან
ერთი ნაგვის გროვას მიაღგებოდნენ, ხან მეორეს.

– ბაბუ, მომეცი პურის ნაჭერი, გადაეუგდებ ძაღ-
ვებს, ძალიან საბრალონი არიან, – სთხოვა პატარა
ბიჭმა თეთრწვერა მოხუცს.

– აიენიდან გადაგდება არ შეიძლება. წადი სამზარეულოში, მოატეხე პურს ნაჭერი და ჩაუტანე, – აღერსიანად მიმართა მოხუცმა შვილიშვილს, ბიჭმაც არ დააყოვნა.

ძაღლებმა შეამჩნიეს თუ არა ბიჭი, პურით ხელში, კუდის ქიციანით გარს შემოერტყნენ, ეტყობოდათ, რომ ბავშვისაგან განებვირებულები იყვნენ, ამგვარი ყურადღებით.

აივანზე გადმომდგარ მოხუცს ძაღლების საქციელზე გაეცინა.

– კარგი გეყოფა, ამოდი, საცაა დაჩივ გაიღვიძებს, – თან ხელიც დაუქნია, სწრაფად ამოსვლის ნიშნად და ბინაში შებრუნდა.

დღეს მოხუცი უდაბნოში უნდა წასულიყო, თავისი ნივთების ჩამოსატანად.

დატბორილი უდაბნო

მზისგან გახურებული კლდე ძლივს იკავებდა სხეულის მთლიანობას; შეამჩნია - გუშინდელთან შედარებით, დღეს, უფრო გაფართოვებოდა ნაპრალები, ქარიც უფრო თავისუფლად დანაგარდობდა მის დამსკდარ სხეულში, ქვიშასაც უფრო გამეტებით აყრიდა ახლად გაჩენილ ჭრილობებს - ქარის წუილი საშინლად აღიზიანებდა, ქვიშის ნაწილაკები კი ნემსებივით ერჭობოდა.

შუადღისკენ, კლდემ, ქარში სინესტეს სუნი იგრძნო, ეს ავადმომასწავებელი ნიშანი იყო და, მართლაც, ცოტახანში წვიმის წვეთი დაეცა. წვეთმა, მზისგან

გახურებულ კლდეზე სისველის კვალიც კი ვერ დატოვა, ის უეცრად აორთქლდა.

– „ეს იყო მხოლოდ. მგონი გადავრჩი?“, – გაიფიქრა კლდემ, და ფიქრიც არ ჰქონდა დასრულებული, რომ წვიმა, მის გახურებულ სხეულს თქემით დაასკდა.

– ვაიმე – ერთი ამის თქმა-და მოასწრო და, წვიმის წყლისგან დამძიმებული სხეული დაეშალა.

კლდის სხეულის თითოეული ნაწილი მიწას ზათქით ენარცხებოდა, პატარა ნაწილებად იშლებოდა და ღვარცოფათ წამოსულ წყალში იკარგებოდა.

უდაბნო წყლით დაიფარა. წყლის ფსკერზე, აღმოჩენილი კლდის ნატყებებს, ჯერ ვერ გაეცნობიერებინათ რა სამყაროში მოხვდნენ, და სანამდე გაგრძელდებოდა, ამ ახალ გარემოში, მათი ამგვარი ყოფა.

ნელა-ნელა ამღვრეული წყალი დაიწმინდა და კლდის ნატყებებმა მკაფიოდ დაინახეს ცა, სადაც ღრუბლები არხეინად დასეირნობდნენ და თავისი საქციელით ტკებობდნენ. ერთ-ერთმა ღრუბელმა დამცინავადაც გადმოხედა და დატბორილ უდაბნოს, ისე, სხვათაშორის, კიდევ რამოდენიმე წვეთი გადმოაპკურა და ქარის ნებას დაჰყვა - გაცურა ჰორიზონტისკენ, ახალი მიწების დასასველებლად. კლდის ნატყებებმა, თვალი მოკრეს არწივს, იცნეს, ეს მათი მეგობარი თვალეებრივად არწივი იყო, რომელიც ხშირად სტუმრობდა, შემოჯდებოდა მათ ხაოიან ზურგზე და ისეთ ყეფას მოჰყვებოდა, რომ ყველა ქვერწამავალს, შიშისგან გულის მანჭვები ემართებოდათ.

– „ახლა რა უნდა ვქნათ?“ – ერთდროულად გაიფიქრა კლდის ყველა ნატყებმა, მათ ჯერ ერთიანობის შეგრძნება არ დაეკარგად. – „აგერ თეთრწვერაც. უი,

უი, საწყალი მას ხომ ჩვენს ჩრდილში უყვარდა მოსვენება”, – ესეც ერთდროულად გაიფიქრეს.

– „გაი, რა ხდება?” – გაიკვირვა კლდის ერთ-ერთმა ნატეხმა, როცა დაინახა თუ როგორ მიზანმიმართულად ჩამოყო ხელი წყალში თეთრწვევრამ, წყლიდან ამოიღო და ზურგზე აკიდებულ ჩანთაში ჩააგდო.

კლდის ნატეხი საკმაოდ დიდხანს ეგდო ჩანთაში - ეულად, და როცა თეთრწვევრამ ამოიღო, სულ სხვა, საოცრად განათებულ გარემოში აღმოჩნდა. კლდის ნატეხს, თავის ცხოვრების მანძილზე ბევრი რამ ენახა - მთვარეზე და მზეზე რომ არაფერი ვთქვათ; ხვლიკები, ფრინველები - რომლებიც ხშირად შემომჯდარან მის ზურგზე, რამოდენიმეჯერ გველმაც კი გადაისრიალა მის ძირში დაყრილ ქვებზე, მაგრამ ყველაზე უფრო აოცებდა ღამე მთვარის იღუმალი ნათება და ვარსკვლავების სიკაშკაშე, უყვარდა ცქერა ჩამოვარდლი ვარსკვლავის და ყოველთვის რაღაცას ჩაუთქვამდა - და, თქვენ წარმოიდგინეთ უსრულდებოდა კიდევ. დილაც, ძალიან ახალისებდა განსაკუთრებით ტოროლას გალობა და თუ ცხელი ზაფხული იყო - დილის გრილი ნიაგი, რომელიც მის მკერდს ტკბილად ესაღბუნებოდა, ეს სიგრილე კლდეს შუადღემდე მიჰყვებოდა, მერე კი, მზის მწველი სხივები ზურგს უწვავდნენ. სხვაგვარად არ იფიქროთ: კლდეს, მზეც უყვარდა, ოღონდ არა მწველი, არამედ თბილი, მოსიყვარულე და ამ დროს მას შეექლო თვალი გაესწორებინა მისთვის; დაახლოებით მსგავსი ნათება ახლაც შეამჩნია, როცა თეთრწვევრამ ჩანთიდან ამოიღო, მაგრამ, მზისგან განსხვავებით, უფრო სხვა, რაღაც არაბუნებრივი ნათება ჰქონდა, ამ „მზეს”, თანაც უფრო პატარა იყო - სწორედ ამან განა-

ცვიფრა, ყველაფრის მნახველი. კლდის ნატეხმა ორი პატარა ბიჭიც შეამჩნია, რომლებიც ცნობისმოყვარე თვალებით უცქერდნენ.

– ბაბუ, საიდან ეს ქვა? – იკითხა ერთ-ერთმა, რომელიც ტანით უფრო მომცრო იყო.

კლდის ნატეხმა შეურაცყოფად მიიღო, როცა ბავშვმა ის ქვად მოიხსენია, ის ყოველთვის ზემოდან დასცქეროდა მის ძირში დაყრილ ქვებს, და ახლა.... მაგრამ, უეცრად ერთი ლექსი გაახსენდა და დამშვიდდა. ჰო ეს ლექსი, ძალიან დიდი ხნის წინ ერთმა ხუროთმოძღვარმა დაწერა, როცა მის ჩრდილს შეაფარა თავი:

ქვა უბრალოდ ქვაა,
მაგრამ, გააჩნია ბედისწერა.

ზოგი, უპატრონოდ გდია -
დარდისგან იფარება ხავსით,
ზოგი, ჩუქურთმებით იხატება -
ხელთუქმნელის მადლით.

ზოგი, სიზარმაცისგან იფიტება -
მომგვრელია სევდის,
ზოგი, ეკლესიის საყრდენია -
იმედია კედლის.

ზოგი, სასროლი ქვაა -
ცოდვის საზომი,
ზოგი, მღუმარების ზღვაა -
მძინარე ტალღა.

ზოგი, საფლაავის ქვაა -
აწმყო და წარსული აწერია,
ზოგი, ბედისწერის დოლაბია -

თავად ბედისწერა.
ზოგი, საიდუმლოს დარაჯია -
ასეთი ერგო ხვედრი,
ზოგი, ვიღაცის საბუდარია -
იცის ამ სოფლის წესი.
ზოგი, დასცქერის მიწას -
მისგან კურთხევას ელის,
ზოგი, ჰორიზონტს გაჰყურებს -
თვალზე შეაშრა ცრემლი.
ზოგი, გაექცა ოცნებას -
სხვისი ცხოვრებით ცხოვრობს,
ზოგი, თვითონ ქმნის სამყაროს -
სხვისგან არ იღებს რჩევას.
ზოგი, დაგვცქერის მრისხანედ
და არ გვაცილებს მზერას,
უკაცურობა აშინებს -
ზეცისგან ითხოვს შეველას.

ღიას - ქვა, უბრალოდ ქვაა,
მაგრამ, გრძნობები გააჩნია.

ბავშვის კითხვაზე თეთრწვერამ პასუხი არ დააყოვნა:
– დავით-გარეჯიდან, – და ქვას ადგილი შეუცვალა,
წიგნების თაროზე შემოდო.
– რატომ წამოიღე? – ახლა ტანით უფრო მაღალმა
ბიჭმა იკითხა.
– მასში ბევრი მადლია, – დამთბარი ხმით უპასუხა
შვილიშვილს.
– „ვაჰ, ხელაგ შენ, ჩემში მადლი ყოფილა?!“ – გაიფიქრა
კლდის ნატეხმა, – „ნეტავ რასში გამოიხატება ეს?“

– საკუთარ თავს დაუსვა კითხვა, და მერე, – ვაჰ, ვაჰ, ...
– რაღაც უცნაურობა წაიღუდღულა და სმენა უფროს ბიჭისკენ მიმართა.

– ბაბუ მადლი რა არის?

– მადლი?! ჰოო, მადლი... – ძველ იბერიაში აღნიშნავდა ღმერთის ან რომელიმე ადამიანის მიმართ სიყვარულს. აი, მაგალითად წმინდა პავლე მოციქული მადლს ხსნის როგორც ღმერთის მიერ ადამიანისათვის საკუთარი სიცოცხლის უანგარო მიძღვნას ქრისტეს მსხვერპლშეწირვით, რის შედეგადაც ქრისტიანები ნათლისღებისა და სული წმინდის ნიჭის მეშვეობით ღმერთის სრულყოფილ შვილებად იქცევიან. – „ნიჭი“, – ამ სიტყვამ საუბრის პროცესში გაურბინა გონებაში თეთრწვერას და გაიფიქრა: – „ხედავ ნიჭი რა ყოფილა. ადრე, ამისთვის ყურადღება არ მიმიქცევია. რატომ?“ – და, ამ აღმოჩენით შინაგანი კმაყოფილება იგრძნო.

– ბაბუ, ესე იგი მადლი არის უანგარო დახმარება, რომელსაც ღმერთი გვიწევს... და, როგორ შეიძლება ის ქვაში არსებობდეს? – ჰკითხა უფროსმა შვილიშვილმა – ანდრიაშ.

– შეიძლება, – მოკლედ უპასუხა სავლემ შვილიშვილს და ახსნას შეუდგა: – ბერი დავითი იმ კლდის ჩრდილში ღოცულობდა საიდანაც ეს ნატეხი ჩამოვარდა. წმინდანის ღოცვისას გარემო სუფთავდებოდა – ნათელი მადლით იჟღინთებოდა, რომელიც ყველაფერში აღწევდა და იქ, დიდი ხნით, უფრო სწორედ – სამუდამოდ რჩება.

– „ხედავ შენ, მაშასადამე ჩემში მადლია,“ – ამალღებული გრძნობა დაეუფლა კლდის ნატეხს, საკუთარ თავში ჩაღრმავდა და მართლაც რაღაც უცნაური თვისე-

ბა აღმოაჩინა სხეულში, რომელიც შიგნიდან ასხივოსნებდა მას. – „ჰოო... ამას ადრე რატომ ვერ ვამჩნევდი?“ – გაიკვირვა, – „არადა მახსოვს ის წმინდა ბერი, რომელზეც თეთრწვერა საუბრობს. ჰოო, ერთხელ როცა ხელით შემეხო, უფრო სწორედ დამეყრდნო, წამოდგომა სურდა, ჩემში უცნაური რამ შემოიჭრა, სწორედ ამ დღის შემდეგ გამიჩნდა მოვლენების წინასწარი აღქმის უნარი, მაგრამ იმდენად შევეჩვიე და გავითავისე ეს, რომ ვერ გვრძნობდი ამ მადლს,“ – სინანულით გაიფიქრა კლდის ნატყემა და სმენა ისევ თეთრწვერასკენ მიმართა.

– მადლი, – საუბარს განაგრძობდა საველე, – გვეხმარება გავხედეთ მარადიული ბუნების თანასწორნი.

– ეს როგორ? – ამჟამად, იკითხა უმცროსმა შვილი-შვილმა - დაჩიმ.

– აი, როგორ-და, მომისმინე! – იყო ერთი ხატმწერი ღირსი ლაზარე, რომელიც სიყმაწვილიდან შეუდგა საეკლესიო მსახურებას გამუდმებით მარხულობდა და ღოცულობდა. ამასთან, საოცარი გულმოწყალებით გამოირჩეოდა. ღვთისსათნო ღვაწლისა და კეთილმსახური ცხოვრებისათვის, ლაზარე, მღვდლად აკურთხეს, ამის შემდეგ მის მიერ დახატულ ხატს სასწაულების მოხდენა შეეძლო. აი, ასე გახდა ლაზარე მარადიული ბუნების თანასწორი.

– ბაბუა, მოგვიყევი დავით გარეჯელის შესახებ, – თხოვნით მიმართა დაჩიმ.

საველეს დიდი თხოვნა არ დასჭირვებია, მოკალათდა თავის საყვარელ სავარძელში, უფროსი შვილი-შვილი გვერდზე მოისვა, უმცროსი კი, მუხლზე დაისვა და ხრინწიანი ხმით შეუდგა ამბის თხრობას:

– დავითი, თორმეტი წლის თუ იქნებოდა, მეტი არა - ეს როცა დაობლდა; ვერ აიტანა სახლში მარტო ცხოვრება, რაც კი რამე ებადა ზოგი გაყიდა, ზოგიც უპოვართ დაურიგა და მოგზაურობას შეუდგა, ასე სულ შემთხვევით, მოხვდა ასურეთში სადაც მისი თანამემამულენი საღვთო წეს სწავლობდნენ, დავითი მათ შეუერთდა და ცოტახანში იქ მყოფი ბერები გააკვირვა თავისი გამჭრიახობით. თანდათანობით დავითმა არა მარტო ბერების, არამედ მთელი ასურელი ხალხის სიყვარული მოიპოვა, და როცა ბოლომდე ჩაწვდა მართლმადიდებელ ქრისტიანულ მცნებებს თავის თანამემამულე მამაოებთან ერთად იბერიისკენ გამოემშურა.

– ბაბუ, დავითი იბერიელი იყო და იცოდა ჩვენი ენა. მაგრამ, სხვებმა თუ იცოდნენ?... მათ ხომ იბერიულ ენაზე უნდა ექადაგად, – ჰკითხა ანდრიამ, და სავლეს ცნობისმოყვარე თვალები მიანათა.

– აკი გითხარი, თავის მემამულეებს შეუერთდა-თქო, უფრო დაკვირვებულად უნდა მისმინო, – სავლეს წყენა შეეტყო, და თხრობა უფრო ნელ რიტმში განაგრძო: მამა დავითმა თავიდან სამოღვაწეოდ თბილისი აირჩია. ბერ ლუკიანესთან - თავის მოწაფესთან და სულიერ შვილთან ერთად ქალაქის დასავლეთით მდგარი მთის ფერდობზე არსებულ გამოქვაბულში დასახლდა და იქვე პატარა სამლოცველო მოაწყო. წმინდა მამათა საცხოვრებელი ანდამატივით იზიდავდა თბილისისა და მისი შემოგარენის მკვიდრთ. ბერებთან უამრავი ხალხი მიდიოდა აღსარებისათვის, მამა დავითი უსმენდა მათ, სინანულისაკენ და შენდობისაკენ მოუწოდებდა. ზოგჯერ კი ქალაქში ჩადიოდა, ქადაგებით ამხნევებდა ხალხს და რწმენას განუმტკიცებდა. ძალიან შეიყვარეს

ხალხმა მამა დავითი, – სავლემ ეს სიტყვები ამაღლებული განცდით წარმოთქვა. მას, სურდა ეს განცდა, შვილიშვილების გულამდე მიეტანა და იქ საუკუნედ დაეზულებია. და, როცა მათ სახეებს დააკვირდა, მიხვდა, რომ ეს მან შეძლო; ეამა და თხრობა მშვიდი, მაგრამ უფრო დამაჯერებელი ხმით განაგრძო: – უცხო ტომის ხალხი ხედავდა, რომ დავითი უფრო და უფრო დიდ სიყვარულს იხვეჭდა და ყოველნაირად ცდილობდა შეებღაღად მისი სახელი. ერთ კვირა დღეს, საქადაგებლად ქალაქში ჩამოსული წმინდა მამას, მასზე, წინასწარ შეთხზული ცილისწამების მოწმედ მეძავი ქალი მოუყვანეს. მეძავმა შეკრებილი ხალხის წინაშე მამა დავითს მრუშობა დააბრალა. უფლის მსასოებელმა მოძღვარმა ქალის მუცელს ჯვრის ნიშნიანი რკინის კვერთხი შეახო და ნაყოფს უბრძანა: – ეთქვა ნამდვილი მამის ვინაობა. ნაყოფმა სასწაულებრივად თავის მამად ვინმე მჭედელი დაასახელა. ამბის მოთავე, შერცხვენილმა უცხო ტომის წარმომადგენელებმა, თავიანთი დანაშაულის დაფარვის მიზნით, ქალს ქვები დაუშინეს, და ჩაქოლეს. ამ ამბის შემდეგ გულგატეხილმა დავითმა, ბერ ლუკიანესთან ერთად დატოვა თბილისი. ჰოო და, იმ ადგილზე სადაც წმინდა მამას უყვარდა ქადაგება და ქალი ქვებით ჩაქოლეს, ამჟამად აღმართულია ქუაშვეთად წოდებული წმინდა გიორგის სახელობის ეკლესია.

– ბაბუ, სად წავიდა დავითი? – ამჟამად თხრობა უმცროსმა შვილიშვილმა შეაწყვეტინა, რომელსაც აშკარად ეტყობოდა, რომ ძილი მიპარვოდა და ქუთუთუებზე შემოჯდომოდა.

– სად-და, კახეთის აღმოსავლეთით მდებარე გარეჯის უდაბნოში, ამჟამად მას ყარაიას ველს უწოდებენ.

– უდაბნოში სად უნდა დასახლებულიყო? – ისევ იკითხა დაჩიმ, რომელიც უკვე, ბაბუის წინ, ფეხებგალაჯული დამდგარიყო და პირდაპირ სახეში ჩასცქეროდა, მაგრამ, ძილი მაინც ჯაბნიდა და საწოლისკენ მიათრევდა.

– მამა დავითმა კლდოვანი ადგილი აირჩია, – მშვიდათ უპასუხა სავლემ და განაგრძო: ლუკიანესთან ერთად კლდეში ბუნებრივად გამოკვეთილი პატარა ქვაბულში მოაწყო სენაკი. ოთხშაბათს და პარასკევს მარხულობდნენ, საზრდელს თითქმის არ ღებულობდნენ, სხვა დღეებში კი – ირემი მოდიოდა და მისი რძით იკლავდნენ სიმშილის გრძნობას, ირემს თან წითელხალებიანი შველი დაყვებოდა, ამ შველს გასაოცარი უნარი გააჩნდა, სადაც თავის ფეხს დაჰკრაგდა იქ წყარო გადმოდიოდა და ახლო-მახლო გარემო მწვანეთი იფარებოდა, რომელსაც დილაობით, ფოთლებზე, თაფლის მსგავსი სითხე ედებოდა, მამა დავითი ამ სითხეს თიხის ქილაში აგროვებდა და ზამთარში საკვებად იყენებდა.

უდაბნო, ასევე საშინელი არსებით იყო დასახლებული და სენაკის მახლობლად, ერთ გამოქვაბულში ცხოვრობდა, ეს იყო აჯაგრული, უზარმაზარქებიანი საზიზღარი ცხოველი. ერთ დღეს ირემმა და შველმა, რომლებიც ჩვეულებისამებრ მიდიოდნენ წმინდა მამებთან სამსახურის გასაწევად, გზის შემოკლების მიზნით, ხრიოკ ბილიკს გაუყვნენ, რომელიც კლდის პირას გადიოდა, სწორედ იქ სადაც საზიზღარი მკვიდრობდა. საზიზღარმა მიპარვით, დედა ირემს შველი მოსტაცა და შეჭამა. როცა დავითმა, ირემი, მარტო, შველის გარეშე, იხილა გაიკვირვა, ხოლო როცა ყოველივე შეიტყო,

გაჯავრდა, ქრისტეს ჯვრის ნიშნიანი რკინის კვერთხი აიღო და საზიზღარის გამოქვაბულისკენ გაემართა. საზიზღარმა წმინდა მამა დავითის მოახლოება იგრძნო, მაგრამ გაქცევა ვერ მოასწრო, პირდაპირ შეეყარა მამაოს, შეწინდა საზიზღარი, დაწვა მიწაზე და საცოდავად დაიწყო წკმუტუნნი, შეეცოდა წმინდანს და არ გაგმირა, მხოლოდ კვერთხი ზე აღმართა და შორს გადახვეწა უბრძანა. საზიზღარი წმინდანის ბრძანებას დაემორჩილა, იქაურობას გასცილდა და გეზი წმინდა მდინარისკენ აიღო, მაგრამ ის-ის იყო მდინარეში უნდა ჩასულიყო, რომ ციდან ჩამოტყორცნილმა მეხმა მეყსეულად დაწვა. იმავე დღეს, როცა საზიზღარი დაიწვა, ანგელოზი ნათელი შუქის სახით ციდან დაეშვა წმინდანთან და მოუთხრო: „მამაო დავით, შენ, რომ დაინდე ის საზიზღარი, ღმერთმა განგმირა ცეცხლით; შეიტყო ღმერთმა, რომ საზიზღარს წმინდა მდინარეს დახმარებით პონტოს ზღვაში სურდა შეღწევა და იქაური ხალხის განადგურება“. ამ შეტყობინების შემდეგ წმინდა მამა დავითი, როცა რაიმე გადაწყვეტილების მიღება სურდა, განმარტოვდებოდა და ღმერთის ნიშანს ელოდა.

– ბაბუ, ძალიან შემეცოდა შეველი, – გულნატკენმა თქვა დაჩიმ და ჰკითხა: – ყველაზე დიდი სასწაული, რომელიც წმინდა მამა დავითმა მოახდინა, რომელია?

– რომელი და: – და, საველემ თხრობა განაგრძო, – დავით გარეჯელს უყვარდა განმარტოებული ლოცვა. ამისათვის წმინდანი კლდის ნაპრალში შედიოდა, იმ კლდის ნაპრალში საიდანაც ეს კლდის ნატყვია, – და საველემ წიგნის თაროზე შემოდებულ კლდის ნატყვისკენ გაიშვირა ხელი.

კლდის ნატყემა როცა გაიგონა, რომ მასზე იყო საუბარი თავი უხერხულად იგრძნო, აიწურა და მორიდებულად გახედა თეთრწვერას, რომელიც თხრობას განაგრძობდა:

– და, ზეციური მამისადმი აღაველენდა ლოცვას. ერთხელ როდესაც იგი განმარტოვებით ლოცულობდა მასთან მონადირის მიმინოსაგან გაქცეული კაკაბი მიფრინდა. კაკაბს მიმინო მოჰყვა და სულ მალე მონადირეც მოჯირითდა. წმინდა მამამ უცხო მხედარს აუწყა, რომ კაკაბი მფარველობას ითხოვდა მისგან და მას უარი უნდა ეთქვა მის მოკვლაზე. ნადირობით გატაცებულმა მონადირემ არა მარტო ყურად არ ილო ნათქვამი, არამედ ხმალიც კი აღმართა წმინდანის მოსაკლავად. მაგრამ, ხელი ჰაერში გაუშეშდა; ცოტახანში გამოერკვა და სინანულის ცრემლის ღვრით სთხოვა მამა დავით-გარეჯელს, რათა იგი სულიერად და ხორციელად განეკურნა. წმინდა მამის ლოცვით ასეც მოხდა. ამ მონადირეს ბუბაქარი ერქვა. სულით განახლებულმა ბუბაქარმა წმინდანს შეევედრა, რათა მისი დავრდომილი შვილიც განეკურნა. მართლაც შინ დაბრუნებულ ბუბაქარს გამოჯანმრთელებული ბავშვი ხტუნვა-ხტუნვით მიეგება. ბავშვი სრულიად განკურნებული იყო. ამის ხილვით გაიხარა ბუბუქარი და, მეორე დღეს, უფროსი ვაჟების თანხლებით, ძღვენი მიართვა დავით-გარეჯელს და მონათლნენ კიდევც. მათ საქციელს ყველა ახლო მოსახლემ მიმართა, მათ შორის იყო კანელი თავადი, გვარად ანდრონიკაშვილი, რომელიც შემდეგ ბერად შედგა და ნინოწმინდაში განმარტოვებით მოღვაწეობდა.

– ანდრონიკაშვილი? – განცვიფრებულმა აღნიშნა ანდრიამ, – დედაც ხომ ამ გვარის იყო, – და თვალები, ბაბუას მიანათა, ორი მოკაშკაშე ვარსკვლავი სიხარულს ვერ ფარავდა... ძილის ბურუსიც კი გამქრალიყო.

– მართალია, ის თქვენი დიდი წინაპარი იყო, – და სავლემ თვალი შეავლო კედელზე ჩამოკიდებულ, შავ-ჩარჩოში ჩასმულ ვაჟისა და რძლის სურათს, – ჰმ, – ესღა თქვა და ბავშვებს მიმართა: – თქვენი ძილის დრო მოვიდა.

თეთრწვერას მონათხრობი, კლდის ნატეხს ეცნო, ცოცხალი სურათით წარმოუდგა ის დღეები როცა წმინდა დავითი თავისი ღოცვით ჰაერს უცნაური ძალით მუხტავდა, იმ დროს გარემო უფრო გამჭვირვალე ხდებოდა და იქაურობა უცნაურ იერს იძენდა. ამ მოგონებამ კლდის ნატეხი დაასევდიანა, გაახსენდა თავისი ალაგი, კლდის ვარდი, რომელიც თავმომწონედ დასცქეროდა კლდის ჩრდილში ამოსულ ღიჭას, გაახსენდა გულყვითელა ჩიტიც, მისი მშობლები და მშობლების მშობლები და იმათი მშობლები, გაახსენდა აბეზარა ქარი, რომელიც გამეტებით აყრიდა ქვიშას და გულისწასვლამდე წიოდა მის ნაპრალებში, მაშინ ეს ძალიან აღიზიანებდა ახლა კი, ესეც ტკბილ მოგონებად გადაქცეოდა და, აქვითინდა. უეცრად დაბნელდა, – „აჰა, ესე იგი დაღამდა,” – გაიფიქრა თავისთვის, მაგრამ უეცრად თვალი მოეჭრა მკვეთრი შუქისგან, ისევ გათენდა, – „ვაჰ, ეს რა სწრაფად გათენდა,” – გაუკვირდა, და როცა ისევ დაბნელდა, საერთოდ დაიბნა და თვალებდაჭყეტილი ხელახლად გათენებას დაელოდა, მოლოდინი აუხდა - გარემო განათდა.

საზიზღარმა არ იცის, რომ საზიზღარია?

კლდის ნატყეხმა გადაწყვიტა კარგად დაეთვალა იერები-
ნა მის ირგვლივ არსებული; პირველად შეამჩნია
ბრტყელზედაპირიანი, ბზინავი, კლდის მაგვარი რაღაცა,
როგორც შემდეგ აღმოჩნდა ეს მაგიდა იყო, სავარძელი
ადვილად აღიქვა - ეს იმწუთშივე შეძლო, როგორც კი
თეთრწვერა მასში ჩაჯდა, ირგვლივ მოხატული კედლე-
ბის ხილვაც არ გაკვირვებია, მსგავსი რამ მას მამა
დავითის კერში ენახა. ნელა-ნელა თვალი გარემოს
შეაჩვია, სხვა ნივთებიც მონიშნა, მაგრამ მათ დანიშნუ-
ლებას ვერ მიხვდა; უეცრად, მისი თვალის მზერა,
არსებულ სივრცეს გასცდა, ოთხკუთხედში გაძვრა,
გაქანდა, გაქანდა და თავისუფლება აღმოაჩინა, - „ვაი-
მე! ვაიმე! ეს ხომ ცაა!!!“ - ფიქრმა, მის გონებაში
ყვირილი დაიწყო, ხოლო სხეულმა გამალებული ფეთ-
ქვა, - „ჰო, ეს ნამდვილად ცაა, ვარსკვლავებით მოჭედი-
ლი, - ეს ცაა! ცა!“ - სიხარული ვერ დამალა და კინა-
დამ ხმამაღლა მორთო ყვირილი, გაიხედა, გამოიხედა
სურდა ეს სიხარული ვინმესათვის გაეზიარებინა და
სავარძელში თეთრწვერა დაინახა - „ეი თეთრწვერა!“,
უნდოდა დაეძახა, მაგრამ დადუმდა, იგრძნო, მოხუცს
რაღაც დიდი ტკივილი აწუხებდა, იგრძნო - ის ფიქრს
დაემონა და, რომ თავისუფლება საკუთარ თავში დაე-
კარგა. კლდის ნატყეხმა პირველად დაინახა თეთრწვერა
ასეთი დამძიმებული, ის მთელი სხეულით მოშვებული-
ყო და სადღაც, შორს სივრცეში, დაკარგულ იმედს
ეძებდა... მაგრამ, ვის იმედს? და, საერთოდ რატომ
ეძებდა? - იცოდა კლდის ნატყეხმა, რომ ეს კითხვა

იმათაც აწუხებდათ ვისაც არაფერი დაუკარგავს, და ისიც იცოდა, რომ ეს გაურკვეველობა ტანჯავს ყველა ადამიანს, როცა არ იცის რას ეძებს, მითუმეტეს თუ ჰგონია, ადამისა და ევასი არ იყოს, რომ არაფერი არ დაუკარგავთ და ყველაფერი მასშია. კლდის ნატეხს შეეცოდა თეთრწვერა, და ის მარტოხელა მგელი გაახსენდა, რომელმაც რამოდენიმე წლის წინ კლდეში გაჩენილ გამოქვაბულს შეაფარა თავი, ისიც ადამიანივით დაკარგულ იმედს ეძებდა, – ეჰ, – ამოიხენეშა კლდის ნატეხმა, გაახსენდა, შარშანდელი ზაფხული თუ როგორ დაუნდობლად დაგლიჯეს ის მარტოხელა მგელი თავისიანებმა, და კიდევ უფრო მეტად შეეცოდა თეთრწვერა, მოუნდა მიახლოვებოდა და მოფერებოდა, მაგრამ გრძნობდა რაღაც უნდა მომხდარიყო და თავი შეიკავა.

– არ მანებებ თავს, მომეშვი, – უეცრად, ხმამაღლა დაიყვირა თეთრწვერამ და კედლის კუთხეს მიაშტერდა.

– რატომ უნდა დაგანებო თავი, ან მე რა შუაში ვარ, განა შენ არ მომიხმე. შენს გონებაში, რომ არ ვიყო, არც მე გეახლებოდი.

და, კლდის ნატეხმა ნათლად დაინახა კედელს როგორ მოსცილდა ადამიანის მსგავსი საზიზღარი არსება, რომელიც ზოზინ-ზოზინით მიუახლოვდა თეთრწვერას და მის პირდაპირ იატაკზე ფეხმორთხმული დაჯდა, და იქაურობას დამცინავი მზერა შემოატარა.

– ჰო, ჩემს გონებაში ზიხარ და ამით სარგებლობ. საერთოდ, შენი არსებობა ხომ ამაზეა დამოკიდებული, შე საზიზღარო, – მრისხანება შეეტყო თეთრწვერას.

– მრისხანებას გატყობ საველე, თქვენი სარწმუნოებით კი, ეს ცოდვია, – ირონიულად უპასუხა საზიზღარმა.

- მრისხანება შენს მიმართ ცოდვით არ ჩამეთვლება,
- უკვე მშვიდად უპასუხა თეთრწვერამ.
 - კაცის კვლა... თუ, შენს შემთხვევაში ეს შურისძიებაა? - და საზიზღარმა წვრილ ხმაზე ჩაიხითხითა.
 - მე, არავინ არ მომიკლავს, და ცილს ნუ მწამებ, - მტკიცედ უპასუხა თეთრწვერამ.
 - მაგრამ, ამაზე ფიქრობ... გაფიქრებაც ხომ ცოდვაა, ასე არაა განა? - და ჩასისხლიანებული თვალები მიაშტერა თეთრწვერას.
 - მოვერევი ჩემს თავს... აი, შენ რა გეშველება მაშინ? - მაგრამ, აშკარად შეეტყო თეთრწვერას, რომ თავისივე სიტყვის თვითონაც არ სჯეროდა.
 - ხი, ხი, ხიი, - ორაზროვნად ჩაიხითხითა, და მერე წაისისინა, - არა გჯერა შენივე სიტყვების ხომ ასეა? ხი, ხი, ხიი, - ისევ ჩაიხითხითა და ნიშნის მოგებით დაამატა, - ამიტომაც ვარ აქ, შენთან.
- თეთრწვერამ, პერანგის შიგნით ხელი ჩაიყო და კისერზე ჩამოკიდებული ჯვარი მოისინჯა, რაღაცის თქმა დააპირა, მაგრამ საზიზღარმა დაასწრო:
 - კარგი, ხო, ჩემით წავალ, რა საჭიროა ჯვრის გამოჩენა, - და გაუჩინარდა.
- თეთრწვერა მარტო დარჩა, შვება იგრძნო, მაგრამ უეცრად გაბრაზდა და დაიყვირა:
 - არა, გამოდი, შე იუდა და ვისაუბროთ!
 - კი ჩემო ბატონო აქ ვარ, - დიდი ლოდინი არ დასჭირვებია თეთრწვერას, და ოთახის კუთხეში ისევ გამოჩნდა საზიზღარი.
 - ნეტავ რად უხმო ისევ? - ჩუმად ჩაილაპარაკა თავისთვის კლდის ნატეხმა და სმენად იქცა - აინტერესებდა თუ კიდევ რაზე ისაუბრებდნენ.

– გისმენ ჩემო ბატონო, – ხელმეორედ მიმართა საზიზღარმა თეთრწვერას, რომელიც რაღაცის სათქმელად მომზადებულიყო.

– მართალი ხარ, წარმოდგენაში მათ დიდ სატან-ჯველს ეუმზადებ, მაგრამ გული არ მიშვებს, – და დამნაშავედ ჩაქინდრა თავი.

– კარგი რა სავლე, გულსაც ეშველება რამე, თუ კარგად წარმოიდგენ იმ სურათს, ხვდები ალბათ რაზეც მიგანიშნებ, – დაკვირვებული მზერა ესროლა საზიზღარმა თეთრწვერას და შთამაგონებელი ხმით დაუწყო ახსნა: შენი ოჯახის წევრების მკვლელებს ეს თუ შერჩათ, იფიქრებენ ასე იყო საჭიროო, და სხვასაც იგივეს უზამენ. დაფიქრდი ამაზე... მათი დახოცვით, შენ სხვასაც აარიდებ უბედურებას. გაიგე ეს ჩემო სავლე, გაიგე! გაიგე! გაიაზრე ყოველივე, ეს არის რეალობა და, ეს იცოდე! რეალობის ასახვა შენში, როგორც ღვთიური გრძნობის არსებით, კი არ უნდა მიმდინარეობდეს, არამედ გრძნობის მატარებელი არსებით. ღიას, რეალობის ჭეშმარიტი შემეცნება გულისხმობს იმ სიძნელეთა გადალახვას, რომლის დროსაც შესაძლებელია ადგილი ჰქონდეს დამახინჯებულ იდეალისტურ გაგებას, თუმცა ეს არ ნიშნავს იმას, რომ თითქოს ყოველი იდეალისტური აზრი მოკლებული იყოს ჭეშმარიტ გარემოებებს. მაგალითად, აი, მე, ჭეშმარიტება ვარ.

– არა! ჭეშმარიტება მხოლოდ ღმერთია. შენ რაღაცას მიედ-მოედები. მე, მხოლოდ სამებას ვაღიარებ, – მტკიცედ უპასუხა თეთრწვერამ.

– მერე ვინ გიშლის? ჰმ... აღიარე ვინც გინდა. ისე მეც, რომ მაღიარო ამით ვითომ დაშავდება რამე? – საზიზღარმა ისეთი საშინელი გაიძვერა სახე მიიღო,

რომ სავლემ მის ცქერას ვერ გაუძლო, გვერდზე გაიხედა, მერე სავარძელიდან წამოდგა და ოთახში უაზროდ დაიწყო სიარული.

– კარგი დაწყნარდი, დაჯექი, – მშვიდი ხმით მიმართა თეთრწვერას, და საზიზღარმა საუბარი განაგრო: – მე, რომელიც გეახელი, ჩემდა გასაკვირად არ მაღიარებ, მაშინ ვინ უნდა აღიარო? მამა ღმერთი? რომელიც არასოდეს არ გინახავს... კარგი რა, შენი გამკვირვებია. სად იყო ქრისტე, შენი ვაჟი და რძალი, რომ აწამეს ოსებმა? რას გეტყვი იცი!? შენი რწმენა ფსიქიკურ შეგრძნებაზეა აგებული, ხოლო, ფსიქიკური შეგრძნების წყაროა შენი ნერვიული სისტემა და ტვინში მიმდინარე პროცესები, რომლის მეოხებითაც ხდება რეალობის აღქმა. მართალი ვარ თუ არა?... ჰო-და ამიტომაც მხედავ და, უნდა მაღიარო.

– არა. – მოკლედ მოუჭრა სავლემ, – მე მხოლოდ ქრისტეს ვაღიარებ, მისი არსებობა რეალურია, – ბოლო სიტყვა ისე ხმამაღლად წარმოთქვა სავლემ, რომ თვითონაც კი განცვიფრდა.

– დამიმტკიცე, – ჯიქურად მიახალა საზიზღარმა.

– კარგი, დაგიმტკიცებ, მისმინე! – არსებობს ღმერთის არსებობის ონტოლოგიური დასაბუთება, რომელშიც უზენაესი არსების სუბიექტური იდეიდან გამოიყვანება მისი ობიექტური არსებობა.

– რაო, რაო, ვერ გავიგე და საზიზღარს ისეთი ბრიყვი გამომეტყველება აღებეჭდა სახეზე, რომ სავლეს სიცილი აუვარდა.

– დამცინი? – ამუშად, საზიზღარს სახეზე, ჯიბის ქურდის გამომეტყველება გამოესახა.

– გინდა აგისხნა ონტოლოგიური დასაბუთების ბუნება? – თეთრწვერა არ დაელოდა თანხმობას და ახსნას შეუდგა: – ონტოლოგიურ დასაბუთებაში ადგილი არა აქვს დებულების გამოყვანას სხვა დებულებისაგან. აქ სიმართლე, უტყუარობა უშუალოდ გამომდინარეობს ცნების შინაარსიდან. მართლაც, თუკი მტკიცდება ისეთი შინაარსის არსებობა, რომელიც შეუძლია მოაზრებული იყოს სხვაგვარად, თუ არა როგორც რეალურად არსებული, მაშინ ცხადია, რომ რეალურად არსებობის ნიშნის დადგენა ხდება ამ შინაარსის უშუალო გონებრივი ჭკრეტიტ და არა გარკვეული წანამძღვრებიდან ლოგიკური გამომდინარეობის გზით.

– კარგი, მაგრამ ეს ვერაფერი დასაბუთებაა. არსებობს სხვა დასაბუთება? – ირონიულად იკითხა საზიზღარმა.

– კოსმოლოგიური, ანუ სამყაროს არსებობიდან მტკიცება, – თეთრწვერას გამარჯვებულის იერი აღებუჭდა სახეზე.

– კიდევ? კიდევ? – ჩაეძია საზიზღარი.

საელემ სულმოუთქმელად ჩამოუთვალა:

– ფიზიკურ-თეოლოგიური, ეთიკურ-თეოლოგიური, ფსიქოლოგიური.

– რა ამბავია. ნუ, მომყარე სიტყვების კორიანტელი. პოპ. ერთი ამიხსენი კარგად კოსმოლოგიური და, მერე, დანარჩენი სხვა.

– ყურადღებით მისმინე: ღმერთის არსებობის კოსმოლოგიური დასაბუთება ემყარება აქსიომას: ყველაფერს, რასაც ადგილი აქვს სამყაროში, უნდა გააჩნდეს საკმარისი მიზეზი, ანუ: არსებობს საგნები, მაშასადამე უნდა არსებობდეს საგანთა პირველი მიზეზი საწყისი - ეს

ერთი, და სხვა: სამყაროში ადგილი აქვს მარადიულ მოძრაობას, ამიტომ უნდა არსებობდეს მამოძრავებელი. ასევე თუ, არსებობს შემთხვევით საგანთა გარემო, მაშასადამე, უნდა არსებობდეს ამ გარემოს აუცილებელი მიზეზი.

– მერე, მერე, – არ აცლიდა საზიზღარი საუბარს. მაგრამ, სავლემ მშვიდად საუბრობდა:

ჰო, კიდევ, თუ არსებობს გაპირობებული, მაშასადამე, უნდა არსებობდეს უპირობო. დაბოლოს, არსებობს ბოლოვადი, მაშასადამე, უნდა არსებობდეს დაუბოლოებელი.

– ფიზიკურ-თეოლოგიური რაღაა? – საზიზღარს თვალები მთლიანად ჩაუსისხლიანდა.

– ფიზიკურ-თეოლოგიური ანუ ტელეოლოგიური დასაბუთების ძირითადი აზრი დაფუძნებულია იმ მოწესრიგებულობის პრინციპზე, რასაც სამყაროში მიზანშეწონილობას უწოდებენ, რაც გულისხმობს, რომ სამყაროს ყოველ ნაწილში ადგილი აქვს საოცარ წესრიგს. ამდენად, მთელი სამყარო გონივრულად არის აწყობილი საუცხოო მექანიზმის მსგავსად, სადაც წესრიგი და მიზანშეწონილობა სრულიადაც არ გამომდინარეობს თვით საგნის ბუნებიდან, ესე იგი თვითონ საგანი შეუძლებელია იყოს მიზეზი გონივრული წესრიგისა და მიზანშეწონილობისა. წესრიგი და მიზანშეწონილობა შეიძლება იყოს შედეგი მხოლოდ გონივრული მოქმედებისა. ამიტომ, უნდა არსებობდეს გუნივრულად მომწყობი სამყაროს გონიერი მიზეზი ანუ სამყაროში არსებული წესრიგისა და მიზანშეწონილობის დამდგენი, სამყაროს არქიტექტორი, შემოქმედი - ღმერთი.

– ჰო-და მიზანშეწონილობისაგან გამომდინარე, უნდა იძიო შური, – საუბარში ჩაუხტა საზიზღარი, მაგრამ, სავლემ ისე იყო ჩართული აზრების კენწველაში, რომ არც კი გაუგია საზიზღარის ნათქვამი, ის თითქოს თავის თავს ეპაექრებოდა:

– ეთიკურ-თეოლოგიური დასაბუთება აგებულია მორალური მსოფლიო წესრიგის საფუძველზე და ამ წესრიგის შემოქმედის არსებობაზე.

– ფსიქოლოგიური, ფსიქოლოგიური? – ყვიროდა საზიზღარი და ცდილობდა აზროვნების თანმიმდევრობიდან ამოეგდო სავლე, მაგრამ საზიზღარს არაფერი არ გამოსდიოდა.

– ფსიქოლოგიური, – სავლემ თითქოს ჰაერში დაიჭირა სიტყვა და გონებაში გამოამწყვდია... მერე კი, თავისუფლება მიანიჭა: – ცნობიერებაში ღმერთის იდეის არსებობის საფუძველზე მტკიცდება, რომ თვით ცნობიერება შეუძლებელია იყოს საკმარისი საფუძველი მასში ღმერთის იდეის არსებობისათვის არასაკმარისი. ასეთ საფუძველს უნდა წარმოადგენდეს ზებუნებრივი ხასიათის გარეშე მიზეზი ანუ ღმერთი. მართალია არსებულის, ცოცხალის და შემმეცნებელი საფეხურებიდან ადამიანი სამივეს მოიცავს, მაგრამ, იგი არ არის ყოვლის შემძლე, რადგანაც მას არ შეუძლია ყველაფერი, რაც სურს; ეს შეუძლია მასზე ზემოთ მდგარს, ყოვლის შემძლეს და, როგორც უკვე გითხარი ეს ღმერთია. არ გჯერა? ახლავე დაგარწმუნებ, – და სავლემ გულზე დაკიდებული ჯვარი ამოიღო.

– უი, უი, ფშშ, – დაიფშვინა საზიზღარმა, და გაქრა.

– დროზე ამოგელო ჯვარი, შე დალოცვილო, არ შეეწუხდი ამ საზიზღრის ცქერით, – ჩუმად ჩაილაპარაკა კლდის ნატეხმა და შეგებით ამოისუნთქა.

– მართლაც რომ, – გაისმა ხმა.

– ეს ვინდაა, – თითქმის ერთდროულად წარმოთქვეს კლდის ნტეხმა და თეთრწვერამ.

– მე ვარ ქარაოცა. შეიძლება დაგენახოთ?

თეთრწვერამ, კლდის ნატეხს გახედა და ჰკითხა:

– ჩვენ გამოგყვება?

– არ ვიცი. არა მგონია, – მორიდებით უპასუხა კლდის ნატეხმა.

– დაგვენახე, – მკაცრად მოიხმო სავლემ.

– კი ბატონო, – და ოთახის შუაგულში, უკვე ხორც-შესხმული, წითელანაფორიანი, პირმშვენიერი ახალგაზრდა გამოჩნდა.

– საიდან გაჩნდი, – გაოცებას ვერ მალავდა თეთრწვერა.

– სწორად გამოიცანი, უდაბნოდან გამოგყევით. და, მინდა ვკითხო - კლდის ნატეხს, – და კლდის ნატეხის-კენ მიტრიალდა, – თეთრწვერას რომ არ წამოეყვანე უდაბნოში ქვიშათ გადაქცევა გერჩია? – არ დაელოდა კლდის ნატეხის პასუხს და თეთრწვერას მიმართა: – თქვენ, ჩემო პატივცემულო მოხუცო მინდა ჰკითხოთ:

სახეზე გატყობ წაგიხდა ნირი
და ბრწყინვალეობა თვალში ჩაგიქრა.

რათ მოხუცო, ბოროტმა სულმა,

სომ არ დაგჩაგრა?

დაგიყოლია?

მონად გაგხადა?

იქნებ კამათლით გიყარა წილი
და, ჯოჯოხეთისკენ გიბრუნა პირი?

თეთრწვერა ჩაფიქრდა და უპასუხა:

მე, კამათელი გამიგორა დემონმა სოფლად
და უღარდელი დარდით ჩემს თავზე მოთქვამს,
სურს ბოროტების მაქციოს მონად,
არ დაიშურებს ამისათვის გარჯას და შრომას.
ჯერ - შემომთავაზა თორმეტი ვერცხლი,
მერე, მეფობა და უღარდელი ცხოვრების წესი,
შემომთავაზა ოქროს სამოსი,
ბოლოს - ცხონება ბილწის საშოში.
მაგრამ, უვიცმა არ იცის,
რომ ჩემი ბელი
განსაზღვრულია
და
ჩემს სურვილებს განაგებს ღმერთი,
ღმერთის მიერ მაქვს გაწერილი ცხოვრების წესი,
ასეთი მერგო ზეცისგან ხვედრი.
მაშ მეგობარო არ ჰქონდეს დარდი,
სულს ვერ წამიწყმედს უმგვანო ჩარჩი,
ვერ ჩამომართმევს პირობას - ფლიდი,
მე, არასოდეს გავხვდები ბილწი.

ქარაოცას მოეწონა სავლეს ნათქვამი, და მორიდებით
მიმართა:

მესიამოვნა შენი ნათქვამი.
მჯერა! ის, ვერ იქნება შენი ამქარი,

ის მაცდურია, სულით ვაჭარი,
მოკლედ, რომ გითხრა არის ნაგავი.

თეთრწვერას აშკარად შეეტყო ახალგაზრდის მიმართ
კეთილი განწყობა. ისიც ახარებდა, რომ მეგობარი შეი-
ძინა. თანხმობის ნიშნათ გაუღიმა და უპასუხა:

ვიცი: მას ბევრი ცოდვა კისერზე აწევს
და ბევრ მამაკაცს დაუღო მახე,
სხვისი სიკეთე უსაზღვროთ სტანჯავს,
მზადაა - სიკეთეს მქნელი ააგოს სარზე.

ქარაოცამ, უაგე, დამაჯერებელი ხმით მიმართა:

ჰო-და შენ იცი,
მე, შენი მჯერა!
გახსოვდეს! – ცოდვების მქმნელი,
ტანჯვაში კვდება.

თეთრწვერას დაეტყო ღამის დაღლილობა და მორი-
დებით მიმართა ახლად შეძენილ მეგობარს:

შენ მართალი ხარ...
მაგრამ, გვეყოფა...
დღეს დავასრულოთ ჩვენი ბაასი,
და იმედია, ხვალაც შეგხვდები.

ფანჯრიდან დილის პირველმა შუქმა შემოანათა.
კლდის ნატეხმა ისევ იმ ოთკუთხედ სივრცისკენ გაა-
პარა მზეერა, სადაც რამოდენიმე საათის წინ ცა, ვარს-

კვლავები და თავისუფლება დაინახა, ახლა კი მზეს ხედავდა, და გაიფიქრა: „შო ქვიშად გადაქცევა მერჩია, აქ გამომწყვედევას... მაგრამ, თეთრწვერას რა ვუყო, ვერ მივატოვებ, ან მკითხა ვინმემ რამე, დამავლო ხელი და პირდაპირ აქ გამომაქანა“.

მოგონებების დილა

ფანჯრიდან შემოპარულმა მზის პირველმა სხივმა ჩაძინებულ თეთრწვერას დაწვები აუწვა, საველეს სითბო ესიამოვნა, თვალები გაახილა, ოთახს მზერა შემოავლო, კლდის ნატეხს გახედა, გაუღიმა და ჰკითხა:

– სიმართლე მითხარი, უდაბნოში გერჩია დარჩენა?

– სიმართლე თუ გაინტერესებს, კი. – და, კლდის ნატეხმა ერთი ისეც გაიფიქრა: „ჰმ, მგონი ვაწყენინე“.

– კარგი, როცა შევძლებ უკან დაგაბრუნებ, – და დამნაშავე მოძღვარივით ჩაქინდრა თავი, ცოტახანი ასე იჯდა, მერე წამოდგა, შვილიშვილების ოთახში შეიჭვრიტა, პატარებს ჯერ კიდევ ეძინათ. უკან შემობრუნდა და ისევ სავარძელში ჩაეშვა.

– გახსოვს ჩემი მიმინო?

– როგორ არ მახსოვს, შენზე ისე იყო შეჩვეული, რომ წამითაც არ გცილდებოდა. – კლდის ნატეხს გაახსენდა უღალი ფერის მიმინო, ისიც გაახსენდა ყვავების გუნდს როგორ დაერია, როცა მათ მისი ბარტყების გატაცება მოინდომეს და თვალწინ, ცოცხალი სურათივით წარმოუდგა, გაზაფხულის უჩვეულოდ ცხელი დღე: „საველეს კლდის ჩრდილისათვის შეეფარა

თავი, შუადღის ღოცვა დამთავრებული ჰქონდა. მიმინო ამ დროს თავის ბარტყებს კვებავდა. სიცხე თანდათანობით მატულობდა და გაუსაძლისი ხდებოდა. მიმინომ დაამთავრა თუ არა ბარტყების გამოკვება, სავლესთან დაეშვა და, როგორც ჩვეოდა, მარჯვენა მხარზე ჩამოუჯდა, ბრჭყალები ფრთხილად შემოაჭდო თეთრწვევრას განიერ, მაგრამ გამხდარ მხრებს. მათ, ასე ერთად ყოფნა უყვარდათ, შეეძლოდ რამოდენიმე საათი განუძრევლად ყოფილიყვნენ და სივრცეში ეცქირად. მეგობრების ამგვარი ყოფა, შორიდან მომავალმა ჩხავილის ხმამ დაარღვია, რომელიც ხან გაქრებოდა და ხან კი ისევ გაისმოდა, მერე უცებ თითქოს სადღაც იყვნენო ჩასაფრებულები, საშინელი ჩხავილით, ფრთების ტყლაშუნით ყვაგების უშველებელი გუნდი ერთიანად მოედო გარემოს. მიხვდა მიმინო რა საფრთხე შეიძლებოდა შექმნოდა მის ბარტყებს და გასროლილი ტყვიასავით შეფრინდა ყვაგების გუნდში. სიმრავლით გაგულისებული ყვაგები ებგერნენ მიმინოს. ცაზე დიდი შავი ბურთი შეიკრა, რომლის შუაგულში მიმინო იყო. ამ შავ ბურთს დროდადრო მოწყდებოდა მიმინოსაგან განგმირული ყვაგი, რომელიც ტყლაშანით დაეხეთქებოდა მიწას. ცოტახანში შავი ლაქა წყლის მორევს დაემსგავსა, რომელიც ნელა-ნელა ძირს, მიწისკენ ეშვებოდა. მიხვდა სავლემ ცუდად იყო მიმინოს საქმე, თვალთ გამოარჩია ყვაგების გუნდში, შეამჩნია მარცხენა ფრთას ვეღარ ხმარობდა, მერე მისი ბარტყები გაახსენდა, ხელი დაავლო ჯოხს და კლდეზე აძვრა, დიდი წვალებით იმ ნაპრაღის სათავემდე ავიდა, სადაც ბარტყები ეგულებოდა, ზურგით მიეყრდნო კლდეს, მარცხენა ხელით კლდის შვერილს მოეჭიდა, მარჯვენა ხელში კი ჯოხი

მოიძარჯვა - მოემზადა ყვავების მოსაგერიებლად. უეცრად სიჩუმე ჩამოვარდა, მიხვდა ყველაფერს, და ჯოხს ხელი უფრო მაგრად მოუჭირა. ცოტახანში, კლდის ქიმნის მარჯვენა მხრიდან ყვავების მთელი გუნდი გამოფრინდა, პირდაპირ სავლეს ეძებენ. სავლემ ჯოხის უსტატური ქნევით პირველი შეტევა კარგად მოიგერია, დაახლოებით ცხრა ყვავე მოკლა. მეორე შეტევაც არ გამოუვიდათ ყვავებს, პირიქით, მათი დანაკლისი ორჯერ მეტი იყო და ყველა დანარჩენი შეტევაც უშედეგო აღმოჩნდა, თეთრწვერა ადგილიდანაც არ იძვროდა, ყვავებს ბარტყებთან მიახლოების საშუალებას არ აძლევდა. მიხვდნენ ყვავები, რომ არაფერი გამოუვიდოდათ, თანაც დანაკლისი დიდი ჰქონდათ, მთელი გუნდიდან მხოლოდ ათი ყვავე თუ დარჩენილიყო, გაეცალნენ იქაურობას და ჩხავილ-ჩხავილით სადღაც გაფრინდნენ. სავლე, ციცაბო კლდეზე გაჭირვებით დაეშვა, დაკორტნილ მიმინოს მიუახლოვდა, რომელიც ჯერ კიდევ სუნთქავდა. მიმინომ, იგრძნო სავლეს მოახლოება თვალები ძლივს გაახილა, თავი წამოწია, აჟინებით დააკვირდა სავლეს, სავლე მიუხვდა სათქმელს, ფრთხილად აიყვანა ხელში, ნაპრალთან მიიყვანა და ბარტყების ჭყვივილი გააგონა, ესიამოვნა მიმინოს ბარტყების ხმა, თითქოს ძალა მოემატაო სხეული ერთიანად აუტოკდა და მერე უცებ გაქვავდა. სავლემ, მიმინო იმ კლდის ძირას დაასაფლავა სადაც ერთად უყვარდათ ჯდომა”. კლდის ნატესს ისიც გაახსენდა თუ რა რუდუნებით უვლიდა სავლე ბარტყებს და ის მხიარული დღეც, როცა სავლე ბარტყებს ფრენას ასწავლიდა და, გულდაწყვეტაც, როცა ორივე ბარტყი ჰაერში აფრინდა,

კამარა შეკრეს ცაზე და დამწვიდობების გარეშე სად-
ღაც გაფრიდნენ.

– ხომ გაგახსენდა ჩემი მიმინო? – ხელმეორედ
გაუმეორა კითხვა სავლემ და თითქოს რადიო გადამცე-
მის წამყვანია, ისე დაიწყო ამბის თხრობა: – შენ არ
გეცოდინება, არ მომიყოლია შენთვის და ამიტომ... ერთ-
ხელ, დაახლოებით შვიდი წლის წინ, მიმინო რომ დაკო-
რტნეს ყვავებმა იმის შემდეგ ზუსტად ორი წელი იყო
გასული, კაცხის სვეტის მონასტერი უნდა მომენახულა
და საოცარი ამბავი გადამხდა. განგაგრძო თხრობა,
გაინტერესებს? – სავლემ შეატყო კლდის ნატეხს ყურა-
დღება სადღაც სხვაგან გაქცეოდა.

– კი, ძალიან, – ფიქრიდან გამოერკვა კლდის ნატეხი
და მთელი ყურადღება სავლესკენ მიმართა.

თეთრწვერამ განაგრძო:

– ნაბიჯის გადადგმა მინდოდა და ვერ ვდგამდი,
მონუსხულივით ვიდექი, – გასაოცარი იდუმალებით
ყვებოდა სავლე, თითქოს ყოველივე ახლა, ამ წუთში
ხდებოდა. – წინ მედგა ყალყზე შემდგარი უშველებელი
შავი გველი, ააა-და საცაა უნდა მცემოდა, სისხლი
გამეყინა ძარღვებში, გონების მოკრეფა მაინც მოვახერ-
ხე, მოვემზადე გვერდზე გადასახტომად. ჩემი მზერა
მხოლოდ მასზე იყო მიმართული, უეცრად, მიწაზე
ნათლივ დაგინახე ორი მოზრდილი ფრინველის ჩრდი-
ლი, წივილიც გავიგონე და, საოცრება, ორმა მიმინომ
ჰაერში აიტაცა უხსენებელი და შუაში გახლიჩეს, მერე
თავზე შემომიფრინეს და გაფრინდნენ.

– ვაიმე, – გაროცება ვერ დამალა კლდის ნატეხმა.

– ჰოო, მიხვდი ალბათ, ჩემი გამოზრდილი ბარტყები იყვნენ, – სავლეს სასიამოვნო გრძნობამ დაურბინა სხეულში.

– საოცარი გრძნობაა ვაღდებულება, ის სიყვარულზე უფრო მაღლა დგას, – და კლდის ნატეხს მამა ვაჩე გაახსენდა. – გახსოვს წმინდა მამა ვაჩე? – ჰკითხა კლდის ნატეხმა სავლეს.

– მახსოვს, აბა არ მახსოვს. ის ყველაზე ნიჭიერი მოწაფე იყო, ჩემს მოწაფეებს შორის. რატომ გაგახსენდა? – დაინტერესდა სავლე.

– მოვალეობასთან დაკავშირებით. ზოგს ჰგონია, რომ მოვალეობა ეს დამამცირებელი გრძნობაა, ჩემი მოსაზრებით არა, – კლდის ნატეხი ჩაფიქრდა და განაგრძო საუბარი: – მოვალეობა ადამიანს, და არა მარტო ადამიანს, არამედ ყველა სულიერს აიძულებს შეიყვაროს ის, რაიმე ან ვინმე, რომლის მიმართაც მსგავსი გრძნობა არ გააჩნდა, ან კიდევ უფრო უარესი - სიძულვილი გააჩნია. დედას, ბავშვის გაჩენა ტკივილს აყენებს, წესით უნდა ძულდეს ჩვილი, მაგრამ, დედა-შვილური ვაღდებულება მასში იმ სიყვარულს უბრუნებს, რომელიც მას მთელი ცხრა თვე ჰქონდა ბავშვის მიმართ, როცა მუცლით ატარებდა.

– მაშასადამე, სიყვარული წინ უსწრებს მოვალეობას, – საუბარი შეაწყვეტინა სავლემ კლდის ნატეხს.

– არა ჩემო ბატონო, რა რომელს, ან ვინ რომელს უსწრებს წინ, ეს ძნელი დასადგენია. და, საერთოდ, თუ მოვალეობა სიყვარულის შემდგომია, ეს ცუდია. ჰო-და, რატომ გამახსენდა ვაჩე იცი? ჩემი ყურით გავიგონე როგორ შეუნდო ცოდვები აღსარებაზე მოსულ ქურდს, რომელიც უყვებოდა მისი მშობლების მკვლელობის

ამბავს, თუ როგორ წაასწრეს ქურდობაზე და როგორ მოკლა ჯერ ქალი, მერე კაცი, და თან, ცოდვების მიტევებას თხოვდა. მოვალეობამ დაძლია მის გულში დანთებული შურისძიების ცეცხლი. აი, როგორი ძლიერია მოვალეობა.

– ვაჩეში ქრისტეს სიყვარულმა გაიმარჯვა, – ღიმილით უპასუხა სავლემ.

– სიყვარული, სიყვარული, რა დაგიჩემებია. მე რა სიყვარულს კი არ ვუარყოფ, უბრალოდ, სხვა რამეს, უფრო მნიშვნელოვანს გიმტკიცებ. გინდა კარგი ამბავი მოგიყვე?

– მოყვევი სანამ პატარებს არ გაუღვიძიათ, – მშვიდათ უპასუხა სავლემ.

კლდის ნატეხმა თხრობა დაიწყო:

ზღვაზე, ქალაქ ქობულეთში ისვენებდნენ: ბიძა და მისი დისშვილები, დედა - დისშვილების ბებია და, და - დისშვილების დედა. უმცროსმა დისშვილმა ცურვა არ იცოდა, თან ასაკითაც პატარა იყო, სულ ათი წლის თუ იქნებოდა. ბიძას თევზაობა უყვარდა და უმცროსი დისშვილი ყოველთვის თან დაჰყავდა, მასაც უყიდა სათევზაო მოწყობილობა. ერთხელ ზღვაში შეჭრილ კლდეზე დასვა და დაარიგა: „კლდის ნაპირს არ მიუახლოვდე“. - ზღვაში რომ არ ჩავარდნილიყო. მაგრამ, ბავშვი თევზაობით გაერთო, ბიძას დარიგება დაავიწყდა, კლდის პირს მიუახლოვდა, რომელიც მუდმივი სისველის გამო მოსლიპული იყო, ფეხი დაუცურდა და წყალში ჩავარდა, ეს ყველაფერი ბიძამ დაინახა, ტანსაცმელიანი გადახტა ზღვაში და ბეწვზე მიუსწრო უმცროს დისშვილს, რომელიც უკვე იძირებოდა. ღამე, ბიძას ნერვიულობისაგან სიცხემ აუწია. მეორე დღეს

როცა ამ ამბის მხილველებმა ჰკითხეს: „ინსტიქტის გამო გადახტი... თუ ძალიან გიყვარს და ამიტომო?“ ბიძამ უპასუხა: „მოვალეობის გამო“.

– შენ საიდან იცი ეს ამბავი, ზღვაზე არასოდეს ყოფილხარ და?... – ჰკითხა სავლემ.

– ქართი მოტანილმა ზღვის ქვიშამ მომიყვა, – ცოტა გაკვირვებულმა უპასუხა კლდის ნატეხმა, და სახეზე მთელი წინადადება „დაეწერა“: „ვითომდაც რა, შენ თუ მოგდის ამბები, მე რა მოწყვეტილი ვარ ამ სამყაროს“.

– გინდა ზღვის ქვიშაზე და გაზაფხულზე ლექსი წავიკითხო? – თეთრწვერა არ დაელოდა თანხმობას, წამოდგა წიგნების თაროდან, ლურჯყდიანი წიგნი აიღო, დაპირებული ლექსი იპოვა და კითხვას შეუდგა:

ზღვამ ქვიშა ნაპირზე გამოფქვა,
იქვე, კლდის ძირში მიყარ-მოყარა,
მზემ შემოსძახა ჰოოპუნა!

თურმე, გაზაფხული დამდგარა.

ფერები ერთმანეთში აირია,
შეიქმნა უსაშველო რია-რია,
ყვავილი ყვავილს ჩააჟინდა,
ყურში ჩასჩურჩულებს: - მინდა.

ჩიტები აირივნენ, აწრიალდნენ,
თითქოს აგვიანდებათო სადღაც,
მერე, ერთმანეთს დაედევნენ,
ტოლი არ დაუდეს ქარსაც.

ქარმა აისრულა განზრახვა,
ზღვის ნაპირს მოსტაცა ქვიშა,
გზაში უცნობ ქალს დაეწია,
ქვიშით ამოუგსო კალთა.

„ოჰ, ეს რა მომხდარაო” -
კაცმა გაიკვირვა,
პეშვით ამოხაპა ქვიშა,
ირგვლივ ყველაფერი აირია,
ჰაერი გაიჟლინთა დენითთ,
სურვილი აფეთქდა,
გახეთქა -
ღვინით ავსებული ქვევრი,
„გაზაფხული მთლად გადარეულა” -
ასე ამბობენ ჩვენში.

- მოგეწონა? - ჰკითხა სავლემ კლდის ნატეხს.
- არაუშავს. ჰო მართლა, ძალიან სომ არ გაუგრძელდათ ძილი პატარებს. ჰმ, ალბათ ტკბილ სიზმრებს ნახულობენ.

და, მართლაც, ანდრია ხედავდა ვარდისფრად დაფიქვნილ ალუბლების ბაღს; ის, ხეებს შორის მსუბუქათ დაფრინავდა, ყვავილების სურნელება მის წარმოსახვას უფრო ამძაფრებდა და ეჩვენებოდა, რომ ხეებიც მასთან ერთად დაფრინავდნენ. თითქოს ქარმაც დაუბერა, ხეებს ყვავილის ფურცლები მოსტაცა, დაატრიალა, ერთად შეკრა - გამჭვირვალე ბურთებად, შემდეგ ამ ბურთებმა ადამიანის გამოსახულება მიიღეს. - დედა! მამა! - ანდრია მათკენ გაქანდა, ხან ერთს ეხვეოდა, ხან მეორეს. გრძნობდა, რომ ყველაზე უფრო დედა მონატრებოდა, მაგრად ჩაეკრა, შუბლზე დედის თბილი კოცნა იგრძნო, ხელი მოისვა და რაღაც თბილს, მაგრამ ძლიერს შეეხო, ხელი ჩაავლო, მოუჭირა, თვითონაც იგრძნო ფრთხილი მოჭერა, მერე, თითქოს სხვა, შორეულ სამყაროდან, ხმა შემოესმა:

– გაიღვიძე ბაბუ,
– დილა მშვიდობის, – მიესალმა, და ბაბუას ხელი
ლლყასთან ჩამოიცურა. – იცი, დედა და მამა ვნახე
სიზმარში, – სევდიანი ხმით ამცნო, და უმცროს ძმას
გადახედა, რომელსაც გვერდით მდგარ საწოლში მშვი-
დათ ეძინა.

– ადექი, თორემ სკოლაში დაგაგვიანდებათ. ხომ იცი,
ის, პირველკლასელიც შენი წასაყვანია. ანდრიასა და
დაჩის შორის ხუთი წელი იყო განსხვავება.

– კარგი ბაბუ... შენ სადმე მიდიხარ? – პასუხი, რომ
ვერ მიიღო ეწყინა, ლოგინიდან ზღაზუნა-ზღაზუნით
წამოდგა და უმცროს ძმას დაადგა თავზე.

– ეი, მემბოხე ადექი, – ამ სიტყვებზე დაჩიმ თვალები
დაჭყციტა და უფროსი ძმა, რომ დაინახა გაუხარდა,
ხელები მისკენ გაიშვირა, ანდრია დაიხარა და ძმები
ერთმანეთს ჩაეხუტნენ.

ამის შემყურე სავლე, ადელდა, თავისი ბავშვობა
გაახსენდა, თავისი და.

– კარგით, დროზე ადექით, თორემ დაგაგვიანდებათ,
– სავლემ, ფანჯრისკენ გაიხედა საიდანაც მენაგვე
ტიმოთეს ხმა ისმოდა, და ფიქრი ისევ თავის დისკენ
გაექცა.

სავლეს და - მაია

მაია, სავლეზე შვიდი წლით უფროსი იყო. ახალგაზ-
რდობაში მას ღია თაფლისფერი თვალები და წაბლის-
ფერი თმა ამშვენებდა, მაღალ ფეხებზე იდგა, გამოხე-

დვა იდუმალი და ამასთან თბილი, ცხვირი ოდნავ კეხიანი, ტუჩები იმდენად ვარდისფერი ჰქონდა, რომ ტუჩსაცხის წასმა არ სჭირდებოდა, მაგრამ, მისი ყველაზე უფრო დიდი მშვენება იყო ორი ბორცვი, რომლებიც ამაყი, ბრძოლაში გამარჯვებული და ხელმეორე შერკინებისათვის მზად მყოფი მხედრებივით იმზირებოდნენ. მაია, სილამაზესთან ერთად, თავისი განათლებითაც იყო გამორჩეული, ხელოვნებათმცოდნეობაში ჰქონდა დაცული სადოქტორო, კარგადაც ხატავდა, განსაკუთრებით ფერწერა იზიდავდა, ძალიან ხშირად ბუნებას ხატავდა, სურდა მისი ფერთა სამყარო შეეცნო, ამიტომაც მთას მიაშურა - სვანეთს, იქ სვანზე გათხოვდა სამი ვაჟი და ერთი ქალი აჩუქა მეუღლეს და ბედნიერად ცხოვრობდა, მხოლოდ ეს იყო სავლე - უმცროსი ძმა ძალიან ენატრებოდა, ეს მიუხედავად იმისა რომ ხშირად ჩამოდის მის სანახავად; ბოლო დროს ძალიან გაუგრძელდა უნახავობა - ასაკმა სძლია, მაგრამ, დრომ მის სილამაზეს ვერაფერი დააკლო, პირიქით მგზნებარე სილამაზე, სინატიფეში გადაეზარდა, აი მხოლოდ თმები გაუთეთრდა. თმებს არ იღებავდა - ასე ამბობდა: „ბუნება ბატონია, და იცის გაზაფხულის და შემოდგომის მაღლი“. მაიას ჩამოუსვლელი სავლესაც ადარდებდა, თუმცა ტელეფონით ხშირად ესაუბრებოდა, თითქმის ყოველ საღამოს და, ერთმანეთის ამბებს გეზულობდნენ. სავლესი არ იყოს მაიასაც ორი შვილი-შვილი ჰყავდა ერთი გოგონასაგან და ერთი უფროსი ვაჟისგან, შუათანა და უმცროს ბიჭებს ჯერ ოჯახი არ შეექმნათ. მთასვლელიობდნენ და იმის იქით არც იყურებოდნენ; ეს იყო მხოლოდ, ერთი დარდი გაჩენდათ ძმებს, და ეს დარდი იყო მიზეზი მათი მალულად

ბარში ჩამოსვლის; იმედი ჰქონდათ იქნებ გადაყროდნენ ბიძაშვილის და რძლის მკვლელებს, საყვარელი ადამიანების მკვლელობის დარდი აწუხებდათ - შურისძიება წყუროდათ. მათ ამ წადილს მაია ხვდებოდა, მაგრამ ერთხელაც არ წამოცდენია: „შვილებო ეს არ ქნათო“, ის კი არა, ლამის თვითონაც დაეწყო იმ უღმერთოების ძებნა, მაგრამ, ვერ ბედავდა მამაკაცებისათვის პირველობის წართმევას... თანაც სჯეროდა, რომ მაინც იპოვდნენ შვილები იმ უჯიშოებს და...

გარდა ადამიანური ღირსებებისა მაიას, ადამიანების შარავანდელის ხედვის უნარიც გააჩნდა, ამდენად ადვილად არჩევდა კეთილს და ბოროტს, ერთხელ ერთ-ერთ უნივერსიტეტში მოუწია მისვლა, მისი მეგობრის შვილის - თეას, უფლებების დასაცავად, მაიას, დიდი ავტორიტეტი ჰქონდა ქალაქში, ამდენად მისი მისვლა უნივერსიტეტში თან გაუხარდათ, და თან არა. საქმის არსი შემდეგში მდგომარეობდა: თეას არ უნიშნავდნენ სადოქტოროს დაცვის თარიღს, ეს მიუხედავად იმისა, რომ მას სადოქტორო თემა დაწერილი ჰქონდა და თემასთან დაკავშირებით დადებითი რეცენზიებიც ჰქონდა მიღებული, აშკარა იყო რომ დეკანს ავით ჯაჯღაჯღანიას და იქ „ქურდათ“ მომჯდარ მამა-შვილს ნინონი და რხევაზი ხარბი-ავების ფულის ინტერესები ამოძრავებდათ ანუ ქრთამი, და მათ, ამისათვის, მოხერხებული გეგმა ჰქონდათ შემუშავებული, რომელიც ასე იყო აგებული: დოქტორანტს, ხელმძღვანელად უნიშნავდნენ თავის კაცს - თავის თანამზრახველს, რომელიც ყველანაირად ცდილობდა სადოქტორო თემის დაკნინებას და როცა სადოქტოროს დაცვის დღე მოახლოვდებოდა, დოქტორანტს ულტიმატუმს წაუყენებდნენ: „თემა დახვე-

წას მოითხოვს, ამისათვის კიდევ გჭირდებათ დრო, ხოლო დამატებითი საკონსულტაციო დროისათვის უნდა გადაიხადოთ ფული, წინააღმდეგ შემთხვევაში დაცვაზე არ დაიშვებით”. მიზეზი: - თემა დასახვეწია. მაია, ამ „პროფესორებს“, როგორც კი შეხვდა, იმწუთშივე შეამჩნია თავზე დამდგარი შავი ფერის შარავანდელი, განსაკუთრებით ემჩნეოდა რხევაზე ხარბი-ავას და ამიტომაც არ გაკვირვებია მათი მლიქვნელური ქცევა. მოუსმინა მათ საუბარს და როცა დაასრულეს, გადაჭრით მოითხოვა სადოქტოროს დაცვის თარიღის დანიშვნა. ვერ შეეწინააღმდეგნენ და დაცვის თარიღი დანიშნეს. თეამ, დისერტაცია წარმატებით დაიცვა.

დაახლოებით, მსგავსი ამბავი, მაიას, გადახდა ჯერის უღელტეხილზე, ზამთარი იყო, ყინვას გზა მოეყინა, მანქანებს მოძრაობა უჭირდათ, ერთი მამაკაცი, თეთრი მერსედესით, ცდილობდა ყველას დახმარებოდა. აქეთ მიდგებოდა, იქით მიდგებოდა, რჩევას აძლევდა ყველას, თანაც იქ მყოფთ, თავის სახელსა და გვარს აცნობდა: „მე ჩახტანგ ანთია ვარ, ადამიანი რომელსაც დახმარება უყვარს“. მაიამ, ახლაც ნათლად დაინახა შავი შარავანდელი მის თავზე, მაგრამ ის უკვირდა რატომ ირჯებოდა ასე, ეს ვიღაც ჩახტანგი და როცა იგივე შეთავაზებით საჭესთან მჯდარ მის მეუღლეს მიუახლოვდა, მაიამ კითხვა: – „ბოდიში, თქვენ არჩევნებში, ხომ არ იღებთ მონაწილეობას? რაღაც თქვენი სახე მეცნობა“, – მოიტყუა, და პასუხს დაელოდა. უცნობი ჯერ შეცბა, და მერე უპასუხა: – „განა სიკეთის კეთებას რაიმე მიზეზი სჭირდება“. პასუხმა გააკვირვა, მაგრამ, ცნობისმოყვარეობა ამით უფრო გააუმძაფრდა, მაიას - აინტერესებდა მისი უცაბელი კითხვა ქვეცნობიერებიდან აღმოცენებუ-

ლი, სიმართლეს შეესაბამებოდა თუ არა, მოგვიანებით გამოიკვლია, და აღმოჩნდა რომ, ეს ფარისეველი მართლაც იყრიდა კენჭს დეპუტატობაზე. მსგავსი, და სხვა შემთხვევები მაიას ცხოვრებაში ბევრი ჰქონდა, მაგრამ ამან მისი კეთილი ბუნება ვერ შეცვალა. დღესაც მის თვალეში სათნოება ანათებდა, აი მხოლოდ ზოგჯერ თუ გადაურბენდა შურისძიების ჩრდილი და ისე ძლიერად, რომ სახე სასტიკი უხდებოდა - ძმაზე უფრო, მას ძმიშვილი უყვარდა, ან როგორ არ უნდა ყვარებოდა ის ვინც გარეგნობითაც და სულითაც მშვენიერი იყო, ადამიანი რომელსაც სიკეთის კეთების გარდა სხვა არაფერი სურდა.

ძმები სკოლისკენ მიიჩქარიან

დაჩიმ და ანდრიამ მენაგვე ტიმოთეს გვერდით ჩაუარეს. ტიმოთემ, ერთი კი გახედა ქუჩაში მიმავალ ძმებს, და თავისთვის ჩაილაპარაკა:

– იბერიელები, – და თავისი საქმე განაგრძო. ცოცხს ცვლივით იქნედა, ნაგავს ხან ერთ მხარეს მიაყრიდა, ხან მეორე მხარეს და, მერე, მეორე განზომილებაში გააქანებდა. ნაგავი, მეორე განზომილებიდან პიველში იყრებოდა, და როგორც წინა დღეებში, ტრიალებდა განზომილებებს შორის. ეს უსასრულობა სასურღში არ გადადიოდა, რამეთუ ადამიანს ყოველთვის ხიბლავდა ის რაც აკრძალულია; ამასთან, როგორი გასაკვირიც არ უნდა იყოს ნაგავი ძაგს, და ცდილობს სამყაროს მისგან

განთავისუფლებას, იმედი კი დიდია, სწორედ ამ იმედით
იქნევს ცოცხს ტიმოთეც, და თან ლექს ამბობს:

ერის მცდელობა მიაღწევს მიზანს,
ხე გამოიღებს სიკეთის ნაყოფს,
შუქი გალოპრავს გალიაულ ბნელეთს,
გიორგი აფთით განგმირავს ურჩხულს.
იესო აწყავს აოშილ სურვილს,
გუთანი მოხნავს ნაწვერალ მინდორს,
კალო ჩამოფქვავს საკუთარ მზითვებს -
ნაჭირნახულევს დაუდებს ბინას.
მამაო მოსხეპს ალორთქილ ნატვრას,
ვაჟი მთარმევს გოგონას ალავს,
შუქი ნათელი აავსებს საშოს
და აღსრულდება! აღთქმა - მეორედ მოსვლის!

– მე, ძალიან მომწონს ჩვენი მენაგვე, – დაჩიმ ახედა
თავის უფროს ძმას, რომელსაც ფიქრი სულ სხვაგან
გაგცეოდა, გული კი სურვილს აეტაცა, სურვილი
ლამაზი გოგონას ხილვის, რომელიც თითქმის ყოველ
დილით ხედებოდა სკოლაში მიმავალს და, რომელიც
გულში ჩავარდნოდა, იქ ბუდე დაედო და ფორიაქობდა.

ღიმილმა სიცრცე გააპო, და ანდრიას მზეერას შეე-
ჯახა:

– ის არის. – უამრავ ხალხში დაინახა ანდრიამ
თავისი გულის დამტყვევებელი: – რატომ მიღიმის? ააა,
ესე იგი იმანაც შემამჩნია. – და, ანდრიას გულმა,
ბაგაბუგი ატეხა.

უცნობი გოგონა რაც უფრო უახლოვდებოდა ანდრი-
ას, ღიმილი სახეზე მით უფრო და უფრო უფერმკრთა-

ლდებოდა, ხოლო სახის გამომეტყველება მკაცრი უხდებოდა; ყველა ნაკეთზე ეწერა: – "აი, კი გამჩნევ, მაგრამ ფრთხილად იყავი ვარდივით ეკლიანი ვარ". და, როცა ჩაუარა, უკან გამოხედა და გაბრაზების მიზნით, მომხიბლავი ღიმილი ესროლა, შემდეგი მინაწერით: – "ააა, ხომ შეგაშინე". მერე, მამას იმედინად ახედა და რონინი უფრო დამაჯერებელი გაუხდა.

ანდრიას, ამ დილაზე ეგონა, რომ გოგონა მას ვერ ამჩნევდა - თურმე კი. ამ გარემოებამ ძალიან გაახარა.

– ანდრია! – დაჩიმ ძმა სკვერისკენ მიატრიალა, – შეხედე ის მაწანწალა ძაღლი, გუშინწინ, რომ აგვეკიდა, ისევ იქ არის.

– კავკასიური ნაგაზია, – მოკლედ უპასუხა ანდრიამ, რომლის ფიქრები ჯერ კიდევ იმ უცნობ გოგონას ირგვლივ ტრიალებდა.

– ჩვენსკენ წამოვიდა, – დაჩიმ ძმა გააჩერა და ძაღლის მოახლოებას დაელოდა.

თეთრი ფერის, ბომბორა ნაგაზი ძმებს მიუახლოვდა, ორივე დაყნოსა და ფეხებთან გაუწვა. ძმებმა ერთმანეთს შეხედეს და გზა განაგრძეს, ბომბორა უკან აედევნა, როცა ქუჩის გადასასვლელს მიუახლოვდნენ, ძაღლმა, უკნიდან, ფრთხილად, პირი ჩაავლო ანდრიას შარვლის ტოტს, ანდრია გაჩერდა, დაჩიც. ორივე ძმამ გაკვირვებულებმა შეხედეს ბომბორას, ძაღლმა პირი უშვა ანდრიას შარვალს და ძმებს ისევ გაუწვა ფეხებში. უეცრად, მოსახვევში, დიდი სისწრაფით მანქანა შემოვარდა, ქუჩის სავალ ნაწილზე ახტა და ხეს შეეჯახა.

ამ შემთხვევამ ძმები გააოგნა.

– ანდრია! ძაღლმა იგრძნო ხიფათი... გადაგვარჩინა, – უცბად გააცნობიერა დაჩიმ.

– მართლაც, ერთი ნაბიჯით წინ, რომ ვყოფილიყავით ეს მანქანა ჩვენ დაგვეჯახებოდა. – და ანდრიამ შინდისფერ მანქანას გახედა, საიდანაც ხალხმა ორი მთვრალი ახალგაზრდა ბიჭი გადმოიყვანა – საბედნიეროდ უვნებლად გადარჩენილები.

– ანდრო, ეს ძაღლი სახლში უნდა წავიყვანოთ, – თხოვნით მიმართა დაჩიმ უფროს ძმას.

– რამდენჯერ გითხარი ანდრო არ დამიძახო. ანდრია დამიძახე, ვააა, რით ვერ გაიგე, – გაბრაზებით მიმართა უმცროს ძმას ძმამ.

დაჩის გაეცინა, იცოდა ძმის გაბრაზება წამიერი იყო. აცალა და, ხელმეორედ გაბრაზების მიზნით რამოდენიმეჯერ მიმართა:

– ანდრო, ანდრო. – დაჩის უკვე დავიწყნოდა ხიფათი, რომელიც რამოდენიმე წუთის წინ არსებობდა.

ანდრია, მიუხვდა ძმას ეშმაკობა, გაეცინა, მიეფერა და ალერსიანად მიმართა:

– წამოდი გინდა ძაღლს მოწუწუნი ვუყიდოთ.

– კი, – მოკლედ უპასუხა დაჩიმ, და დაამატა: – ოღონდ შენი ფულით.

– გამომძაღველო! – ხუმრობით შეუდრინა ანდრიამ ძმას.

– ჰა, ჰა, ჰა, – გაეცინა დაჩის, რომელიც სულ თამაშისათვის იყო მომართული.

– რა შევარქვათ? – იკითხა ანდრიამ.

– რასაკვირველია ბომბორა. შეხედე განა ბომბორა არაა? – გაკვირვებულმა აღნიშნა დაჩიმ.

– წამოდი დროზე ვუყიდოთ მოწუწუნი, – დააჩქარა ანდრია.

– წავიდეთ, – და დაჩივ აჰყვა ანდრიას ჩქარ ნაბიჯს, ბობნბორაც აედევნათ.

სასურსათო მაღაზიაში შესულმა ანდრიამ გამყიდველს მიმართა:

– თუ შეიძლება, ორი მოწუწუნი.

– რა მოწუწუნი, – გაბრაზება შეეცყო ახალგაზრდა გოგონას.

– სოსისკი, სოსისკი, – მიაყარა დაჩივ.

– მერე, მითხარით წესიერად... რატომ მეუბრდებლბით?! – გოგონამ დასარტყმელად მომარჯვებული ჯოხი ისევ ადგილზე დააბრუნა. ორი მოწუწუნი აწონა და ანდრიას მიაწოდა. ანდრიამ გამოართვა, გადაიხადა მოწუწუნი ღირებულება და სასწრაფოთ იქაურობას გაეცალა. გარეთ გამოსულმა აღმოაჩინა, რომ დაჩი თან არ ახლდა, უკან შეებრუნდა და სასაცილო გარემოების შეესწრო:

– სოსისკს იბერიულად მოწუწუნი ქვია, – უხსნიდა დაჩი გამყიდველ გოგონას, – ამხელა ადამიანი ბრძანდებით და არ უნდა იცოდეთ?! – დაჩის ამ დამრიგებლურ გამოსვლას, რამოდენიმე ქალბატონმა აუბა მხარი, განსაკუთრებით ხანში შესულმა ქალმა გამოიღო თავი, რომელსაც მასწავლებლის იერი ჰქონდა და მონოტონურად საუბრობდა:

– მართლაც, ჩვენ თუ არ გავუფრთხილდით ჩვენის სიწმინდეს, სხვა ვინ გაუფრთხილებდა?

– გეთანხმებით, – დაეთანხმა შედარებით დაბალი ტანის ქალბატონი.

– ჩვენი ენა უუძველესია და იმის მაგივრად სხვები სესხულობდნენ ჩვენგან სიტყვებს... არა ჩვენ უნდა ვაკეთებდეთ ამას... – ირონიულად აღნიშნა მასწავლებლის იერის მქონე ქალბატონმა და დაამატა, – რა გეჭირს რა? ინგლისური, რუსული... ამ ენებზე ბევრად უფრო ძველია იბერიული, ჩვენ კი ვცდილობთ უცხო ენაზე ვისაუბროთ, უცხო ენებიდან ვიღებთ სიტყვებს. – პირველობას არ თმობდა, და თან ხელით თავზე ეაღვრებოდა დაჩის.

ანდრიამ ცოტახანი უცქირა მიმდინარე პროცესს და, მერე, ბოდიშის მოხდით, ძმა გარეთ გამოიყვანა – მართალია დაჩის არ სურდა დაეტოვებინა ის ვითარება სადაც პროცესის მთავარი გმირი იყო, მაგრამ ძმას დაემორჩილა.

– რა დაგემართა?... დაგავიწყდა ძაღლს, რომ უნდა ვაჭამოთ? – უსაყვედურა ანდრიამ.

– არა, მაგრამ საინტერესო იყო, თუ როგორ იღვიძებდა ადამიანებში დავიწყებული გრძნობა.

– პატივისცემა მშობლიური ენის მიმართ?

– ჰოო, – დაჩის ამ თანხმობას ბომბორაც დაეთანხმა - ხანმოკლე, დაბალი ყუფით, თან მოწუწუნებს გახედა, იმ აზრით, რომ: – „ბოლო, ბოლო მაჭმევთ თუ არა?“

ძმები, ბომბორას გულისთქმას მიუხვდნენ:

– ანდრია აჭამე. ნახე როგორ გიყურებს. – დაჩიმ არ აცალა ძმას, ხელიდან გამოსტაცა ქაღალდში გახვეული მოწუწუნუკი, გაშალა და ბომბორას მიწაზე დაუდო. ძაღლმა უცებ გადასანსლა. აშკარა იყო მოწუწუნუკი არ ეყო.

– ჩემს საუზმეს ვაჭმევ, – და დაჩიმ სკოლის ჩანთიდან, ქალაქში გახვეული პური და ყველის ნაჭკერი ამოიღო.

– არა ჩემსას ვაჭმევ, შენ შეინახე მოგშივლება სკოლაში, – არ დაუთმო უმცროს ძმას უფროსმა, უკან შეანახინა და ბომბორას თავისი საუზმე მიწაზე გაუშალა, ძაღლმა ჯერ დაყნოსა და ისიც ერთ წამში შესანსლა.

ძმებმა ერთმანეთს შეხედეს. გაელიმათ. დაჩიმ ისევ ამოიღო თავისი საუზმე და ბომბორას წინ დაუდო. ბომბორამ დაჩის საუზმეც გააქრო. ძმები უკვე ხმამაღლად იციროდნენ, ძაღლი კი მხიარულად, ხალისიანი ყეფით, ხან ერთს მიახტებოდა, ხან მეორეს.

– დაჩი დაგვაგვიანდება სკოლაში, – უეცრად გაახსენდა ანდრიას, რომ სკოლაში იყვნენ წასასვლელები, ძმას ხელი ჩაავლო, მაგრამ მისი მცდელობა უშედეგო აღმოჩნდა, დაჩის ძაღლთან თამაში ერჩია. – დაჩი დაგვაგვიანდება, – კიდევ ერთხელ გაუთქორა ძმას, მაგრამ, ამჟამად ბომბორამ დაავლო პირი დაჩის ჩანთას და სადღაც გაარბენინა.

ძმები, ძაღლს დაედევნენ. ბომბორა დროდადრო ჩერდებოდა, ძმებს გახედავდა, დაელოდებოდა, და როცა მიუახლოვდებოდნენ, ისევ გაიქცეოდა, ძმებიც უკან დაედევნებოდნენ, ასე სირბილ-სირბილით, ძმები, ორსართულიანი სახლის სადარბაზოსთან აღმოჩნდნენ, ბომბორა გაჩერდა, ისევ დაელოდა ძმებს და იგივე ხრიკით სადარბაზოში შეიტყუა და კიბეებზე, პირველ სართულზე აიძულა ასვლა. ბომბორამ, ჩანთა ყავისფრად შედებილ კარებთან დადო და, რამოდენიმეჯერ დაიყეფა, კარი გაიღო და გასაოცარი სილამაზის, ახალგაზრდა

ქალბატონმა, დაახლოებით, ასე ოცდაათი წლისამ, გაღებულ კარიდან გამოიხედა. ქალის სილამაზით განცვიფრებული ბავშვები, აღგიღზე გაქვეყდნენ:

– ქალბატონო ჩვენ შემთხვევით აღმოვჩნდით თქვენს კარებთან, – გამბედაობა მოიკრიბა ანდრიამ.

– ბონბორა ჩვენი მეგობარია... ჩანთა მომტაცა და უკან დავედევნეთ, – ძმის გამბედაობამ, ძალა დაჩისაც შემატა.

– არა, შემთხვევით არაფერი არ ხდება. ბომბორამ, თქვენ აგირჩიათ მეგობრებად და ამიტომაც აღმოჩნდით აქ. მობრძანდით, – და ქალბატონმა ძმები ბინაში მიიპატიჟა.

– თქვენც ბომბორას უპახით? – გაკვირვებულმა ჰკითხა დაჩიმ.

– ასე ქვია-და, – ღიმილით უპასუხა ქალბატონმა.

ძმები მორიდებულად შევიდნენ ბინაში, რომელიც ერთი ოთახიდან შედგებოდა, ოთახს ფანჯრები არ გააჩნდა, და მიუხედავად ამისა მზის შუქით იყო სავსე. ოთახის კედლის ერთ მხარეს ოქროსფერი კარი იყო, ხოლო მეორე მხარეს ვერცხლისფერი, ორივე კარი გასაოცარ შუქს ანათებდა. ოთახის შუაგულში სამი სავარძელი იდგა, შუაში კი პატარა მაგიდა, მაგიდის ფეხებთან ნაცნობი ბომბორა წამოწოლილიყო.

– მობრძანდით, მობრძანდით, – და ქალბატონმა ბავშვები ოთახში შეიყვანა და სავარძლებში ჩასხდომა სთხოვა. ძმებიც დაემორჩილნენ.

– ეს რა უცნაური კარებია? – იკითხა ანდრიამ, თან უხერხულობა იგრძნო თავისი ცნობისმოყვარეობის გამო.

– ოქროსფერი კარი წარსულის კარია, ვერცხლისფერი კი მომავლის, – უპასუხა ქალბატონმა და თავისი სახელი გააცნო: – მე, მარიაში მქვია. – და, ცოტათი დაყოვნების შემდეგ ჰკითხა: – თქვენ რა ჰქვიათ?

– დაჩი, – დაასწრო უფროს ძმას, და გემრიელად ჩაიხითხითა.

– ანდრია, – უპასუხა ანდრიამ და თავი ვერ შეიკავა: – ძალიან ლამაზი ხარ.

მართლაც, უცნობ ქალბატონს ღია წაბლისფერი თმა ამშვენებდა, ტუჩები მზის სხივებით დახეთქილ ბროწეულს უგავდა. თვალები, უკიდევანო ლურჯ ტბასავით ჩაძირულიყო შავი ფერის აპრეხილ წამწამებს შორის. წარბები მუქი წაბლისფერი, ფერწერული ტილოს ბოლო შტრიხივით საფეთქელამდე გარტყოცნილიყო. ოდნავ კეხიან ცხვირს პატარა, დაბერილი ნესტოები ამშვენებდა. მაღალ კისერს ისე მოხდენილად ეჭირა თავი, რომ გარდის კოკორსაც კი შეშურდებოდა. მხრები სწორი, ბოლოში ოდნავ ქვევით დაქანებული. ტანი იმდენად ჰაეროვანი და წელში გამოყვანილი ჰქუნდა, რომ ლერწამიც კი ინატრებდა მსგავს ჰაეროვნებას. ტანს ორი მშვენიერი მკერდი ამშვენებდა, რომლებიც ამოხეთქილი გულკანივით ბობოქრობდა, და ეს მშვენიერება მაღალ ალვის ხის სადარ ფეხებზე დაშენებულიყო, მკძნობიარე თეძოების დახმარებით. ასეთი იყო მარიაში როგორც ქალი, მაგრამ ის უპირველეს ყოვლისა იბერიელთა დედა იყო და, მის თვალებში ახლა, დედობრივი სიყვარული ანათებდა.

– რით გაგიმასპინძლეთ? – ალერსიანათ ჰკითხა მარიამმა.

– არ შეწუხდეთ. ჩვენ სკოლაში უნდა წავიდეთ. გვეჩქარება, – მორიდებით მიმართა ანდრიამ.

– დიახ, სკოლაში გვეჩქარება, – კვერი დაუკრა უფროს ძმას დაჩიმ.

– თქვენს იქ მიუსვლელობას ვერაგინ შეიტყობს. – ღიმილით უპასუხა მარიამმა, და შესთავაზა: – გინდათ მომავალში ვიმოგზაუროთ, ან პირიქით ჯერ წარსულში და მერე მომავალში?

– დიახ, – უფროს ძმას დაასწრო დაჩიმ.

– შენ ანდრია? – ჰკითხა მარიამმა ანდრიას.

– მეც, – მოკლედ უპასუხა ანდრიამ.

– მაინც საიდან დავიწყოთ? – დაზუსტების მიზნით ჰკითხა მარიამმა ძმებს.

– წარსულიდან, – თითქმის ერთდროულად უპასუხეს ძმებმა.

– მაშინ ოქროსფერ კარებში უნდა შევიდეთ. გამოძევიტ, – მარიამი ოქროსფერ კარებისკენ გაეშურა ძმები წამოდგნენ და უკან გაჰყვნენ, ბომბორაც აედევნათ.

კარი შეაღეს თუ არა, საოცარ სამყაროში აღმოჩნდნენ. კარის ზღურბლიდან ჰორიზონტამდე მწვანე ველი გადაშლილიყო. სადაც სხვადასხვა ჯიშის ცხოველი ბალახს ძოვდა, შორს დინოზავრებიც მოჩადნენ, ჰაერში არქეოპტერიქსები დაფრინავდნენ. ძალიან, ძალიან შორს ვულკანი ბოლოვდა. კიდევ უფრო შორს, მოძრავი წერტილი გამოჩნდა, რომელიც ნელ-ნელა იზრდებოდა და იკვეთებოდა ოქროსფერი ფრინველის მონახაზი.

– ეს ფასკუნჯია! – აღტაცება ვერ დამალა დაჩიმ.

– სწორია ეს ფასკუნჯია, – დაეთანხმა მარიამი.

ფასკუნჯი ნელ-ნელა უახლოვდებოდათ. ძმები აღტაცებას ვერ ფარავდნენ, მათ ასეთი ფერთა გამა და ბრწყინვალება ჯერ არცერთ ფრინველში არ ენახათ, თითქოსდა ფასკუნჯის თითოეული ბუმბული, ფერმწერს ფუნჯით მოეხატა. ფასკუნჯი მიახლოებისთანავე, მიწაზე, დაახლოებით შვიდი ნაბიჯის მოცილებით, დაეშვა. უზარმაზარი ფრთები მიწაზე დააწყო და კეთილგანწყობის ნიშნად თავი ძირს დახარა.

– წავიდეთ! შემოესხდეთ. – და, მარიამი ბავშვებს წინ გაუძღვა.

ძმები და ბომბორა, ფასკუნჯის ფრთებს შორის მოკალათდნენ, იქ სადაც კისერი ეწყებოდა, მარიამი კი მათ წინ, თავთან ახლოს. ლაგამი ამოსდო ფრინველს და: – „ჰეის“ – შეძახილით აფრენა უბრძანა.

ფასკუნჯი, ფრთხილად აფრინდა, როგორც კი სიმაღლე აიღო ჰაერში გასწორდა.

– დაჩი შეხედე, იქით! იქით! რამდენი დინოზავრია, – ხელს იშვერდა ანდრია, ტყის პირას თავმოყრილ დინოზავრებისაკენ.

– შეხედე! ვულკანს ვუახლოვდებით, – ახლა დაჩი იშვერდა ხელს.

– შეხედე! შეხედე! აი, იქ ტბის სანაპიროზე სოფელია გაშენებული. შეხედე დაჩი, შეხედე! – შემდეგ მარიამს ჰკითხა: – ვინ ცხოვრობენ იქ.

– ჩვენი წინაპრები, – მშვიდათ უპასუხა მარიამმა.

– იბერიელები? – ჰკითხა ანდრია.

– იბერიელები, დიას იბერიელები, – მარიამის მაგივრად უპასუხა დაჩიმ და მარიამს შეხედა, ვითომდა – „ხომ მართალი ვარ“. მარიამმა თანხმობის ნიშნად თავი დაუქნია და ბავშვებს ჰკითხა:

- დავეშვათ სოფელში?
- კი, ძალიან გვინდა, - ორივემ თანხმობა გამოთქვა. მარიამმა, შესძახა ფასკუჯს:
- მუნდ! მუნდ!

ფასკუნჯმა გეზი სოფლისკენ აიღო.

სოფლის მაცხოვრებლებმა როგორც კი შეამჩნიეს ფასკუნჯი, საქმიანობას თავი დაანებეს, ერთმანეთს გადასძახეს: - „მარიამი მოფრინავს, მარიამი!“ - და ყველა დიდი ნარინჯისფერ მინდვრისკენ გაეშურა, გზადაგზა ყვავილებს კრეფავდნენ, ზოგმა კი, ხილი დაკრიფა - ფასკუნჯს, რომ გამასპიძლებოდა.

ფასკუნჯი როგორც კი, მიწაზე დაეშვა სოფლის მოსახლეობა გარს შემოერტყა, თავზე ყვავილებს აყრიდნენ და ხილით უმასპიძლდებოდნენ. მაგრამ, როგორც კი მარიამი გადმოვიდა მიწაზე, ყველა დადუმდა და თავის დახრით მიესალმნენ დედოფალს, ხოლო როცა ბავშვები იხილეს განცვიფრდნენ, და განცვიფრება მით უფრო დიდი იყო, როცა ბავშვები მათვის გასაგებ ენაზე ალაპარაკდნენ. სოფლის მოსახლეობამ, მარიამი, სიმღერით და ყვავილების ფეხქვეშ გაშლით, დედოფლის ტახტამდე მიაცილეს; ბიჭები მის გვერდით, ორივე მხარეს დასვეს და ცოტახანში დიდი ზეიმი გამართეს - სიმღერებს ცკვები ცვლიდა, ჯამბაზებიც გამოვიდნენ. ძმებს, ყველაზე უფრო ჰაერში მოხტუნავე ბიჭები მოეწონათ. ბოლოს მომღერალი ქალების გუნდი გამოვიდა, ჩონგურის მსგავსი საკრავით, ერთ-ერთი ქალბატონი, ძმების დედას, ისე ძალიან ჰგავდა, რომ დაჩიმ თავი ვერ შეიკავა და ხმამაღლა წამოიყვირა:

– ანდრია დედაჩვენი! დედა! – და მისკენ გაგცევა დააპირა, მაგრამ, მარიამმა შეაჩერა და დაბალი ხმით, მაგრამ ისე რომ ანდრიასაც გაეგო, მიუგო:

– იმ ქალბატონის შვილები, ეგერ იქ სხედან... და ბავშვები შენი ქცევით არ გააკვირვო... მაგრამ, იმასაც გეტყვი, რომ ის ქალბატონი უშუალოდ დედაშენის წინაპარია და არ არის გასაკვირი მათი ასეთი მსგავსება.

– მე, ამას მივხვდი, – აღნიშნა ანდრიამ.

ამასობაში, შუადღემ მოატანა. მარიამმა მზეს ახედა და ბავშვებს მიმართა:

– ახლა სახლში დაბრუნების დროა, მეც სამსახურში უნდა წავიდე.

– თქვენ, სად მუშაობთ? – ჰკითხა ანდრიამ.

– ღამის რესტორანში მიმტანად, – უპასუხა მარიამმა.

– მიმტანად? – გაიკვირვა დაჩიმ.

– ჰო, რა მოხდა? – გაიკვირვა მარიამმა.

– კი მაგრამ, შენ ხომ დედოფალი ხარ, – გაკვირვება ვერც ანდრიამ დამალა.

– დედოფლობა ღირსებაა და არა თანამდებობა. წავიდეთ, წავიდეთ თორემ დაგვაგვიანდება, – დააჩქარა მარიამმა ძმები.

ძმები სკოლიდან ბრუნდებოდნენ - ვითომ სკოლიდან, გვერდზე ბომბორა მოჰყვებოდათ, რომელიც დროდადრო უკან ჩამორჩებოდა რაღაცას დასუნავდა და ისევ აედევნებოდათ. ასე მიაცილა სადარბაზოს კარებამდე და უკან გამობრუნდა.

– რა ვქნათ მოვუყვეთ დღევანდელი ამბავი ბაბუას? – ჰკითხა დაჩიმ ანდრიას.

– მოდი ამის შესახებ, ხვალ, ვკითხოთ მარიამ დეიდას. კარგი? – და ანდრია უმცროს ძმას დააკვირდა.

– ჰო, ასე ჯობია, – უპასუხა დაჩიმ და ბინაში შესასვლელ კარებზე დააკაკუნა. ანდრიას გაეცინა და სიყვარულით მიმართა უმცროს ძმას:

– ჰა, ზარს როდის მისწვდები.

– კარგი რა, შენც ძლივს წვდები, – ნიშნის მომგები ღიმილი ესროლა დაჩიმ უფროს ძმას.

– ჰო, მართალი ხარ, ძალიან მაღლაა.

სავლემ კარი ფართოდ გააღო - ასე ჩვეოდა:

– ჩემი ვაჟკაცები! – სავლეს ბავშვების დანახვაზე სახე გაუნათდა, ეს, ასე ხდებოდა ყოველთვის, როცა ბავშვებს დანახავდა და, არ ჰქონდა ამას მნიშვნელობა თუ რა დრო იყო გასული, რაც შვილიშვილები არ ენახა.

ძმებმა ტანსაცმელი გამოიცვალეს - სახლის ტანსაცმელი ჩაიცვეს, ხელ-პირი დაიბანეს და ბაბუას მიერ გაშლილ სუფრას მიუსხდნენ. თეთრწვერა, ყოველთვის ცდილობდა ისე გაეშალა სუფრა როგორც ამას ბიჭების დედა, მისი რძალი - ასმათი აკეთებდა. ბავშვები, ბაბუის მონდომებას ხედავდნენ და თავს კარგად გრძნობდნენ - თითქოს დედა ცოცხალი ყოფილიყოს.

– ახლა დროა გაკვეთილებს მიუსხდეთ, – სავლემ ოდნავი სიმკაცრე შეაპარა თავის ხმას.

ბავშვებმა ბაბუას დაუჯერეს და სამეცადინოდ გავიდნენ. მაგრამ, რა უნდა მოემზადებინათ? რაში ემეცადინათ არ იცოდნენ, რამეთუ სკოლაში არ ყოფილან და...

– რა ვქნათ? – იკითხა დაჩიმ.

– მოდი ისტორიულ ნარკვევებზე დაწერილი წიგნი წავიკითხოთ, – შესთავაზა ანდრიამ.

– კარგია! – გახალისდა დაჩი, – შენ წაიკითხე და, მე მოგისმენ. კარგი? – დაჩიმ იცოდა, რომ ეს ისედაც ასე იქნებოდა, მაგრამ მაინც დააზუსტა - გაამაგრა თავისი მოლოდინი.

– კარგი, – დაეთანხმა ანდრია, გავიდა მისაღებ ოთახში, სადაც წიგნების თაროები იყო, თვალით მოძებნა მისთვის ნაცნობი წიგნი, გამოაძვრინა და დაჩისთან დაბრუნდა, რომელიც სავარძელში უკვე მოკალათებულიყო - ძმას ელოდა.

– დავიწყო კითხვა? – ჰკითხა ძმას.

– კი, – და დაჩიმ ყურადღება მოიკრიბა.

ანდრიამ დაიწყო:

ქურმუხის წმინდა გიორგის ეკლესია, არის მართლმადიდებლური ტაძარი, რომელიც მდებარეობს ჰერეთში, დღევანდელ აზერბაიჯანში. განლაგებულია მდინარე ქურმუხის ხეობაში, კახის რაიონის მიმდებარე ტერიტორიაზე, კანგარაკის მთის კლდოვან წვერზე. ის დათარიღებულია მეცხრე საუკუნით და პირველად მოხსენიებულია მაღალაშვილების სახარების 1310 წლით დათარიღებულ მინაწერში; რომელშიც აღწერილია იბერიელთა კათალიკოს-პატრიარქ ექვთიმეს მის იურისდიქციაში მყოფ სხვადასხვა ეპარქიაში მოგზაურობა მათ შორის გიშ-ქურმუხის ეპარქიაშიც. ხოლო, ზეპირსიტყვაობა გადმოგვცემს, რომ კათალიკოს-პატრიარქ ექვთიმეს ქურმუხის მონასტერში მისვლა, იქ დაბანაკებულ მომთაბარე ტომს შეუტყვია და მისი მოკვლა განუზრახავს.

– უუ, მაგათი, – დაჩიმ მუშტი შეკრა, და ისე მოუღერა იმ უხილავ ავაზაკებს, თითქოს მათ მკაფიოდ ხედავ-

და. – მერე, მერე. – სთხოვა ძმას გაეგრძელა კითხვა, და ისევ სმენად იქცა.

ანდრიამ კითხვა განაგრძო:

– უცხო ტომის, ათ კაციანი რაზმი, ღამე, ჩუმაღ შეიპარნენ ეკლესიაში, მიაგნეს კათალიკოს-პატრიარქის სამყოფელს და მიინარეს თავზე დაადგნენ. ათივემ, ხმალი იშიშვლა, ექვთიმეს მოსაკლავად, მაგრამ წმინდა გიორგის ხატიდან, რომელიც ყოველთვის თან დაჰქონდა კათალიკოს-პატრიარქს, ხორც შესხმული გიორგი გადმოვიდა და ათივე შუბით გაგმირა, ისე რომ კათალიკოს-პატრიარქს არაფერი არ შეუტყვია, მხოლოდ დილით, როცა მისი მორჩილი ეახლა, გასადვიებლად, მან იხილა დახოცილები, რომლებსაც ჭრილობები ამომწვარი ჰქონდათ, დაღვრილი სისხლი კი არსად არ ჩანდა. ყველა მიხვდა, რომ ეს წმინდა გიორგის ნამოქმედარი იყო.

– ასე უნდათ მაგათ, – დაქადნებით წამოიყვირა დაჩიმ და ამჟამად მუშტი ჰაერში შემოატარა.

– ბიჭებო, თუ მორჩით მეცადინეობას? გამოდით სამზარეულოში, ტელევიზორში კარგი ფილმია, – სამზარეულოდან უხმობდა ბაბუა შვილიშვილებს.

და, უკვე სამი რაინდი, სამზარეულოში შეკრებილიყვნენ და არარეალურ სამყაროში ჩაძირულიყვნენ. როცა ფილმი დამთავრდა, ბავშვებმა გასული ზაფხულის ამბები გაიხსენეს, ისე რომ მოგონებით, დედ-მამას არ შეხებიათ, ერთმანეთისათვის გული რომ არ ეტკინათ, მათ მხიარულ საუბარს უსმენდა სავლე და არ წარმოედგინა თუ მასზე ბედნიერი თუ იყო ვინმე ქვეყანაზე. ამასობაში ჩამობნელდა, და თეთრწვერამ შვილიშვი-

ლები დასაძინებლად გაისტუმრა. ისევ მარტო დარჩა, ჩაჯდა თავის საგარძელში და ფიქრს მიეცა.

– აქა ვარ, აქ, – და საზიზღრი კედლის კუთხიდან გამოძვრა.

– ვაიმე, რა თავხედია. საველე! ჩაჰკარ თავში მაგ უგვანოს! – ბრაზობდა კედლის ნატეხი.

– მოიცა, ვნახოთ ამჯერად რას მეტყვის, – დაამშვიდა თეთრწვევრამ კედლის ნატეხი.

– მე, ადამიანის გონებაზე მსურს საუბარი, – დაიმანჭა საზიზღარი და როგორც ჩვევია თეთრწვევრას წინ – იატაკზე ფეხმორთხმული დაჯდა.

– ჰო, მიდი, აბა რას გვეტყვი, – ჯიქურ მიახალა თეთრწვევრამ

– ახლავე, ჩემო ბატონო, – და საზიზღარმა საუბარი დაიწყო:

– გონება ფილოსოფიური კატეგორიაა, რომელიც გამოსატავს აზროვნების უმაღლეს ფორმას, – ხომ არ ვცდები? და: – პროცესების ანალიზის შესაძლებლობას, განყენებასა და განზოგადებას ახდენს. ხოლო, ფილოსოფიაში გონება ცნობიერების ერთ-ერთი ფორმად განიხილება, და მიიჩნევენ, რომ გააჩნია, თვითცნობიერება, რომელიც თავის თავზეა მიმართული... გონება გამოსატავს თავის თავს და იღებებს. გონება ქმნის ცნობიერების სხვა ფორმებსაც, მაგალითად: ჭვრეტა, თვითშეგნება; და, დამოკიდებულია სულის თვითცნობიერებაზე. მხოლოდ გონება აღწევს საბოლოოდ ჭეშმარიტების ჭეშმარიტ გამოსატულობას როგორც ასეთს კონკრეტულს. გონების მოქმედება მჭიდროდ არის დაკავშირებული ადამიანის მეტყველებასთან.

– განათლებული ყოფილხარ, წაგიკითხავს წიგნი „ფიქრი ფიქრისათვის“ – შეაქო თეთრწვერამ და დასძინა: – მაგრამ, იცოდე ყველაფერს სული განაგებს.

– ოჰ, რა იცით ეს ადამიანებმა, სული, სული. და, ამ სულის, ყველაფერზე ზევით ამადლება, – ირონიულად აღნიშნა საზიზღარმა.

– შენ არ გაგაჩნია სული, და ამიტომაც ხარ მოქცეული ერთ განზომილებაში, – ნიშნის მოგებით უპასუხა თეთრწვერამ.

– მართალი ხარ ერთ განზომილებაში ვარ მოქცეული, მაგრამ ამ განზომილებაში, მე, უკდავება მოვიპოვე და თქვენისთანებს სისხლს ვუშრობ, – გაბრაზება შეეცყო საზიზღარს.

– შენი უკვდავება ჩვენზეა დამოკიდებული და, როგორც კი, ჩვენში შური, სიხარბე და სხვა უგვანო ქმედება მოისპობა, შენი უკდავებაც დასრულდება, – და თეთრწვერამ გემრიელად გადაიხარხარა.

– იცინე, იცინე. ჰმ, შენც კარგად იცი, რომ თქვენი მოდგმა ამ თვისებებს ვერასოდეს მოიშლის.

– ვითომ რატომ? – თეთრწვერას სიცილი, ირონიულ ღიმილში გადაეზარდა.

– თქვე მართლა უგვანოებო, ერთი კაცი გჰყავდათ სიკეთით აღვსილი და ისიც ჯვარზე გააკარით... ამისდა მიუხედავად დააშავებთ რაიმეს თუ არა, გარბიხართ ეკლესიაში და მას შესთხოვთ პატიებას... არ გრცხვენიათ? აბა ახლა მითხარი: მე, ვარ საზიზღარი, თუ თქვენ? – ამჟამად საზიზღარმა გადაიხარხარა, და მისი სიცილი იმდენად შემზარავი იყო, რომ შიშისგან კედლებიც კი აკანკალდნენ.

– არ ხარ მართალი, – კატეგორიულად უპასუხა თეთრწვერამ.

– ბატონო, ბატონო? – ირონიულად იკითხა საზიზღარმა და მხცოვანი ბრძენით დაიწყო საუბარი: – როდესაც ცდილობთ დაიმორჩილოთ გონებაში მოსული აზრი, სპონტანურად წინ გამოდის თქვენი შინაგანი „მე“ და წარსდგება თქვენ წინ, როგორც ბატონი. თქვენი შინაგანი „მე“ შავი ღრუბლებითაა დაფარული – უკეთური აზრებით, უვარგისი იდეებით, ეჭვებით, შიშით, შურის ძიებით და ასე შემდეგ. და, როგორც კი, შეეცდებით მის განდევნას, ის ახალი ძალით, განსხვავებული ფორმით, შემოიჭრება თქვენს გონებაში; ლოცვის დროსაც კი, თქვენშია... ამიტომაც ვარ უკდავი. – საზიზღარს გამარჯვებულის იერი აღებუჭდა სახეზე.

– მაგრამ, გარდა გონებისა ჩვენ გვაქვს გული, ის რაც ბევრად მაღლაა გონებაზე, და კიდევ – უფრო მაღლაა სული. აბა, გადახედე ადამიანებს, ჩვენს შორის რამდენია წმინდანთ შერაცხული... დამიჯერე, შენ დიდხნის არსებობა არ გიწერია. – და თეთრწვერამ უცნაური ძალის მოძალეა იგრძნო, მხრებში გაიშალა და ღრმად ჩაისუნთქა.

– გული... რას ნიშნავს გული? – ირონიულად დაუსვა კითხვა საზიზღარმა თეთრწვერას.

– თუ გონება ნეირონების დახმარებით მართავს ადამიანის ნერვულ სისტემას, გული სისხლის დახმარებით მართავს ადამიანის ყველა ქმედებას, ხოლო სული, რომელიც ადამიანის სხეულის ყველა უჯრედშია განლაგებული, ბიო-ელექტრონულ ველს ქმნის და იცავს ადამიანს უარყოფითი ზეგავლენისაგან. როგორც ხედავ

სამება ადამიანშია. – თეთრწვერა თავისივე ნათქვამზე ჩაფიქრდა.

– შურის ძიება? როდის...? მაწანწალა ძაღლივით რომ დაწრწი... რა ჯერ ვერ იპოვე შენი შვილების მკვლელები? ხი, ხი, ხი, – გაბრაზების მიზნით ჩაიხითხითა საზიზღარმა.

თეთრწვერამ, ერთი გახედა საზიზღარს და პერანგიდან გულზე დაკიდებული ჯვარი ამოაცურა.

– არა, არა, ვაიმევე, – აკნავდა საზიზღარი და გაქრა. საზიზღარის კნავილზე კლდის ნატეხს გაეცინა:

– როგორ თავივით გაძვრა, – და შეეცადა საზიზღარივით დაკლაკნილიყო.

– არ გამოგივიდა, – გაისმა ნაცნობი ხმა.

– ქარაოცა შენ ხარ?! – გახარებულმა იკითხა კლდის ნატეხმა.

– ჰო, აბა ვინ იქნება, – და ნელ-ნელა, ოთახის შუაგულში ქარაოცას გამოსახულება გამოისახა.

– მოდი აქ ჩამოჯექი, – შესთავაზა თეთრწვერამ და მეორე სავარძელი მიუწია. – და, ჩემო კეთილო მეგობარო რა მინდა გითხრა იცი:

მთელი ცხოვრება სიკეთეს ვთესდი,
ახლა, შურისძიება მიმღვრევს გონებას,
მინდა დავღვარო სისხლისწილ სისხლი,
რა ვქნა?! ვერ ვეგუები უსამართლობას.

ქარაოცა დაფიქრდა და უპასუხა:

შენ მართალი ხარ:
უსამართლობა სიძულვილს ბადებს,

სიძულვილი კი, გონებას ამღვრევს,
ვემორჩილებით ბოროტ ბატონებს,
არაფრად ვაგდებთ საღვთო კანონებს.
ვხვდებით უხეში და უმართავი,
თითქოს ეშმაკი გვიზის უბეში,
მგელს ვემზგავსებით ცხვრების ფარაში,
ყელამდე ვძვრებით ცოდვის ნაგავში.

პასუხი არ დააყოვნა თეთრწვერამ:

ჰო, გეთანხმები, შენც - ხარ მართალი!
ფურთხის ღირსია, ის ვინც სისხლს დაღვრის,
მაგრამ, იცოდე არ დამიყრია მე, ჯერ ფარ-ხმალი,
ეს ბოროტება ჩემში გაივლის,
მე, ბოროტებას ვებრძვი
და მაქვს იმედი,
რომ იზეიმებს, ჩემში, ღვთის მადლი.

ქარაოცამ მშვიდი ხმით მიუგო:

ღვთის სიყვარული დიდი მადლია,
მას ვერ შეიძენ და ვერც გაყიდი,
სხვა ყველაფერი ჩალის ფასია,
ცხოვრების არსი მხოლოდ მასშია.

თეთრწვერამ გულდაწყვეტილმა უპასუხა:

მე, მიწიერი ცხოვრება დავთმე
და ღვთის მცნებაზე გაგზარდე ვაჟი,
არ დამიკლია მისთვის სიკეთე,

მხოლოდ კეთილი საქმისთვის ვზრდიდი.
მაგრამ, უმგვანო ტომის, უმგვანო „თესლმა“,
მუხანათურად მომიკლა შვილი,
მათ დამინგრიეს ცხოვრება მშვიდი
და ამისათვის დაესაჯო მინდა.

ქარაოცამ დამაჯერებელი და ოდნავ გაბრაზებით
უპასუხა:

ობლად დარჩენილ შენ შვილიშვილებს,
შურისძიება ვერაფერს არგებს,
ის ვერ შეუცვლის მშობლების ალერსს,
მხოლოდ, შენს ცოდვებს, აკიდებ ბავშვებს.
ცოდვილის მოკვლა, დიდი ცოდვაა,
რადგანაც, იმისი ცოდვა შენზე გადმოდის,
ცოდვის სიმძიმე გიორმაგდება,
ამასთან, გადაეცემა შთამომავლობას.

თეთრწვერამ მოტეხილი ხმით უპასუხა:

ობლად დარჩენილ ჩემს შვილიშვილებს,
ცოდვის სიმძიმეს, მე, ვერ აგკიდებ,
ვერ ავუხლართავ ციურ ბილიკებს,
მიყვარს ორივე, და მათ ვადიდებ.

ქარაოცა კმაყოფილი დარჩა თეთრწვერას პასუხით,
მაგრამ უკვე თენდებოდა:

კარგი გვეყოფა, შევწყვიტოთ განსჯა,
უკვე თენდება, დრო აღარ დაგვრჩა,

მზე ამოვა, და დატრიალდება სხივების ჯვარა,
ცუდი აზრებიც გაქრება, წაგა.

თეთრწვერაც დაეთანხმა:

ჰო, მართალი ხარ, სჯობს დავასრულოთ,
ხვალაც შევხვდებით,
დროებით...
კარგად.

დამემ, თვარეს გახედა და სთხოვა:

– თუ ძმა ხარ არ დამელოდო, დილასთან საქმე
მაქვს, წადი, გზაში დაგეწევი.

– ძალიან არ დააგვიანო, თორემ ადამიანები განა-
თებულ ცაზე, რომ მხედვენ უკვირთ. – და მთვარე
გორაობ-გორაობით დედამიწის მეორე მხარეზე გადა-
გორდა.

დამემ, დაინახა თუ არა დილა, მისკენ გაეშურა:

– რა მოხდა? ხომ მშვიდობაა? – შეშინებულმა
იკითხა დილამ.

– მეჩქარება და უცებ გეტყვი, – და დამემ სხაპა-
სხუპით მიაყარა: – ამირანმა გაიმარჯვა! და ახლა, ამ
განზომილებაში თუ თეთრწვერამ საზიზღარი დაამარც-
ხა, ეს უკვე დიდი წარმატება იქნება, რაც განზომილე-
ბების დაახლოების პროცესს მნიშვნელოვნად დაჩქარე-
ბს. მერე ჯერი ერეკლეზე დადგება, იმედი მაქვს ერე-
კლეს გაიმარჯვებს.

– ამირანის გამარჯვებას მეც შევესწარი!

– ჰო, მაგრამ ურჩხული პუტლერას თავის მოკვეთას ვერ შეესწარი, უკვე წასული იყავი. მე კი ვნახე, – ნიშნის მოგებით და სიამაყით აღნიშნა ღამემ.

– რას გაიხარებდა დავითის სული, – აღტაცება ვერ დამალა დილამ და თხოვნით მიმართა ღამეს: – წადი ახლა უკვე ჩემი დრო დადგა, თორემ სულ გადაირევიან ადამიანები, ერთად თუ დაგვინახეს, და რაღაცებს მოგვიგონებენ - მეცნიერები ჩვენს ერთად ყოფნას ფიზიკის კანონებს დააბრალებენ და ახალ თეორიებს შექმნიან, ცრუმორწმუნეები ღვთის რისხვას, პოლიტიკოსები ამჟამინდელ მთავრობას, ჰო-და ჯობია დროზე წახვიდე, წადი...

– ჰო, კარგი წავედი, – და ღამე მთვარეს დაედევნა.

ცისარტყელას დილა

საოცრება თუ გინდა, ჰმ, არასოდეს არ მინახავს დილით ცისარტყელა. გაიკვირვა ცას მიშტერებულმა ტიმოთემ; ცოტახანში გამოერკვა, და თავის საქმეს შეუდგა - ცოცხს ცელივით იქნედა ნაგავს ხან ერთ მხარეს, ხან მეორე მხარეს მიაყრიდა და მერე, მეორე განზომილებაში გააქანებდა, თან თავისთვის დიღინებდა:

მობუზუნებდა სამხრეთიდან იბერთა გენი,
გენი ადამის, ევას და შეთის,
სულით მოჰქონდა ლეგენდები შუამდინარეთის,
გენი შემქმნელი უკვდავი ერის.

ქუჩის ფეხით მოსიარულეთა ორივე მხარე, ხალხს გაეგვსო; ერთმანეთში გადი-გამოდიოდნენ და, თუ შეეჯახებოდნენ გაღიზიანებული იერთ ერთმანეთს გახედავდნენ, გუნებაში შეიგინებოდნენ და უფრო მიზანმიმართულები აგრძელებდნენ გზას.

– ქალბატონო!... ბოდიში მაინც მომიხადეთ, – გაკვირვებული სახით და აუხინებით უცქერდა მამაკაცი ქალს, რომელმაც თავისი განიერი თეძოებით ისე მოისროლა, რომ კინაღამ წაიქცა.

– ნატი, როგორ ხარ? როგორ მომენატრე, – განიერ თეძოებიანმა ქალმა ყურებში გაატარა მამაკაცის საყვედური და მასავით ფარფაშა ქალს მოეხვია.

– ვაიმე! თიკო! შენა ხარ... მეც როგორ მომენატრე. ეს კაცი რა გიჟივით გიყურებს, ვაიმე, რა უნდააა? – ირონიულად მიანიშნა თიკომ მამაკაცზე, რომელიც ოდნავ მოცილებით გაჩერებულიყო და ჯერ კიდევ იმედი ჰქონდა, რომ ქალში ზრდილობა გაიღვიძებდა და ბოდიშს მოიხდიდა. მაგრამ, რა იცოდა რომ, ის რაც არ გააჩნდა, არც მთვლემარე მდგომარეობაში არ ექნებოდა.

– ვილაც ქაჯია; არ მიაქციო ყურადღება. ჰო, მართლა, იცი, გუშინ ვინ შემხვდა?... ზესტაფონელი ქათამა, – და ნატიმ უნუგეშოდ ამოიხვნეშა.

– რაო, კიდევ ლექტორი-ფაქტორია? – ირონიულად აღნიშნა თიკომ.

– ჰო გოგო... მართლა, წაიკითხე? მასზე სტატია იყო გაზეთში; „ქრონიკა“-ში დაიბეჭდა. – ჰკითხა ნატიმ და დააკვირდა თიკოს, რომელიც დამცინავად უცქერდა იმ მამაკაცს, რომელიც ცოტახნის წინ მისმა მეგობარმა კინაღამ ძირს დასცა.

– სტატია! რა სტატია? – მზერა მოაცილა თიკომ მამაკაცს, რომელიც უკვე რამოდენიმე ნაბიჯზე დაცილებოდა მათ და უიმედოდ მიაბიჯებდა.

– რა სტატია-და... ცნობილმა პროფესორმა პროტესტის ნიშნად მისი უნივერსიტეტი დატოვა. – შეპარული სიხარულით უპასუხა მეგობარს ნატიმ.

– რომელ ნომერშია? – იკითხა თიკომ.

– ორიათას თოთხმეტი წლის ცხრა დეკემბრის ნომერშია, – გაუხარდა ნატის, როცა თიკოს დაინტერესება შეატყო.

– ვაიმე, შეხედე რამხელა ძაღლია! – გაოცება ვერ დამალა თიკომ.

ხალხის აზვირთებულ ტალღაში, ბომბორა, აქეთ-იქით ყურებით მოაბიჯებდა, ქუჩაც ფრთხილად გადაკვეთა, მიუახლოვდა ძმების საცხოვრებელ კორპუსს და სადარბაზოს შესასვლელთან დაწვა.

სადარბაზოდან გამოსულმა ძმებმა, დაინახეს თუ არა ბონბორა, საკუთარ ჩანთებს ეცნენ, იქიდან საუზმე ამოიღეს და ძაღლის წინ დააღაგეს, ბომბორამაც არ დააყოვნა და იქაურობა წამში მოასუფთავა.

– რას შვებით? – ჰკითხა ბავშვებს სავლემ.

ძმები დაღუბდნენ. ისევ დაჩიმ გაბედა – ისარგებლა უმცროსობით.

– ეს ჩვენი მეგობარია. სკოლამდე გვაცილებს.

– რაღაც სხვა დროს არ შემიმჩნევია? – და სავლემ შვილიშვილებს, ზემოდან, არწივისებური მზერა დააჭედა.

– ახლახანს დაგვიმეგობრდა, – გათამამდა ანდრია, და მუდარის მზერა შემოატარა სავლეს. – ბაბუ, ის ჩვენი მეგობარია.

– კარგი, წადით... იცოდეთ გზაში თამაშით არ გაერთოდ, და სკოლაში არ დაგაგვიანდეთ. – საველემ ბავშვები ქუჩაზე გადაიყვანა, კიდევ ერთხელ დაარიგა და მოპირდაპირე მხარეს გაეშურა, გონებაში კი ერთი აზრი შეუძვრა: „ნეტა რას იზამენ დღეს, საკუთარი საჭმელი ძაღლს, რომ აჭამეს? ხოლო კარგია, გამოცადონ საკუთარი თავი...“ – ასე, და სხვა დარდებით მიდიოდა საველე.

– ისევ, იმათი საძებნელად წავიდა, – ხმამაღლა თქვა ანდრიამ, ძაღლს ხელი გადაუსვა თავზე, ეშმაკურად გაუღიმა ძმას და როცა მის თვალებშიც თანხმობა წაიკითხა, ძაღლს ანიშნა: „მიდი, წინ გაგვიძეხიო“.

მიდიოდა ბომბორა და უკან მიჰყვებოდნენ ძმები, საერთო სურვილით შებყრობილები, სურვილით ისევ ენახათ ის სასწაული რაც გუშინ იხილეს. ამ სურვილში ჩაძირულებმა ვერც კი შეამჩნიეს თუ როგორ ჩაუარეს ტიმოთე მენაგვეს, იმ უცნობ გოგონას, რომლის დანახვა საოცნებო იყო ანდრიასათვის. გამარჯობის გარეშე ჩაუარეს, მეზობლის ქაღსაც, რომელსაც ოჯახისათვის პური ეყიდა, და ასე მომწყდარი გარემოს, მარიამის ბინის კარს მიაღწენ, ზარი ანდრიამ დარეკა.

– მობრძანდით, – მარიამი ახლად შექენილ მეგობრებს სიხარულით მიეგება და ოთახში მიიპატიჟა.

– დღეს სად წავიყვანთ? – იკითხა დაჩიმი.

– სად, და... – ორჭოფობა შეეცყო და, მერე, ალერსიანად ჰკითხა ძმებს: – რომელ საუკუნეში გინდათ მოხვდეთ?

– დღეს მომავალში გვინდა ვიმოგზაუროთ, მეორმოცე საუკუნეში, – ითხოვა ანდრიამ და ძმასაც ჰკითხა: – ხომ გინდა?

– კი, საინტერესო იქნება, – და დაჩიმ მარიამს შეხედა: „ინტერესებდა შესაძლებელი იქნებოდა თუ არა ეს”.

– კი ბატონო. ოღონდ ამჟამად ვერცხლისფერ კარე-ბში უნდა შევიდეთ, – და მარიამი ბავშვებს წინ გაუძღვა.

კარი შეაღეს თუ არა, ნათელმა შუქმა თვალები მოჭრათ. თვალები, შუქის სიკაშკაშეს თანდათანობით შეეჩვია და მათ თვალწინ გადაიშალა უცნაური ფერებით განათებული ქალაქი, ცაში დაკიდებული გადასასვლელებით, ჰაერში მოდრეიფე მაღაზიებით, სილამაზის საღონებით და კაფეებით, ადამიანები ფეხით კი არ დადიოდნენ, არამედ ზურგზე დამაგრებული საფრენი აპარატებით გადაადგილდებოდნენ. მანქანები, ჰაერში მოწესრიგებულად, ზედა და ქვედა რიგებად, მოძრაობდნენ. დაჩიმ, მანქანის გაჩერებაზე შემდეგი წარწერა წაიკითხა: – „მარსზე გამგზავრება თოთხმეტ საათზე, იუპიტერზე თვრამეტ საათზე”. – დაჩიმ ასევე გამაფრთხილებელი წარწერაც შეამჩნია, სადაც ეწერა: – „ჟანგბადის ბალონების შეძენის გარეშე, პლანეტაზე გაფრენა სასტიკად აკრძალულია!”

– ანდრია, რა ვქნათ? – გაკვირვებულმა იკითხა დაჩიმ, რომელიც კარების ზღურბლთან გაშეშებული იდგა და ვერ გადაეწყვიტა ნაბიჯი გადაედგა თუ არა, ამ უცნაურ სამყაროში.

– ცოტახანი მოიცადეთ. დაველოდოთ ჩვენს ძველ მეგობარს. – მშვიდი ხმით მიუგო ძმებს მარიამმა, და გაეღიმა როცა მათ სახეებზე დაბნეულობა და შიშნარევი გაკვირვება შეამჩნია.

– ვინ ჩვენს მეგობარს? – იკითხა ანდრია.

– ფასკუნჯს. – მოკლედ უპასუხა მარიამმა.

– ფასკუნჯს! – სიხარული ვერ დამალა დაჩიმ და იმედიანი თვალები უფროს ძმას მიანათა. იგივე მზერა ადრიას თვალებშიც აკიაფდა.

და, მართლაც ცოტახანში, ჰაერში მოცურავე მანქანებს შორის ფასკუნჯი გამოჩნდა, რომელიც ოსტატურად არიდებდა გვერდს ჰაერში სწრაფად მოსრიალე მანქანებს. ზოგიერთი მანქანის მძღოლი მანქანას აჩერებდა და გზას უთმობდა ფასკუნჯს - აშკარა იყო მას აქაც პატივს სცემდნენ. ფასკუნჯმა, თვალი მოკრა თუ არა ძმებს მათკენ გაეშურა და კარის ზღურბლთან ჰაერში დაეკიდა. ძმები და ბომბორა, როგორც წინა დღეს - ფასკუნჯის ფრთებს შორის მოკალათდნენ, იქ სადაც კისერი ეწყებოდა, მარიამი კი მათ წინ, ფასკუნჯის თავთან ახლოს. ლაგამი ამოსდო ფრინველს და – „ჰეის“ – შეძახილით აფრენა უბრძანა.

– რა გაინტერესებთ? – უკან მოუხედავად ჰკითხა მარიამმა ბავშვებს.

– ამ საუკუნის სოფელი, – ძმებმა თითქმის ერთდროულად წარმოთქვეს, თითქოს წინასწარ იყვნენ მოლაპარაკებულები.

ფასკუნჯი ძმების სურვილს დაემორჩილა და უახლოეს სოფლისკენ გაფრინდა. ცოტახანში მთის ძირში, მოვაკებულ ადგილზე, სოფელი გამოჩნდა. რაც უფრო უახლოვდებოდნენ სოფელს, ძმები, მით უფრო და უფრო ნათლად ხედავდნენ, რომ სოფელი ჰაეროვანი თაღით იყო დაფარული, უფრო სწორად გამოყოფილი დანარჩენ გარემოსაგან. აქაც, ქალაქის მსგავსად, ჰაერში მოძრავი ავტომობილები დასრიალებდნენ, ოღონდ ჰაეროვანი თაღის გარეთ. სოფლის მოსახლეობამ შეამჩნია თუ არა

ფასკუნჯი, მის შესახვედრად, ჰაეროვანი თაღის გარეთ, ეტყობა საგანგებოდ გამზადებულ, სხვადასხვა სახეობის ყვავილებით შემოფარგრულ, ოთხკუთხა მოედნისკენ დაიძრა; ფასკუნჯს, სწორედ იქითკენ ჰქონდა გეზი აღებული. ძმებმა შეამჩნიეს, რომ სოფლის მოსახლეობა გაუგებარ ენაზე მღეროდა, ძმების ყურს მხოლოდ რამოდენიმე სიტყვა ეცნო. როცა მოედანზე დაეშვნენ, სოფლის მაცხოვრებლები, დიდთან-პატარიანად გარს შემოერტყნენ და კეთილგანწყობის ნიშნად უღიმოდნენ. ხალხს, ასაკოვანი მამაკაცი გამოეყო, მორიდებით მიესალმა, და მარიამს მიმართა:

– დღეს ჩვენთან ზეიმია და თქვენმა მოსვლამ კიდევ უფრო გაგვახარა.

ასაკოვანი მამაკაცის საუბარი ბავშვებმა გაიგეს და ორივემ შვებით ამოისუნთქა.

– რას ზეიმობთ ბათე? – ასევე მორიდებით მიმართა მარიამმა.

– ახალ გამოგონებას, – ამაყად უპასუხა ბათემ.

– გვანახებთ?

– დიახ, ჩვენო დედოფალო, – და ბათემ სტუმრები სოფელში მიიპატიჟა.

როცა სოფლის ჰაეროვანი თაღის ქვეშ შევიდნენ, ძმებს განსაკუთრებული შეგრძნება დაეუფლათ, თითქოს ჰაერი სხვადასხვა ყვავილის სურნელით იყო გაჟღენთილი; გარშემო ჰაერი ლივლივებდა და ხელის გაქნევაზე ტალღებად იშლებოდა, სახლები გამჭვირვალე ოფსიდიანის მასალისაგან იყო აგებული. ქუჩის სავალი ბილიკები მალაქიტის ქვაფენილებით იყო მოპირკეთებული, დანარჩენი ადგილი დაბალი ბალახით - კოინდარით იყო

დაფარული, რომლებშიც აქა-იქ მინდვრის ყვავილებს ამოეყოთ თავი.

მასპინძლებმა, სტუმრები სოფლის შუაგულში აშენებულ უთაღო, მომგვრალეებულ ნაგებობაში შეიყვანეს. შენობის შუაგულში, ამაღლებული, ვარდისფერი გრანიტის ქვით მოპირკეთებული სცენა იყო აღმართული, ირგვლივ კი სტავრა გადაფარებული ხის სკამები განეგებინათ.

– დაბრძანდით, – და ბათემ სტუმრები სცენასთან ახლოს დასვა, თან მის ერთ-ერთ თანმხლებს რაღაცანიშნა. მწითურთმიანი მიხვდა რაც სურდა ბათეს, სცენაზე ავიდა, და რაღაც უზარმაზარს, რომელიც სცენის შუაგულში იდგა, ოქროსფერი სტავრა ჩამოაცურა. იქაურობა შუქით გაივსო.

– ეს რა არის? – იკითხა მარიამმა.

– დროის მანქანა, – მშვიდად უპასუხა ბათემ. – დღეის შემდეგ, ჩვენ შეგვეძლება მომავალში გადავადგილდეთ და, რატქმაუნდა - წარსულშიც. ეს ჩვენი გამოგონება გუშინ საქალაქო მეცნიერებათა ცენტრში დაამტკიცეს და გამოყენების უფლებაც მოგვცეს. პატენტი ჩვენს სოფელზე გაიცა, ეს ჩვენი სოფლის შემოსავალს გაზრდის და დამატებით ჟანგბადის ბურთულაკებს შევიძენთ, – ამაყად საუბრობდა ბათე.

– მაინც რა პრინციპზეა აგებული თქვენი მანქანა? – იკითხა მარიამმა.

– შეიძლება ცოტა შორიდან მოვყვე ჩვენი გამოგონების ისტორია? იმედია ამ ორ უცნობ პატარა მეგობარსაც დააინტერესებს, – და ბათემ ძმებს გადახედა.

– დააინტერესებს და, მინდა გითხრათ, რომ თქვენი ენა ესმით, – ძმების ნაცვლად უპასუხა მარიამმა.

– იცით თქვენ?! მომავალში მოგზაურობის თეორიული კვლევა, აგებული იყო რამდენიმე მიდგომაზე; პირველი ემყარებოდა რელატივისტური სინქარით მოცემული ადგილიდან დაშორებას და შემდეგ უკან დაბრუნებას. ამ დროს მოძრავი ადამიანისათვის ნაკლები დრო გადის, ვიდრე ადგილზე დარჩენილისათვის. მაგრამ, ფარდობითობის თეორიის თანახმად, არ არსებობს ობიექტური პასუხი კითხვაზე: თუ „სინამდვილეში“ რა დრო გავიდა დაცილებისას და უკან დაბრუნებას შორის, რამეთუ დრო ნულის ტოლია, ესე იგი პირველიდან გამომდინარე ჩვენ დრო უნდა გავზომოთ როგორც მანძილი ანუ განვიხილოთ როგორც სივრცის მეოთხე განზომილება და, მაშასადამე, მომავალში გადაადგილება შესაძლებელია მეოთხე განზომილების ანუ დროის სივრცის შემოკლებით, კოსმოსური სიშვების რხევის გაზრდის ხარჯზე - სიშვები როცა ირხევიან იკუმშებიან და მანძილი საწყის და საბოლოო წერტილებს შორის მცირდება, და ამასთან მათ შორის მცირდება გრავიტაციული ძალა. მაგრამ, ეს ერთიანობაში მიულწევადია შავი ხვრელების არსებობის გამო.

– გეთანხმები, და ეს თეორია ჩემთვის ცნობილია, ისევე როგორც პირველიც, – საუბარი შეაწყვეტინა მარიამმა და ჰკითხა: წარსულში მოგზაურობის კიდევ რა თეორიაა თქვენთვის ცნობილი?

– წარსულში მოგზაურობა თეორიულად შესაძლებელია შემდეგი მეთოდებით: – ბათე მშვიდათ საუბრობდა, – თუ ადამიანი უეცრად დაიწყებს მოძრაობას და იმოძრავებს სინათლის სინქარეზე უფრო სწრაფად, ისე რომ, კოსმოსური სიშვები ვერ აღიქვამენ მის მოძრაობას, მაშინ დასაშვებია, რომ ადამინმა გააღწიოს შავი ხვრე-

ლის მეორე მხარეს, მაგრამ, ადამიანის ბიოლოგიური აგებულება შავი ხერელის სიმკვრივეს ვერ გაუძლებს და დაიშლება ურთიერთსაწინააღმდეგო ჟანგბადის, წყალბადის და ბიოლოგიურ დისპერსიულ ნაწილაკებად, რომელიც გახწვევის ან უკან გამორტყოცნის შემთხვევაში, ისევ შეერთდებიან, და სხეული დაიბრუნებს ადრინდელ მდგომარეობას.

– მაშინ თქვენ რა აპარატი გამოიგონეთ? – გაკვირვებით იკითხა მარიამმა.

– თქვენი ლაბორატორიული ოთახისაგან განსხვავებით, სადაც თქვენ, ქალბატონო მარიამ, სივრიცითი კარები შექქმენით, ჩვენ, ადამიანს ვსვამთ აი, იმ აპარატში სადაც ხდება სხეულიდან სულის გამონთავისუფლება, ხოლო სული გონიერი არსებაა და ამასთან ის სინათლის სიჩქარეზე უფრო სწრაფად მოძრაობს, მისთვის გრავიტაცია ნულის ტოლია... თქვენ, ალბათ წაკითხული გაქვთ წიგნი: „ფიქრი ფიქრისათვის“. ამ წიგნში კარგადაა ყოველივე აღწერილი.

– წაკითხული მაქვს. – მკაცრად უპასუხა მარიამმა და ასევე მკაცრად დაუსვა კითხვა: – სულს, რომ არ მოუდეს ადრინდელ სხეულში დაბრუნება, რა მოუვა ან რას უშვებით მაშინ სხეულს?

ბათე დადუმდა.

– ასე ხომ მოხეტიალე სულები გაჩნდება, – შეშინებულმა წამოიყვირა დაჩიბ.

– მართალი ხარ დაჩიბ! ეს აპარატი უნდა განადგურდეს! – და მარიამმა ხელის გული მიუშვირა აპარატს, ხელის გულიდან უეცრად, ელვას მსგავსი სხივი გამოვარდა და აპარატი დაადნო.

ირგვლივ სიჩუმე ჩამოვარდა. სიჩუმე ისევ მარიამმა დაარღვია:

– სულმა სხეული მხოლოდ ნებაყოფლობით უნდა დატოვოს! – ეს უკვე ბრძანება იყო.

დაჩის და ანდრიას, ასეთი შეუვალი და მტკიცე მარიამი არ უნახავთ, მათ არც წარმოედგინათ ასეთი, და უფრო შეუყვარდათ; ორივე მოეხვია. ბავშვების ალერსმა მარიამი დაამშვიდა.

– როგორც ხედავთ ზეიმი გადაგედოთ, – უკვე დამთბარი ხმით მიმართა მარიამმა ბათეს, – თან ჩვენი წასვლის დროც მოვიდა. მიდი, ბომბორა გაგვიძიქსი! – და მარიამმა ძაღლი წინ გაუშვა.

ძმები ჩვეულებისამებრ სამ საათზე უკვე სახლში იყვნენ და ბაბუას გაკეთებულ საჭმელს მიირთმევდნენ. მერე, ისევ თავის ოთახში გავიდნენ, ვითომ სამეცადინოდ და ისევ გუშინდელ წიგნის კითხვას შეუდგნენ:

– ათასცხრაას თვრამეტი წელი იდგა, იბერია მრავალმხრივ ომში იყო ჩართული, თურქებმა დაიკავეს ბათუმი და შეუტყეს გურიას. საფრთხე დაემუქრა ოზურგეთს. გიორგი მაზნიაშვილი პატარა რაზმით მოულოდნელად თავს დაესხა თურქებს, მდინარე ჩოლოქთან და თურქების მრავალრიცხოვანი ჯარი გაანადგურა. ხოლო ივნისის თვეში წარმატებული დარტყმა მიაყენა რუსეთის ჯარს. დაიბრუნა ქალაქები გაგრა, სოჭი, ტუაფსე, რომლებზეც პრეტენზიას აცხადებდნენ როგორც თეთრი რუსი ვირთხები, ისე წითელი რუსი ვირთხებიც. ამავე წელს, თავისი რაზმით, იბერიის საზღვარს გადმოსული, სომხებიც დაამარცხა.

– რა მაგრები ვიყავით! ახლა რა გეჭირს ანდრია?

– მაშინ ერთმანეთი გვიყვრდა, ახლა ძმაზე უფრო, განცხრომაში ყოფნა გვიყვარს, – დანანებით აღნიშნა ანდრიაძე.

– შენ ხომ გვიყვარვარ? – ჰკითხა დაჩიმ ძმას და შეშინებულმა შეხედა: – „გაი თუ არა“.

– სიცოცხლეზე უფრო! – დაუფიქრებლად უპასუხა ანდრიაძე.

დაჩი ძმის პასუხმა გაახარა სკამიდან წამოხტა და სავარძელში მჯდომ ძმას ჩაეხუტა.

– აქ რა ხდება? – იკითხა ოთახში შემოსულმა სავლემ, და როცა ჩახუტებული ძმები დაინახა გული აუჩუყდა. – წამოდით სამზარეულოში თქვენი საყვარელი ფილმი იწყება.

– „ავატარი“? – იკითხა დაჩიმ.

– ჰო, – მოკლედ უპასუხა სავლემ.

– ვაშა! ვაშა! – ატეხეს ხმაური ძმებმა და სამზარეულოში გაქანდნენ.

ფილმი თერთმეტის ნახევარზე დამთავრდა. ბაბუამ ბავშვებს რძე დააღვინა და დასაძინებლად გაისტუმრა.

– ბაბუ, რამდენიხანია იგავი არ წაგიკითხავს ჩვენთვის, – თხოვნით მიმართა დაჩიმ.

– კარგით წაგიკითხავთ, – და სავლემ იგავების წიგნი გამოიტანა, ჩამოჯდა ძმების საწოლებს შორის ჩამდგარ სკამზე და კითხვას შეუდგა:

– ერთ სახელმწიფოში, ხანში შესული მეფე ცხოვრობდა, მას სამი ვაჟი ჰყავდა. ხელმწიფეს ბაღში, შესანიშნავი ხე იზრდებოდა, რომელიც ძალის მომცემ ნაყოფს იხსამდა. მაგრამ, ფასკუნჯი შეჩვეოდა ბაღს, რომელიც დამწიფებულ ნაყოფს იპარავდა. ხელმწიფე დიდად წუხდა ამ გარემოების გამო, და უბრძანა თავის

შვილებს: - „ჩაუსაფრდით ფასკუნჯს და დაიჭირეთ“. პირველად სადარაჯოდ უფროსი ძმები გავიდნენ, მაგრამ ვერ დაიჭირეს - ჩაეძინათ. მერე, უმცროსი წავიდა, ავიდა ხეზე, ტოტზე თოკით მიება, რომ არ ჩამოვარდნილიყო და დაუდარაჯდა ფასკუნჯს. შუალამეს, ფასკუნჯიც მოფრინდა, მოგლიჯა ნაყოფი, და გაფრენა დააპირა თუ არა, ყმაწვილმა ხელი სტაცა, გაიმართა გაწევ-გამოწევა, მაგრამ იძალა ფასკუნჯმა და გაფრინდა. უმცროს ძმას, ხელში, მხოლოდ ერთი გრძელი ბუმბული შეერჩა. მამინ, მამას მიმართა თხოვნით და მამის თანხმობით, სამივე ძმა ჩაუსაფრდა ფასკუნჯს და როცა ხელმეორედ მოფრინდა ფასკუნჯი, ერთად დაეხსნენ თავს, გააკოჭეს და მამასთან მიიყვანეს. მამას ეამა შვილების გამარჯვება და უთხრა: „გახსოვდეთ სანამ ერთად იქნებით თქვენი მომრევი არავინ არ იქნება“.

- ბაბუ! ეს როგორც სულხან-საბა ორბელიანის იგავშია: „ძალა ერთობაშია“, ხომ? - იკითხა ანდრიამ.

- კი ბაბუ ასეა. და დაიმახსოვრეთ! სანამ ერთად იქნებით თქვენ ვერავინ ვერ მოგერევათ. ახლა კი დაიძინეთ, - და სავლე მისაღებ ოთახში გავიდა, სადაც საზიზღარს უნდა შეხვედროდა.

თეთრწვერა სავარძელში ჩაეშვა და ცალი თვალით კლდის ნატეხს გახედა:

- აბა თუ გამოჩნდება ის ვიგინდარა, - და პასუხს დაელოდა.

- რად შემოიჩვიე ეგ უზნეო, დაჰკარ ჯვარი და მოსპე! - გაბრაზებული ხმით მიმართა კლდის ნატეხმა თეთრწვერას.

- რაო, რაო უზნეო? ის არ გეყოფად საზიზღარს, რომ მიძახით, ახლა „უზნეოც“ მაკადრეთ. ეს ერთი, და

მეორე: სანამ თქვენნაირები იქნებიან და თქვენს გონებაში შური, ცილისწამება, ბილწი ზრახვები იარსებებენ მეც ვიარსებებ. ხომ გითხარით ამაზე უკვე. ხოლო შენ, კლდის ნატეხო თუ ნაგლეჯო, საერთოდ ჭკუა არ მოგეთხოვება, – და საზიზღარი, როგორც ჩვეოდა ჭიასავით დაიკლაკნა და თეთრწვერას წინ, იატაკზე დაჯდა.

– ვინ მე? – გამოეხმაურა კლდის ნატეხი.

– ჰო შენ! – და საზიზღარმა თვალები მოჭკუტა, – შენ, ჩემი არ იყოს, სული არ გაგაჩნია და ჯობია ჭკუით იყო. თორემ გამოგფიტავ და მტვრად გავცეკვ. – და საზიზღარმა ჩაიხითხითა.

– არც მასეა საქმე. ამ კლდის ნატეხში მადლია, რაც თითქმის სულის იგივობას უსწორდება, ასევე გააჩნია ენერგია, სხვადასხვა ელემენტების მიხედვით, რომელიც ნიადაგს ასაზრდოებს და სამყაროს სასიცოცხლო ციკლში მონაწილეობს, – და თეთრწვერამ ხელის აწევით ანიშნა კლდის ნატეხს: - „შენთან ვარ“.

– რას ნიშნავს სულის უკვდავება? – ირონიულად იკითხა საზიზღარმა.

– სულის უკვდავება ეს დიდი იმედია! – მშვიდი ხმით უპასუხა თეთრწვერამ.

– ვინ დაასაბუთა სულის უკვდავება? – ისევ ირონიულად იკითხა საზიზღარმა.

– უპირველეს ყოვლისა ამას ღმერთი ასაბუთებს, მერე წმინდა წიგნი და, რაოდენ გასაკვირვი არ უნდა იყოს, შენი არსებობაც ამას ამტკიცებს. და, კიდევ იცი, რას გეტყვი საზიზღარო, – და დავითმა დამაჯერებელი ხმით განაგრძო საუბარი: – კვანტური ფიზიკა, ამტკიცებს, რომ სინათლის წყარო - ტალღაა, რომელიც იძლევა საშუალებას გავზომოთ სივრცე და მას ასევე,

შეუძლია ერთდროულად გავიდეს ორ ხვრელში და ამის შემდეგ უნარი აქვს გაიყოს კიდევ ორ სხივად, რაც იძლევა იმის საფუძველს ვთქვათ, რომ სიცოცხლეს ანუ სულს შეუძლია შექმნას სამყაროს ერთობლიობა და ადამიანის გარდაცვალების შემდეგ გადავიდეს პარალელურ სამყაროში. და, ეს პროცესი უწყვეტია.

– ჩემი არსებობა?... მე, რა ნაწილი ვარ სულის? – გაკვირვებულმა იკითხა საზიზღარმა.

– არა. შენ ამ შემთხვევაში შედარების საშუალებაც კი არ ხარ... აი, მაგალითად ადამიანები სინათლეს ვერ აღიქვამდნენ თუ სიბნელე არ იარსებებდა, ამასთან სიბნელე არ არსებობს, რამეთუ მისი გაზომვა შეუძლებელია, სინათლის გაზომვა შესაძლებელია. შენ, უსულო, რომ არ არსებობდე, სულის არსებობის დამტკიცება როგორც ზემატერიალურის მამოძრავებელი შეუძლებელი იქნებოდა. ამასთან, სინათლის არ იყოს, სული უკვდავებით იზომება. ხოლო, უსულო არსება ანუ შენ, როგორც სიბნელე - არ იზომები, რამეთუ არ არსებობ.

– მაშასადამე, მე, შედარების საშუალებაც არ ვარ... მაშასადამე შენში ვარ... ეს კიდევ უფრო უარესი შენთვის... და, მაშინ მითხარი, შენში ხომ კარგიც არის და ცუდიც, და როგორც შენი ნათქვამიდან გამომდის ერთი მეორეს შედარების საშუალებაა და თუ ასეა რა არის შენში ათვლის წერტილი ანუ საწყისი? – და, დაკვირვებული მზერა ესროლა საზიზღარმა თეთრწვერას.

– კარგი, – მოკლედ უპასუხა თეთრწვერამ.

– და, ცუდიც რომ შენშია, – წაისისინა საზიზღარმა.

– ეს მერე შევიძინე, – ცოტა გაბრაზებით უპასუხა თეთრწვერამ.

– პირსახოცი წყალს იმიტომ ისრუტავს, რომ ის ფორებიანი ქსოვილისაგან არის შეკერილი. ანუ, შენში ცუდის საწყისი, რომ არ არსებობდეს ვერც შეითვისებდი, – და საზიზღარმა გამარჯვებული იერით შეხედა თეთრწვერას.

– ალბათ? და სწორედ ამიტომაც დავდივართ ზიარებაზე, – უკვე მშვიდად უპასუხა თეთრწვერამ და დაამატა: – სრულყოფილი მხოლოდ ქრისტეა! ჩვენ ამ სრულყოფილებისკენ მივისწრაფით.

– რას მოგცემს ეს სრულყოფილება? – შეპარული ირონიით მიმართა საზიზღარმა თეთრწვერას.

– თავისუფლებას და ბედნიერებას, – დავითს სახეზე ნათელმა შუქმა გადაურბინა.

– გუშინ შენ სვან დისშვილებთან ერთად დაგინახე, შენი შვილის ერთ-ერთი მკვლელის სახლთან იყავით გაჩერებულები. არ გასვენებს შურის ძიება? აი, შენი სრულყოფილება, – და საზიზღარმა ისევ ჩაიხითხითა.

– უხ შენი... დაახვიე აქედან, – თეთრწვერას მაგივრად შეუკურთხა კლდის ნატეხმა.

– მართლაც მოგვაბეზრა თავი. შენთან დროს დახარჯვას, არ ჯობია ჩემს მეგობართან გაგმართო ბაასი, – და თეთრწვერამ საზიზღარს გულზე დაკიდებული ჯვარი დაანახა.

საზიზღარი ბზრიალასავით დატრიალდა, დაპატარავდა, მუჭისოდენა გახდა და გაქრა.

– კარგია! მომეწონა შენი მტკიცებულებები, მაგრამ სიფიცხე ვერ მოიშალე, – გაისმა ქარაოცას ხმა.

– სად ხარ? ვერ გხედავ! – შეწუხდა თეთრწვერა, როცა ქარაოცა ვერ დაინახა.

– ცოტა მაცალე, დავძლიო სივრცის გარდატეხის ზღვარი, – ისევ გაისმა ქარაოცას ხმა.

– შენ არ უნდა გაგიჭირდეს, – გაამხნევა თეთრწვერამ.

– აჰა-და მეც, – და ჰაერში უცებ გამოიკვეთა ქარაოცას სხეული.

– გამარჯობა, – ფეხზე წამოუდგა თეთრწვერა ქარაოცას, ხელი ჩამოართვა და თავის სავარძელში დასვა, თვითონაც იქვე მეორე სავარძელში ჩაეშვა.

– რაო, რაღაც სევდას გამჩნევ შენს თვალებს. ისევ საზიზღარმა დაგტანჯა? – მორიდებით ჰკითხა ქარაოცამ თეთრწვერას.

– არა ძმობილო, – და თეთრწვერამ გაუმხილა დარდის მიზეზი:

გუშინ შემთხვევით ძველ კარადაში,
ჩემი, ბავშვობის ნივთი ვიპოვე,

გადამავიწყდა ჩემი ასაკი,

გულის ტკივილით წარსულს გავხედე.

გადიშალა ცხოვრების წიგნი,

გამონათა თეთრმა ფურცლებმა,

დრომ ჩაირბინა ყველა სტრიქონი,

თვალწინ დამიდგა ჩემი ბავშვობა.

ყველაზე უფრო ის მაცვებდა:

წარსული აწყმყოს უთანაგრძნობდა,

და ჩადენილი ოინბაზობა,

გულს სიყვარულით როგორ ათბობდა.

ბავშვობის ნივთი ისევ დავმაღე,

ხვალინდელ დღისთვის შემოვინახე,

ვიცი აღმაგზნებს, ხვალაც ეს გრძნობა

და ჩადენილი ოინბაზობა.

– ალბათ, ხშირად შენი შვილიშვილების საქციელში, შენი ბავშვობის ოინბაზობას ხედავ. ასეა? – და ქარა-ოცამ თეთრწვერას თვალებში ჩახედა:

თვალებში გატყობ გიყვარს ბავშვები,
მზად ხარ, რომ მათთვის გაწირო თავი,
იცოდე! ამას ისინიც გრძნობენ,
ფრთხილად იყავი არ გათავხედნენ.

ხშირად სიყვარულს სიბრმავე ახლავს,
სიბრმავეს მოსდევს მცდარი დასკვნები,
მცდარი დასკვნები ბადებს შეცდომებს
და ამით ხარობს სული ბოროტი.

– მართალი ხარ:

ჩემი ბავშვობის ოინბაზობას,
როცა შევამჩნევ ჩემს შვილიშვილებს,
მოგონებები უფრო მიტკბება,
მათი ცელქობა ძაან მახარებს.

არ მეშინია, გეტყვი სიმართლეს,
ჩემს პატარებში ვხედავ მომავალს,
ძაღვს ეს მატებს, ეს მასუღდგმულებს
და ამიტომაც ვუძლებ ყველაფერს.

– მე მჯერა შენი და:

შენი მცდელობა მიაღწევს მიზანს,
ხე გამოიღებს სიკეთის ნაყოფს,

მათი მახვილი გააპობს ბნელეთს
და აღსრულდება სურვილი ღმერთის.

თეთრწვერას ესიამოვნა ქარაოცას ნათქვამი:

შენმა ნათქვამმა გამითბო გული,
შენი არ იყოს, მეც მჯერა მათი,
მჯერა - გააღვიძებენ სიყვარულს ერში,
დაგვიბრუნებენ დაკარგულ წარსულს.
წარსულის ცოდნა სულს აამაღლებს,
ისევ გაჩნდება იმედის გრძნობა,
გამოიღვიძებს ერის ფუნქცია
და იბერიც აღორძინდება.

ქარაოცა:

ასეც იქნება დიდო რაინდო!
მაგრამ, მე მგონი წასვლის დრო დადგა,
დროა წავიდე - კეთილო კაცო.

და, ქარაოცა უეცრად გაქრა.

დილა დიღინებდა: გაზაფხული მიიღია,
მინდორს ფერი ეცვალა,
მწყერი ხორბალს მიეტანა,
შეიმოსა ლაპია და ბახალა.

დილიდანვე ქალაქში სიცხე იგრძნობოდა. ტიმოთე
ადრინანდ ამდგარიყო, ცოცხს ცელივით იქნედა, ნაგავს

ხან ერთ მხარეს, ხან მეორე მხარეს მიაყრიდა და მერე, მეორე განზომილებაში გააქანებდა. მუშაობაში გართულს დილის დიდინი შემოესმა. და თავისთვის გაიფიქრა: „აჰა, ჩემი არ იყოს, ამასაც დაუწყია ლექსების წერა“, და რამოდენიმე სტრიქონი აკენწლა:

ცა ლაინით დაიბურა,
ტყე ზურმუხტის ფერებით,
ლაბა ჩაკუნწულეებულა -
თავს იწონებს ვარაყით.

დილამ, ტიმოთეს გამოწვევა მიიღო:

კევრი კალოს ეტანება,
კალო პურის ყანას.
ცელი მინდორს მიეპარა,
საქონელი ჩაღას.

– ახლა ჩემი ჯერია, – და ტიმოთე, დილას მიერ შეთხზულ რითმს აწყვა:

ქვევრს სასმელი მოენატრა,
ღვინოს კაიკაცობა,
შემოდგომას ქალწულობა,
ზამთარს, თავის ბავშვობა.

– ჩემი ჯერია! – დილას შეეშინდა არ გააგრძელოსო ტიმოთემ და მიაყარა:

ბავშვი სურვილს ჩაუსაფრდა,

ზნეს სურვილი ეცვალა,
დროს ასაკი აედევნა,
ასაკს - გაზაფხულის ოცნება.

ტიმოთე მიუხვდა დილას, და უფრო ცხადად თქვა
სათქმელი:

თმას ჭადარა გაერია,
გულს დააჩნდა იარა,
სიყმაწვილე სადღაც გაქრა,
გაქრა თავისთავადა.

– რაო მენაგვე, სევდა შემოგაწვა? მთავარია გული
არ დაგიბერდეს! – გაუღიმა დილამ ტიმოთეს და
ტიმოთესაც გაეღიმა. და, ეს ყველაზე ლამაზი დილა
იყო ტიმოთეს ცხოვრებაში, რამეთუ კიდევ ერთხელ
დარწმუნდა, რომ:

მაგრამ:
გაზაფხული ისევ მოვა!
აყვავდება მინდვრები,
ხორბალს მწყერი შეესევა,
მარანს - მსმელი ბიჭები.

– ჰოხ, რა პოეზიის სადამო გაგიმართიათ, – და
ქარმა ისე ჩაიქროლა, რომ ტიმოთეს კინადამ ქული
მოჰგლიჯა.

– ეი, ფრთხილად! – მიაძახა ტიმოთემ, და უკან
მობრუნებულ ქარს შესთავაზა: – მოდი შენც ჩაერთე

პოეზიის პაექრობაში; თუ შენ, სხვა რამეები უფრო გაინტერესებს?

– მე, ხალხის ქცევას ვაკვირდები, აი, ეს უფრო მაინტერესებს. ამასწინებზე, ერთ რესტორანში შევესწარი ქალმა სილა როგორ გააწნა მამაკაცს. ეჰ, ის ქალი ძალიან შემეყვარდა, – და ქარმა ისე ამოიხვნეშა, რომ ტიმოთეს ძალიან შეეცოდა.

– სიყვარულს დიდი ძალა აქვს... მოუსვენარო ძმობილო! შენ ყველაზე, ყველაზე თავისუფელი ხარ ჩემს მეგობრებს შორის და მიკვირს სიყვარულმა როგორ დაგჯაბნა? – და ტიმოთემ გამოცდილი მზერა ააყოლა ქარს, რომელიც ადგილზე ციბრუტივით ტრიალებდა და საღეჭი რეზინივით გაიწელა ჯერ სიმაღლეზე და მერე კი სიგანეზე.

– ძმობილო თავისუფლება შინაგან ბუნებიდან გამომდინარეობს და ქცევის მთავარი განმსაზღვრელია... თუმცა გარეშე გარემოებებიც ახდენენ ჩვენზე გავლენას. ამდენად, უნდა გაგვაჩნდეს გარემოს სწორი აღქმის უნარი. – და ქარმა ზუსტად ისეთივე გამოცდილი მზერით შეხედა ტიმოთეს როგორითაც ცოტახნისწინ ტიმოთემ, მერე დილას გახედა, რამოდენიმეჯერ დატრიალდა და, ჰკითხა: – შენ როგორ ფიქრობ?... და, რა ჰგონია რა არის აღქმა?

დილა დაფიქრდა, მისთვის ჩვეული ხალხისით შემოსკუპტა ტიმოთეს ცოცხის ტარის თავზე, თვალი შემოავლო გარემოს და ახსნას შეუდგა:

– აღქმა არის ფაქტების, მოვლენების, საგნების მყისიერი ანალიზი, რომელიც შეიძლება მოხდეს თვითნებურად ან უნებურად. თვითნებური აღქმისათვის დამახასიათებელია აღქმული ფაქტების, გარემოებების, მოვ-

ლენების, საგნების შედარებითი სიზუსტე, ამგვარი თვისება, შედარებით მოკლებულია აღქმის ისეთ ფორმას როგორცაა უნებური აღქმა, რომლის დროსაც ყურადღება გაფანტულია და აღქმა ხდება უნებურად.

– მე, შენგან განსხვავებით, ძირითადად ადამიანის ქცევებს, აღვიქვამ თვითნებურად ანუ გარკვეული მიზნის არსებობის საფუძველზე. მაგრამ, ამას არ ვჯერდები და შემდგომში ვახდენ ქცევის ანალიზსაც, – ქარმა შეაწყვეტინა რა საუბარი დილას, ამაყი კაცის გამომეტყველება მიიღო.

– კარგი, თუ ასეა, როგორ ახსნი აი, იმ გოგონას ქცევას, – და დილამ ქარი მიახედა ქუჩაში მიმავალ ახალგაზრდა გოგონასაკენ, რომელიც უეცრად გაჩერდა, შემოტრიალდა, დაბნეულმა დაიწყო აქეთ-იქით ყურება და ტანსაცმელების მაღაზიაში შევიდა.

– ააა, ამ გოგონამ ნაცნობი დაინახა და თავი აარიდა. – ქარს თავის ნათქვამზე გაეცინა და მორიდებით მიმართა მეგობრებს: – უნდა ვაღიარო, რომ ამ გოგონას ვიცნობ, და ვიცი რატომაც მოიქცა ასე... ეს არ მეთვლება.

– კარგი ვდებულობთ შენს აღიარებას, ოღონდ მოგვიყვი ამ გოგოს საქციელს რა უდევს საფუძველად. – თხოვნით მიმართა ტიმოთემ.

– ჰო, ჰო მოგვიყვი, – დილამაც გამოხატა დაინტერესება.

– ეს გოგონა ნაწყენია აი, იმ კაცზე... რომელიც მამამისია, – და ქარმა, მეგობრები ხანში შესული სათვალეებიან კაცისკენ გაახედა.

– რატომ? – გაკვირვებულმა იკითხა დილამ.

– ეს გოგო, სულ რამოდენიმე თვის იყო, იმ კაცმა ანუ მამამისმა, რომ მიატოვა, – და ქარმა თვალი გააყოლა ჩაფიქრებულ სათვალეებიან მამაკაცს, რომელმაც ისე ჩაუარა გვერდზე, რომ ყურადღებაც კი არ მიაქცია მათ ლაპარაკს; არა-და ქარმა იცოდა, რომ ამ მამაკაცს ესმოდა არა მარტო მათი საუბარი, არამედ ყველა სულიერი არსების და უსულო საგნების ქცევასაც ზუსტად აღიქვამდა.

– რა მოხდა ასეთი? – ახლა ტიმოთემ იკითხა.

– მართალი გითხრა არც არაფერი. მაგრამ, თვითონ დრო იყო ძალიან არეული... თან, ამ კაცს, უახლოესმა მეგობარმა უღალატა, იყო ასეთი კაკო-ტრაკო ელისა და აღარავის სჯეროდა – უნდობლობის ბრალია. მერე ხომ იცით, ხალხის ამბავი ვიღაცა რაღაცას მოიგონებდა, ვიღაცა რაღაცას იტყოდა... მოკლედ რომ გითხრათ, კაცი გადარიეს, არც ცოლმა დააკლო... და გაერიყა ყველას და ყველაფერს. ძალიან გაუჭირდა, ღვინოს მიეძალა და არავის უმხელდა თავის დარდს, ყველაფერი გადაიტანა, ფეხზე დადგა და ქალიშვილის დაბრუნებაც ცადა, თითქოს დაიბრუნა კიდევ, მაგრამ აქაც გაუგებრობა მოხდა... ვერ გაუგეს ერთმანეთს, იჩხუბეს მამა-შვილმა, ქალიშვილი დედის ჭკუაზე იყო გაზრდილი, და ყველაფერი ისევ აირია. ახლა შვილს მამის დანახვაც არ უნდა; თუმცა მამას ჯერა, რომ შვილს გულის სიღრმეში მაინც უყვარს მამა და შეუურიგდება.

– ეს რა მთელი ტრაგედიაა, – და დილამ იმ მაღაზიაში შეიხედა სადაც ის გოგონა იყო შესული. გოგონა, მაღაზიაში, ვითომ ტანსაცმელს ათვალეირებდა... სინამდვილეში კი, მზერა ქუჩისკენ მიემართა - დარაჯობდა მამამისს, თუ როდის ჩაივლიდა.

– კარგი ამ ამბავს შევეშვით. აი, იმ კაცის საქციელზე რას იტყვი, – და ტიმოთემ, ქარი მაღალი მამაკაცისკენ მიახედა, რომელიც ყველას უღიმოდა და თუნაცნობს დაინახავდა მისკენ მოკრძალებით და განათებული სახით გაემართებოდა – თითქოს-და მას რომ შეხვდა, ეს მისთვის დიდი ბედნიერება იყო.

– ეეს... ამ განზომილებაში საიდან გაჩნდა? – ჩუმად, საკუთარ თავს ჰკითხა ქარმა და მერე, ყველას გასაგონად თქვა: – ის, რუსეთის უშიშროების ყოფილი თანამშრომელია, დიდი გაიძვერაა, ეს კოტ აბუ-ლიყ-ძე გახლავთ, ზესტაფონელი ქათამას მარჯვენა ხელია.

– ამასაც იცნობ? – ჰკითხა დილამ.

– ვიცნობო? მან თავის საქციელით ყველას გააცნო თავი. რასაკვირველია, თუ ის არის, მაგრამ, მგონი არ ვცდები; მან უმუშევარი დატოვა, სამი შვილის პატრონი ნანა ნადარეიშვილი, აი ის ქალი ქუჩის მეორე მხარეს რომ მიდის ახლა. – და ქარმა, მეგობრები, ქუჩის მეორე მხარეს გაახედა და, განაგრძო საუბარი: – არა მარტო ეს ქალი, უნივერსიტეტში სხვებიც ისე ოსტატურად დატოვა ფუნქციის გარეშე, რომ იძულებულები იყვნენ დაეტოვათ სასწავლებელი. ხოლო, მისი ყველაზე დიდი დანაშაული ისაა, რომ ამირანის მამის, დავითის, მკვლელობაში მიიღო მონაწილეობა. ჰო-და, მისი, ეს საქციელი, რაც თქვენ ამჟამად იხილეთ, ადვილი ასახსნელია როგორც ქცევა გამოწვეული შიშის ფაქტორით, ხოლო, ფაქტორის განმსაზღვრელია მის გონებაში არსებული ეჭვი: – „ხომ არ გამიკეთებია მისთვის, კონკრეტულად ვისაც ახლა შეხვდა ქუჩაში, რაიმე ცუდი?“.

– კარგი ამ ბავშვის საქციელს როგორ აღიქვამ, – და ახლა დილამ, ქარს, ბავშვი დაანახა, რომელიც ხან ერთ გამღელს შეხედავდა თვალებში, ხან მეორეს.

– ეს ბავშვი ეძებს იმ ადამიანს, რომელიც შეიძლება იცნობდეს მას და იცოდეს მისი გაჭირვება. ამ ბავშვს ახლახანს, სულ ორი თვეა რაც მშობლები გარდაეცვალა, მარტო დარჩა, ძალიან უჭირს, შია და მშველელს ეძებს, – და ქარმა ტიმოთეს გახედა.

– ნამდვილად იცი? – ჰკითხა ტიმოთემ.

– სახელსაც გეტყვი: ლაზარე ჰქვია. – და ქარი რაღაცის მოლოდინის გამო დადუმდა, ასეც მოხდა – ტიმოთემ გაუბედავად დაუძახა ბავშვს:

– ლაზარე!

ბავშვმა უკან გამოიხედა და გახარებული თვალები მიანათა ტიმოთეს:

– ბატონო?! – და გაუბედავი ნაბიჯით ტიმოთესაკენ წამოვიდა.

– სად მიდიოდი? – ისევ გაუბედავად ჰკითხა ტიმოთემ ბავშვს.

ბავშვმა მხრები აიწურა.

– გინდა ჩემთან ავიდეთ? – ტიმოთეს ხმას გამბედაობა დაუბრუნდა.

– კი, – მოკლედ უპასუხა ლაზარემ.

და, ტიმოთემ ხელი ჩაჭიდა ბავშვს. ორივე ჩუმად შევიდა ტიმოთეს სახლის სადარბაზოში.

– ტიმოთეს საქციელი როგორ აღიქვი? – ღიმილით ჰკითხა დილამ ქარს.

– ღმერთის სიყვარული და საკუთარი მარტოობის დამარცხების სურვილი ამოძრავებს. – და ქარი ტიმოთეს ფანჯრის მინას აეკრო.

ოთახში ტიმოთე და ლაზარე შემოვიდა. ტიმოთემ შეამჩნია ფანჯრის მინას აკრული ქარი, გაელიმა და თითი დაუქნია. ქარს მოერიდა და მოცილდა ფანჯარას, მიიხედ-მოიხედა და გზაში მიმავალ ძმებს აედევნა.

ქარის სივრცელე ძმებს ეამათ, განსაკუთრებით ბომბორას. ასე ზდია ქარმა ძმებს მარიამის სახლის სადარბაზოს კარებამდე და მერე თავი დაანება.

ძმებმა ამჟამად კარებზე დააკაკუნეს.

– მობრძანდით, – ჩვეული გულღიაობით შეეგება მარიამი ძმებს.

ძმებმა ოთახში შესვლისთანავე, თითქოს პირველად ყოფილიყვნენ, იქაურობის თვალიერება დაიწყეს.

– რას ეძებთ? – იკითხა მარიამმა.

– ეს ოთახი სივრცითი კარიბჭეა? – ჰკითხა ანდრიამ. ეტყობა ძმებს მარიამის ოთახის შესახებ ბევრი ემჯეკლათ და რეალური პასუხი აინტერესებდათ.

– მართალია, კარიბჭეა, – დაეთანხმა მარიამი, და ჰკითხა: – გინდათ მოგიყვეთ ამ კარიბჭის შესახებ?

– დიახ, – ძმას დაასწრო დაჩიბ.

– კარგიო. მაშინ, აი, იმ სავარძლებში ჩასხედით. – მიანიშნა მარიამმა და თვითონაც მოპირდაპირე მდგარ სავარძელში მოკალათდა, და თხრობას შეუდგა: – დედამიწაზე სამი სივრცითი კარიბჭეა; ერთი რომელიც გოა-ირუბაქიძე-რამ გიზაში ააგო, მეორე დიდი გამყინვარების წინ ანტარქტიკაში ააგო იბ-ქართიმ და მესამე აქ ჩვენთან აიგო, იბ-ქართის შვილის კაიკამმის მიერ. მე, კაიკამმას შთამომავალი ვარ... და, როცა ვამბობ ააგო-თქო, ვგულისხმობ ისეთი სივრცის შექმნას, რომელსაც გარს არტყია მაღალი მაგნიტური ველის სარტყელი და, რომელიც თავის მხრივ შემორტყმულია

უწონადი თხელი გარსით. ამ სარტყელების მონაცვლეობით იქმნება წარსულში და მომავალში შემაგალი კარები.

– ეს, როგორც ამ ოთახში? – იკითხა ანდრია.

– დიახ, – მოკლედ უპასუხა მარიამმა და თხრობა განაგრძო: – გიზას კარიბჭე, ეგვიპტის უკანასკნელი გამგებელი დადემსკელიანის ვაჟის – თერახის, წამოსვლის შემდეგ, ქვიშით დაიფარა და, მხოლოდ მეოცე საუკუნეში ეგვიპტოლოგმა, პროფესორმა დაგფორგსმა აღმოაჩინა. პროფესორმა ეს აღმოჩენა ამერიკელ მეცნიერებს გაანდო, მაგრამ, მისი გადატანა ქალაქ ვაშიგტონში ვერ მოხერხდა, ეს სისტემა ჯერ გერმანელებმა ჩაიგდეს ხელში და, მერე, მეორე მსოფლიო ომის მიწურულს, რუსმა ფაშისტებმა.

– აი, თურმე, რითი აშინებს პუტინი დასავლეთის ქვეყნებს, – და ანდრიამ გამჭრიახე პოლიტიკოსის გამომეტყველება მიიღო, მაგრამ ეს მისი ასაკისათვის იმდენად შეუფერებელი და სასაცილო იყო, რომ მარიამს და დაჩის სიცილი აუვარდათ. ანდრია, ჯერ განაწყენდა, მაგრამ, მერე, თვითონაც აჰყვა სიცილში.

– ანტარქტიკაში არსებული კარიბჭე სად არის? – იკითხა დაჩიმ, რომელიც ჯერ კიდევ სიცილის ტყვეობაში იმყოფებოდა.

– ხომ არ ჯობია წარსულში მოგზაურობა დავიწყოთ? თორემ დრო ისე მალე გაირბენს, და... – მიუხედავად იმისა, რომ ანდრია მარიამს და ძმას სიცილში აჰყვა, მაინც ეტყობოდა წყენა.

– წარსულში? კი ბატონო. რომელი პერიოდში გსურთ მოგზაურობა? – სიცილს ვერ იცილებდა სახი-

დან მარიამი, თან ანდრიას შეჰყურებდა: „ვაი, ზედმეტი ხომ არ მომდის, არ ეწყინოს?“

– აფხაზეთის ომში, – ანდრიამ თხოვნით მიმართა მარიამს.

– აფხაზეთის ომი? ჰოო... ეს უკვე წარსულია, მითუმეტეს თქვენთვის. და, რატომ აფხაზეთის ომი? – ცნობის მოყვარეობამ სძლია მარიამს.

– იქ, როგორც ბაბუამ გვიამბო, ჩვენი უბნის ერთი კარგი ბიჭი დაიდუპა, სოხუმის სატელევიზიო ანძის დაცვის დროს, – სევდიანად უპასუხა ანდრიამ.

– რა ერქვა? – სევდა მარიამსაც გადაეღო.

– როგორც მახსოვს ზურა, გვარად გაგუა, თუ არ ვცდები, – და ანდრიამ მარიამს ასედა. აშკარა იყო ბავშვს სხვა გრძნობაც ამოძრავებდა დაღუპულის მიმართ.

– კარგი ასე იყოს, – დაეთანხმა მარიმი და კარი შეაღო. კარებთან უკვე ფასკუნჯი ელოდებოდათ, თითქოს წინასწარ იცოდა ბავშვების განზრახვა.

– ეე, ფასკუნჯი უკვე აქ არის! – აღფრთოვანება ვერ დამალა დაჩიმი.

– ჰო, აქ არის. მაგრამ, იცოდეთ დღეს ჩვენ უხილაგები ვიქნებით და მიუწვდომელი, – გააფრთხილა მარიამმა.

– რას ნიშნავს მიუწვდომელი? – იკითხეს ძმებმა.

– რას-და, იქ მიმდინარე მოვლენებს პარალელურ სამყაროდან უნდა ვადევნოთ თვალი და, ეს იმიტომ, რომ ტყვია არ მოგვხვდეს... დროა, დაიკავეთ თქვენი ადგილები. – უკვე ბრძანებით მიმართა მარიამმა ბავშვებს.

ფასკუნჯმა იგრძნო თუ არა, რომ ყველა მზად იყო ასაფრენად, მძლავრად მოიქნია ფრთები და ჰაერში აფრინდა. ცოტახანში, შორს, ჯერ ლურჯად მოლივლივე ზღვა გამოჩნდა, მერე ცეცხლის კვამლში გახვეული სოხუმი, გაისმა სროლის და აფეთქების ხმაც, რომელიც ქალაქთან მიახლოებისას უფრო და უფრო ხშირდებოდა. ფასკუნჯი ნელა მიუახლოვდა იბერიელ მებრძოლთა ერთ პატარა ჯგუფს და მათ თავზე, ჰაერში დაეკიდა, ბავშვებმა ნათლად გაიგონეს საუბარი:

– რა ხდება, რა? ჩვენი მთავრობა სულ არ გვაქცევს ყურადღებას, – საუბრობდა ხაკისფერ კურთუკში გამოწყობილი წვერმოშვებული ახალგაზრდა მამაკაცი.

– ჰოო... საჭმელი თუ არა, ტყვიები მაინც მოგვაწოდონ, – აღნიშნა, ასე სულ დიდი-დიდი ჩვიდმეტი წლის ბიჭმა.

– ამ რუსებმა საჰაერო სივრცე გადაგვიკეტეს, დაჭრილები ვერ გამოგვყავს, ფუ მაგათი, – შეიგინა წვერმოშვებულმა ახალგაზრდამ.

– გაიგეთ? რუსების გენერალი კანდრატიევი ოცდამეოთხე ლაბორატორიის დაბომბვას გვაბრალებს. ეს ოხრები, ჩუმათ ხომ გვებრძვიან, ახლა მიზეზს ეძებენ აშკარა დაპირისპირებისათვის, – საუბარში ჩაერთო სათვალეებიანი მამაკაცი.

– რა ლაბორატორიაა ეს ოცდამეოთხე ლაბორატორია? – იკითხა ჩვიდმეტი წლის ბიჭმა.

– მიწისქვეშა ლაბორატორიაა. ამბობენ ტექტონიკური იარაღის ლაბორატორიაა, – ამჟამად საუბარში ხანში შესული მამაკაცი ჩაერთო, კილოზე ეტყობოდა, რომ კახელი უნდა ყოფილიყო.

– ეს ჩეგოტკინი ვინლაა? – იკითხა სათვალეებიანმა.

– ოხ მაგისი, – ისევ შეიგინა წვერმოშვებულმა ახალგაზრდამ.

– ეს ის გენერალია ხომ? ჩვენი ბიჭები, რომ შეიტყუა ლაბორატორიის ბაზაზე და მერე იქ ჩასაფრებულ სომხებს დაახოცინა? – იკითხა სათვალეებიანმა.

– ჰო, ეგ არის. – მოკლედ უპასუხა კახელმა.

– რა ვქნათ? სანამდე ვეყაროთ აქ? – იკითხა წვერებიანმა.

ფასკუნჯი მაღლა აფრინდა და ქალაქის დასავლეთისკენ აიღო გეზი. შორიდან ცეცხლის კვამლში გახვეული ტელევიზიის ანძა გამოჩნდა, გამოჩნდნენ ანძის დამცველი იბერიელი ჯარისკაცებიც. ფასკუნჯი ჯარისკაცების თავზე, ასე დაახლოებით ცხრა მეტრის სიმაღლეზე, ჰაერში ჭადივით დაეკიდა. ძმებმა, აფეთქებული ყუმბარების კვამლში კარგად გააჩიეს შვიდი ჯარისკაცის იმედდაკარგული სახეები:

– ეს სიმაღლე თუ დავთმეთ, რუსი კაზაკები სოხუმს აიღებენ, – გაისმა ერთ-ერთი მეზობლის გაბედული ხმა.

– მაგრამ, ალყაში გვაქცევენ, – ხმადაბლა თქვა, ქვიშით ამოვსებულ ტომარას ამოფარებულმა ჯარისკაცმა.

– კარგი რა! სხვა დროს ასეთი შესაძლებლობა არ გვექნება ვაჟკაცობის გამოსავლენად! – ისე ლაღად თქვა ეს, ხის მორს ამოფარებულმა ჯარისკაცმა, რომ ყველას სახეზე ენით აღუწერელი გაკვირება გამოესახათ.

– რას ამბობ ზურა, ესე იგი აქ თუ დავიხოცეთ ბედნიერები უნდა ვიყოთ? – იკითხა ქვიშით ამოვსებულ ტომარას ამოფარებულმა ჯარისკაცმა.

– ბიჭო უბანს ნუ არცხვენ, – სიცილით მიმართა ზურამ მეგობარს.

– ეს რა შუაშია? მე, მირჩენია რომელიმე მყინვარის დალაშქვრის დროს დავიღუპო, ვიდრე რუსი ღორის ტყვიამ მომკლას, – გაბრაზებულმა უპასუხა ტომარას ამოფარებულმა ჯარისკაცმა.

– ბიჭო სამშობლოს გულისათვის იღუპები, – საუბარში ჩაერთო ფერმკრთალი ჯარისკაცი, რომელიც ხაშიშით გატენილ სიგარეტს აბოლებდა.

– ჰოო, შენ ალბათ, უკვე, შენს წარმოსახვაში შუაგულ ომში ხარ, ან კიდევ სამოთხეში, – გასცინა, ხაშიშით გაბრუნებულ ჯარისკაცს, ჯინსებში გამოწყობილმა ახალგაზრდამ, და დაამატა: – ბევრი არ მოწიო, თორემ შეიძლება რაიმე მოგელანდოს და ჩვენ დაგვიშინო ტყვიები.

– აუ, ამან შემჭამა მთელი ომი რაა... რა შენზე ნაკლებად ვიბრძვი? – შეუტია ფერკმრთალმა ჯარისკაცმა და ხაშიშიან სიგარეტს ძლიერად დაარტყა ნაპასი.

– მოკეტეთ! რადროს ჩხუბია! შეხედეთ მოიპარებიან... უხ, მაგათი... რამდენი არიან ეგ ძაღლის შვილები, – და ავტომატი მოიმარჯვა ხანში შესულმა ჯარისკაცმა.

– დავეხმართო! – უცრად წამოიყვირა დაჩიბ.

– სამწუხაროდ ვერ შევძლებთ. ჩვენ სხვა განზომილებებაში ვართ. – გულდაწყვეტით აღნიშნა მარიამმა.

– ნახეთ ორი ვერტფრენი! ისინიც ჩვენსკენ მოემართებიან. – და, ანდრიამ ისე ძლიერად მოუჭირა ბომბორას თათზე ხელი, რომ ძაღლმა წკმუტუნი ატეხა.

რუსების ორმა ვერტფრენმა იქ სადაც იბერიელი ჯარისკაცები იყვნენ, ექვსი რაკეტა დაუშინა და უკან

გაბრუნდა, იქაურობა ცეცხლის ალმა მოიცვა, გაისმა ჯარისკაცების სასოწარკვეთილი ღრიალი:

- ოჰ, თქვენი დედები... ისე მოდით, ერთი ერთზე!
- თქვენ მამებს მივაფსი, რუსო ღორებო!
- ვაიმე, მუცელში დავიჭერი!
- გიო! რა გჭირს!
- თენგო მოკლეს!
- ზურა! სადახარ?! დროზე დამეხმარე!

როცა ცეცხლის ეკამლი გაიფანტა დაჩიმ და ანდრიამ ნათლად დაინახეს ზურას ერთ-ერთი ჯარისკაცისათვის მხარი ამოედო, თვითონ კი მთელი ტანით გამართულებოდა და ცალი ხელით გაფრენილი ვერტფრენის მიმართულებით ისროდა. ზურას შეემყურე, ორი გადარჩენილი ჯარისკაციც წამოდგა:

- რაო?! ზურა! შეეუტითო!
- აბარა!

და, სიტყვა „აბარა“ ოთხივემ ერთად წარმოთქვა. მერე, ერთად თაგქვე დაეშვნენ, თან ყველა მხარეს ისროდნენ სადაც ჩასაფრებული მტერი ეგულებოდათ.

- მიდით! მიდით! ოჰ, მაგათი! - ამხნეებდნენ დაჩი და ანდრია, თან მარიაშს გახედავდნენ რომელსაც სახე ხელებში დაემალა და ხმამაღლა ქვითინებდა.

ზურამ საშინელი სიმძიმე იგრძნო, ლამის მკლავი მოწყდა, მიხვდა მისი მეგობარი „კრამიტა“, ასე ეძახოდნენ ზედმეტ სახელად, გარდაცვლილიყო. ფრთხილად დააწვინა მიწაზე და სროლით გზა განაგრძო. ცოტახანში გაჩერდა, მძიმედ ამოისუნთქა - ტყვიები გათავებოდა, მიიხედ-მოიხედა, მისი მეგობრებსაც გათავებოდათ ტყვიები, ერთმანეთს გაოგნებული მიაშტერდნენ. და! იმერეღმა, იმერელი იყო და ზედმეტი სახელიც ასეთი ჰქონ-

და, იმერული სალაშქრო სიმღერა წამოიწყო, მეგობრებიც აყვნენ. სიმღერამ ჰაერი ააფეთქა, ზღვის ტალღები აშალა და ავტომატის შემადრწუნებელი ხმა შთანთქა. მიწამ კი დაღვრილი იბერიელების სისხლი.

– დავბრუნდეთ, – ითხოვა დაჩიმ, რომელიც ბომბორას ჩახუტებოდა და ცრემლებს ძლივს იკავებდა – ახსოვდა ბაბუას ნათქვამი: „ვაჟაკები არ ტირიანო“, მაგრამ, ეტირებოდა.

ფასკუნჯი თითქოს დაჩის ნათქვამს ელოდა, უეცრად მოსწყდა იქაურობას და სახლისკენ გაქანდა.

ძმებს არ ეგონათ, რომ მარიამი იტირებდა და ახლა დამნაშავეებივით უცქეროდნენ, სავარძელში მჯდომ და ფიქრებში ჩაფლულ მარიამს.

ისევ მარიამმა დაარღვია უხერხული სიჩუმე:

– იცით რა არის ვაჟაკობა?

ძმებმა ღუმილით უპასუხეს.

მარიამმა დაბალი ხმით დაიწყო საუბარი:

– გმირობის შემფასებელია დრო, რამეთუ, იცვლება ფასეულობები და იცვლებიან ადამიანები, სიტყვა „გმირისადმიც“ იცვლება დამოკიდებულება. ძველად, გმირობა სულის გაცისკროვნებასთან იყო გაიგივებული, ამჟამად, ადამიანებში, ამ ფასეულობამ უკან დაიხია და წინ წამოიწია მატერიალურმა გრძნობამ – „მე, გმირი გაეხდები და უზრუნველყოფილი ვიქნები მეც და ჩემი ოჯახიც“. გრძნობა ანუ გაგება: „მე, ვიცავ ჩემს მიწას“, ან: „მე ვებრძვი ბოროტებას“ ან: „მე, ვიცავ სარწმუნეობას“, ან კიდევ: „მე, ვიცავ ჩემს სამშობლოს“ – გაქრა. ძველად, ცოცხლებს სიცოცხლეშივე მიაგებდნენ პატივს, გარდაცვლილებს კი იგონებდნენ. ძველი დროის გმირობის ჩამოთვლას ალბათ მთელ დღეს მოვანდომებ, მაგ-

რამ, მაინც ჩამოგიტველით რამოდენიმეს: დავით-აღმაშენებელი, გიორგი-ბრწყინვალე, ცოტნე დადიანი, მხატვარი ფიროსმანი, ჩვენი ღვაწლმოსილი ილია ჭავჭავაძე. აი, მაგალითად ილია ჭავჭავაძემ ისეთი გმირობა ჩაიდინა, რომ ბევრ ქართველ მეფეს თუ მებრძოლს შეშურდებოდა. ილიამ ძალიან მძიმე ჟამს შეძლო გაყიდული იბერიის მიწების უკან დაბრუნება - გამოისყიდა. მაგრამ, არიან გმირებს შორის გმირები ესენია: სამასი არაგველი და დღევანდელი ბიჭები, რომლებმაც კარგად იცოდნენ, რომ ომი წაგებული იყო, მაგრამ ბოლომდე იბრძოდეს. ნათელი მათ ხსოვნას. და, თამარმა ძმებს გახედა.

ძმებმა ისევ დუმილით უპასუხეს, მაგრამ თამარმა მათი სათქმელი თვალეში წაიკითხა და შევებით ამოისუნთქა.

ბომბორა აწრიალდა.

– თქვენი სახლში წასვლის დრო მოსულა, – და მარიამი წამოდგა.

ძმები მიუხვდნენ მარიამს და თვითონაც წამოდგნენ.

ქუჩაში მიდიოდნენ ძმები და გვერდზე უზარმაზარი ძაღლი მიჰყვებოდათ. ძაღლს რომელსაც ადამიანის გული უცემდა, ადამიანივით განიცდიდა უსამართლობას, უყვარდა სიცოცხლე და ტირილიც იცოდა. ძმები, როცა ბომბორას ეფერებოდნენ ზუსტად ისეთივე სითბოს გრძნობდნენ როგორც ეს მამასგან მოდიოდა, და იქნებ ეს მართლაც ასე იყო, ვინ გაიგებს შემოქმედის სურვილს - ვერავინ.

– დღეს რაღაც ადრე მოხვედით, – გაკვირვებულმა იკითხა სავლემ და შვილიშვილები კარებში გამოატარა.

– ბოლო გაკვეთილი გაგვიცდა, – უპასუხა ანდრიამ, ძმას გახედა და გულში გაიფიქრა: „ვანი, რა ოსტატურად ვიცრუე, ეს ცუდია“.

– თქვენი მეგობარი ძაღლი, ქვევით გელოდებით? – ჰკითხა ოთახში შემოსულ შეილიშვილებს სავლემ.

– ალბათ, – უპასუხა დაჩიმ.

– მიდით, სამზარეულოში ძეხვია, მისთვის ვიყიდე, ჩაუტანეთ, – იცოდა სავლემ ბავშვებს ეს ამბავი გაახარებდა, და მართლაც:

– ბომბორასათვის! – ორივემ სიხარულით წამოიყვირა და ის ნაღველი, რომელიც მთელი ამ ხნის განმავლობაში მოყვებოდათ, გაუქრათ.

ბომბორა, რომელიც სადარბაზოს კარებთან გაწოლილიყო, კიბეებზე ფეხის ხმის ხმაურზე წამოხტა და წკმუტუნით ბავშვებს მიეგება. თითქოსდა იცოდა, რომ მისთვის გემრიელი რაღაც მოჰქონდათ.

– ნახე, ნახე კუდს როგორ აქიცინებს, – და დაჩი, ძაღლს, კისერზე მოეხვია. ბომბორა კი ცდილობდა, დაჩი, მოეცილებინა და მთლიანად ძეხვის ჭამის სიამოვნების მორევში ჩაძირულიყო.

– დაჩი, შეხედე! აი, ეს ნაჭერი იმას გადაუგდე, – ანდრიამ, ძმა, მაწანწალა ძაღლისკენ მიახედა, რომელიც შეშინებული, ამასთან მუდარის თვალებით უცქერდა მათ.

დაჩიმ, ძეხვის პატარა ნაჭერი გამოართვა ძმას და მაწანწალა ძაღლს მიუტანა და მიწაზე ფრთხილად დაუდო. ძაღლმა ჯერ უკან დაიხია, გაგცევა დააპირა, მაგრამ როცა იგრძნო, რომ საშიშროება არ ემუქრებოდა, კისერი წაიგრძელა, ფრთხილად მიეპარა ძეხვის ნაჭერს და როგორც კი პირი დაავლო, იმწუთშივე

გაიქცა. ბავშვებს, მაწანწალა ძაღლის საქციელზე გაეცინათ. ცოტახანში მაწანწალა ისევ გამოჩნდა. მაგრამ, ძმებს ძეხვი აღარ დარჩენოდათ. ორივემ ერთმანეთს გადახედეს და, მერე, ბომბორას, რომელიც ძეხვის ბოლო ნაჭერს მიაღება შესაჭმელად... - ძმები დადუმდნენ. ბომბორა, მიუხედავად მეგობრებს და უკანასკნელი ძეხვის ნაჭერს პირი დაავლო და თავის მოძმეს მიუტანა, როგორც ძმებმა, მანაც ფრთხილად დაულო ძეხვის ნაჭერი მიწაზე - მაწანწალა ძაღლს.

- სად ხართ? რას აკეთებთ აქამდე? - შეილიშვილები საძებნელად გარეთ გამოსულიყო სავლე, და როცა შეესწრო, იმ სურათს თუ ბომბორამ როგორ გაუყო ძეხვის ნაჭერი მაწანწალა ძაღლს, განცვიფრდა და თავისთვის ჩაილაპარაკა: - ღმერთო! ნეტა აღამიანებიც ასე იქცეოდნენ.

- აქ ვართ ბაბუ, - უპასუხა ანდრიამ.

- ნახე რა კეთილია ჩვენი ბომბორა, - და დაჩიმ ხელი გაიშვირა ბომბორასაკენ, რომელიც უდრტვინველად უყურებდა თუ როგორ შეექცეოდა მაწანწალა ძაღლი მის მიერ მირთმეულ ძეხვს.

- ავიდეთ ზევით, გაკვეთილები გაქვთ მოსამზადებელი, - სავლემ ბავშვებს ხელი გადაავლო თავზე და წინ წაიძღოლა.

ძმები, თავის ოთახში განმარტოვდნენ. ანდრიამ, ისევ ისტორიის წიგნი გადმოიღო და, კითხვას შეუდგა:

- მეთვრამეტე საუკუნის ოთხმოციან წლებიდან აშკარა გახდა რუს-სომეხთა ერთობლივი ქმედება - იბერიის დასუსტების და მეფე ერეკლე მეორის გავლენის დაცემის მიზნით. გაჩნდა ინჩ-რუს-უზუმეს ჯიშის აღამიანები, რომლებმაც შექმნეს ჯაშუშთა ქსელის

ერთიანი სისტემა. რუსეთი, ყველანაირად ცდილობდა იბერიის დასუსტებას. ამ საქმეში, მათი, უმთავრესი დასაყრდენი იყვნენ რუს-ოს-უზუმეები, ინჩ-რუს-უზუმეები და ქართ-მოდ-უზუმეები და განსაკუთრებით სომხეთის ეკლესია. სწორედ მათ უბიძგეს ირანის შაჰს ალა-მაჰმად-ტრაკ ხანს იბერიის დასაღლაშქრად, რომ წამოსულიყო - და, ყვითელი თხების შთამომავლები იბერიის ასაოხრებლად დაიძრა.

– რატომ იქცეოდნენ და იქცევიან სომხები და ოსები ასე? – გულდაწყვეტილმა ჰკითხა დაჩიმ უფროს ძმას.

– ისეთ ხალხს რომლებსაც საკუთარი მიწა არ გააჩნია და, მოსულია სხვის მიწაზე, ცდილობს ადგილობრივი მოსახლეობა გაანადგუროს. აი, როგორც ბერძნებმა გაანადგურეს პელაზგები, სწორედ ასე, – და ანდრიამ კითხვა განაგრძო: – საზოგადო მოღვაწე სვიმონ ქვარიანის გამოკვლევით, სომხები ამ დროს აწარმოებდნენ ორჭოფა პოლიტიკას, ანუ რუსებსაც უშლიდნენ გულს ფიანდაზად და ეპატიჟებოდნენ იბერიაში საბატონოდ, და ალა-მაჰმად-ტრაკ ხანსაც უგზავნიდნენ ფულს - სთავაზობდნენ ერთგულებას. ისტორიკოსი ივანე ჯავახიშვილი წერს: „სომეხთა კათალიკოსმა ლუკამ იბერიის ასაოხრებლად წამოსულ ალა-მაჰმად-ტრაკ ხანს, სამხედრო ხარჯების დასაფარავად ოქრო გაუგზავნა“. როგორც, სხვა ისტორიკოსების კვლევა ადასტურებს, ალა-მაჰმად-ტრაკ ხანს მეგზურად მოუძღოდა სომეხი იაკობ ბებუთოვი. მაგრამ, მცირერიცხოვანმა იბერიელთა ჯარმა შეძლო შაჰის შეტევის მოგერიება, მტერი, უკვე უკან აპირებდა წასვლას, რომ თბილისში მყოფმა სომხებმა არტემ არარატელმა და იოსებ ბებუთოვმა პატიმრად მყოფი სპარსეთის ელჩი ციხიდან გააპარეს. სამივემ

ამცნო შაჰს, რომ იბერიელებს ძალზე მცირერიცხოვანი ჯარი ჰყავდათ და მათი დამარცხება შესაძლებელია. ალა-მაჰმად-ტრაკ ხანმა მოაბრუნა ჯარი, შეუტია იბერთა მცირე რიცხოვან ჯარს და, მართალია, დიდი გაჭირვებით, მაგრამ, მაინც დაამარცხა და ქალაქ თბილისში შეიჭრა. დიდი უბედურება დააწია ალა-მაჰმად-ტრაკ ხანმა იბერიელთა მოსახლეობას, ხოლო, ყვითელმა თხებმა სამაგიერო გადაუხადეს იბერიელებს, მათი, წინა საუკუნეებში დამარცხების გამო. ქალაქში შეჭრილი მტერი განსაკუთრებით ეკლესიის მსახურებს ერჩოდა, ზოგი ხმლებით აჩეხეს, უმეტესობა კი, ჯვარზე გააკრეს. ყველაზე ამაზრზენი მაინც ის იყო, რომ ყვითელ თხებს სისასტიკეში სომხებმა აჯობეს. სომხები ოჯახებიანად ხოცავდნენ იბერიელებს და მათ სახლში იღებდნენ ბინას. მათ შორის გამოირჩეოდნენ ყარაბაღელი სომხები მელიქ აბოვიანი, მელიქ ჯიმშიდიმი, არუთინ ალექანინი და სანიკ ლოლიაფი. გარდა ამისა, ისინი ყიდულობდნენ დატყვევებულ იბერიელებს და სომხურ-გრიგორიანულ სარწმუნოებაზე აქცევდნენ. მოგვიანებით, როცა ასე თუ ისე ვითარება იბერიაში დაწყნარდა, რუსეთის იმპერატორს პავლე პირველს სომხებმა შეუთვალეს: „ცუდ დღეში არიან თურქეთში მყოფი სომხები და გთხოვთ ჩამოასახლოთ იბერთა მიწაზე გოგარენში“. რუსეთის იმპერატორმა თხოვნა აუსრულა, რამეთუ იცოდა, რომ ყოველთვის გამოიყენებდა მათ - იბერიაში პოლიტიკური ვითარების გასართულებლად.

– მართლაც რომ; ეს როგორც აფხაზეთში გამოიყენეს. მამა ამბობდა ყველა ერმა გვიმუხთლა, ებრაელების გარდაო. ხომ ასეა? – და დაჩი პასუხს დაელოდა.

– მთლად ასე არ არის, ქურთები, ასირიელები, პოლონელები და განსაკუთრებით უკრაინელები ჩვენს გვერდით იბრძოდნენ.

– მამა იბრძოდა? – ჩუმად იკითხა დაჩიმ და თვალი კარებისკენ გააპარა: „ბაბუა ხომ არ არის ახლოს“.

– კი. და, სწორედ ამიტომაც მოკლეს, – ანდრიაამაც კარებისკენ გაიხედა.

– დიდი რომ გავიზრდები ვიპოვი მათ და..... – არ დაასრულა სათქმელი დაჩიმ.

– ჰო, ერთად გქნათ ეს... მაგრამ, ბაბუა და ბიძიები დაგვასწრებენ; რა ცუდია პატარები, რომ ვართ, – დანანებით თქვა ანდრიაამ.

– მორჩით მეცადინეობას? – სამზარეულოდან გაისმა სავლეს ხმა. – და თუ, მორჩით ჩემთან მოდი, გემრიელი საჭმელი მოგიზადეთ.

სიტყვა „გემრიელზე“, ძმებს გაეცინათ.

ანდრიაამ წიგნი დაკეცა, ადრინდელ ადგილზე დააბრუნა და დაჩის ანიშნა გავიდეთო.

სავლეს სუფრა უკვე გაეშალა და მოთმინებით ელოდა შვილიშვილებს.

– დიდება თქვენს მობრძანებას! – გაეხუმრა შვილი-შვილებს, და სამივე მაგიდას მიუსხდა.

ტელევიზორში უკრაინაში მიმდინარე საომარ მოვლენებს აშუქებდნენ, ერთ-ერთი წამყვანი დამაჯერებლად და ემოციურად საუბრობდა:

– „აღმოსავლეთ უკრაინაში აშკარად შეიმჩნევა რუსეთის ფედერაციის ძალების გადაადგილება და იმის მტკიცება, რომ სეპარატისტები არ მარაგდებიან რუსების მიერ - სიბრძავეა. ამ ფაქტს ადასტურებს ამერიკის შეერთებული შტატების სადაზვერვო სამსახურიც, თუმ-

ცა ევროკავშირის წევრი ქვეყნები მაინც არ ახორციელებენ ქმედით ღონისძიებებს უკრაინის დასაცავად”.

– ბაბუ, რა უნდათ რუსებს? რატომ ებრძვიან თითქმის მთელ მსოფლიოს? – გაკვირვებულმა იკითხა დაჩიმ.

– რა უნდათ და, – და სავლემ ისე მწარედ შეაგინა რუსებს, რომ ბავშვებს გაკვირვებისგან პირი ღია დარჩათ. სავლეს ჯერ შერცხვა, ყურებიც კი გაუწითლდა სირცხვილისგან, მაგრამ შვილიშვილების გაკვირვებულ სახეებს, რომ შეხედა სიცილი აუვარდა. სიცილი ბავშვებსაც გადაედოთ. მხიარულებამ, სამივეს დაავიწყა, რომ იქ სადღაც ვიღაცა ომში იღუპება ან ვიღაცა შიმშილობს ან სადღაც ვიღაცას დაკარგული სიყვარული ენატრება, მაგრამ, ნათქვამია - „სიცილი და ტირილი განუყრელი მეგობრები არიანო, და...”.

სადამო ისე სწრფად მიიღია, რომ სავლემ ვერც კი იგრძნო დაღამება, მხოლოდ ტელევიზიის თერთმეტსაათიანმა საინფორმაციო გადაცემამ მიახვედრა, რომ ბავშვების ძილის დრო დამდგარიყო.

– თქვენი ძილის დროა, – მოფერებით მიმართა ბავშვებს და თვითონ მისაღებ ოთახისკენ გაემართა და, სავარძელში ჩაეშვა.

ძმები ბაბუის ნათქვამს დაემორჩილნენ. ხელ-პირი დაიბანეს, მეორე დღისათვის სასკოლო ჩანთა გაამზადეს... - თან ეშმაკურად ეღიმებოდათ: - უკვე მესამე დღეა რაც გაკვეთილებს აღარ დასწრებიან და, ამიტომ; თუმცა რა აზრი ჰქონდა მათი სკოლაში სიარულს, შუა გაკვეთილზე შემოვარდებოდნენ განათლების სამინისტროს რესურსების ცენტრის წარმომადგენლები, მიუსხდებოდნენ მასწავლებლის მაგიდას და მთელი გაკვეთილი სასკოლო ჟურნალს ამოწმებდნენ, ან მერიის საკრე-

ბულოს წარმომადგენლები შემოაბიჯებდნენ შეუვალი სახეებით საკლასო ოთახში, ათას სისულელეს ილაპარაკებდნენ, უამრავ რამეს დაპირდებოდნენ მოსწავლეებს, და რა თქმა უნდა არ ასრულებდნენ. ერთხელ საკრებულოს თვალსაჩინო წარმომადგენელი ადო ძნელლაძე-თაფფქვილა ესტუმრათ და საუბარი ბავშვების აღზრდაზე და კოგნიტურ თეორიაზე წამოიწყო; ბავშვებს, ჯერ იმაზე გაეცინათ, რომ ადო კოგნიტურის ნაცვლად „სოგნიტურს“ ამბობდა, ხოლო ამღზრდელობითი თეორიის მიმდინარეობის ერთ-ერთ თვალსაჩინო წარმომადგენელს ბანდურას, „ბაინდურას“ უწოდებდა; ჰო-და ბავშვებმა ამ საკრებულო დეპუტატს „ბაინდურა“ შეარქვეს. სკოლაში არ სიარულის კიდევ სხვა მიზეზი ისიც იყო, რომ რამოდენიმე დღეში სკოლის არდადეგები იწყებოდა, ხოლო სექტემბრიდან, ბაბუა მათ სემინარიაში გადაიყვანდა.

ჩანთა პირველმა დაჩიმ ჩააღაგა და, დაიყვირა:

– ვინც ბოლო, ის მაჩანჩალა, – და დაჩი, საძინებელი ოთახისკენ გაიქცა. ანდრიაც უკან გაეკიდა.

საველეს, კარგა ხანია, ბავშვების საძინებელი ოთახიდან, სიცილის ხმა არ გაუგონია და ძველი დრო გაახსენდა, დრო როცა მისი მეუღლე, შვილი და რძალი, ერთად ისხდნენ და ბავშვების ოინბაზობაზე ერთად იცინოდნენ; გული შეეკუმშა, მოგონებებში წავიდა.

უეცრად, იმ ადგილიდან საიდანაც საზიზღარს ჩვეოდა გამოჩენა ხმა გაისმა:

– მოკალი! მოსპე!

– რაო?! – გააკვირვებულმა წამოიყვირა თეთრწვერამ.

– მართალია ჩემზე არ ფიქრობდი... მაგრამ, სწორედ ამან შემაშინა, ხომ არ დავავიწყდი-თქო, და თავი შეგახსენე. გამოვიჩნდე? – ეს საზიზღარი იყო.

– გამოჩნდი, გამოჩნდი, მაინც დიდი ხნის არსებობა არ გიწერია, – და სავლემ კლდის ნატეხს გახედა.

– გთხოვ, ბევრი არ ალაპარაკო, – თხოვნით მიმართა კლდის ნატეხმა სავლეს.

– ვითომ რატომ? – და კედლის კუთხიდან, უკმაყოფილო სახით, საზიზღარი გამოძვრა.

– იმიტომ, რომ საზიზღრობებს ქადაგებ, – მკვახეთ უპასუხა კლდის ნატეხმა.

– ვქადაგებ?! გინდათ აგისნათ რა არის ქადაგება? – ვითომ მოკრძალებით იკითხა საზიზღარმა.

– ჰო, მიდი ერთი გადმოაფრქვიე შენი გამრუდებული შეხედულებები, – დამცინავად მიმართა თეთრწვერამ საზიზღარს.

საზიზღარი ჩვეულებისამებრ, იატაკზე, თეთრწვერას წინ, ფეხები მოირთხა და დამაჯერებელი ტონით საუბარს შეუდგა:

– ქადაგება ეს არის იმის სწავლება რისიც გჯერა და გსურს სხვაც დააჯერო. მაგრამ, კითხვა რომ დავსვათ თუ რა არის ქადაგებაში მნიშვნელოვანი, ალბათ რამდენ ადამიანსაც არ უნდა შევეკითხოთ, იმდენ განსხვავებულ პასუხს მივიღებთ, რადგან ყველას სხვადასხვა ხედვა აქვს ცხოვრებაზე და, შესაბამისად, ქადაგებასაც განსხვავებულ მნიშვნელობას ანიჭებს, რამეთუ, ზოგი ფიქრობს, რომ ყველაზე მნიშვნელოვანია ცხოვრების გზის მშვიდობით და განცხრომით გაგლა, ზოგიერთისათვის ამქვეყნიური ძალაუფლების მოპოვებაა მნიშვნელოვანი, სხვა: სახელს და დიდებას ანიჭებს უპირა-

ტესობას, ზოგიერთი ცოდნას, ხოლო მორწმუნესათვის - სულის ცხონება მთავარი.

– შენ რასაც ახლა ამბობ სიმართლეა, მაგრამ, ეს შენს მიერ მოპარული გრძნობაა, რომელსაც შენ იყენებ ადამიანების შესაცდენად ან თუნდაც შენი თავის წარმოსაჩენად, შენ, შენს მიერ ჩამოთვლილს არცერთ გზას, თუდაც ყველაზე მრუდს, არ აღგიხარ, შენ უბრალოდ ბოროტი ხარ, რომლის იქით ზღვარი არ არის და სულის ცხონების შესახებ ლაპარაკის უფლებაც კი არ გაქვს. – საველემ, ხელის აწევით შეაწყვეტინა რა საუბარი საზიზღარს, და ყოველივე ეს მშვიდათ მოახსენა.

– კი მაგრამ, ბოროტება რა არის? – ირონიულად იკითხა საზიზღარმა.

– ბოროტება სიკეთის სრული ნაკლებობაა. ეს მდგომარეობაა და არა არსი. აი, შენს მიერ დასახელებული ყველაზე უგებანო ყოფა - ლტოლვა განცხრომისაკენ, ისიც კი შეიცავს სიკეთის რაღაც მცირედ მარცვალს - აი, ბოროტება არა. – თეთრწვერამ საზიზღარს გამჭოლი მზერა ესროლა, წამოდგა და წიგნების თაროდან წითელყდიანი წიგნი გადმოიღო, ისევ საგარძემში ჩაჯდა და ჰკითხა: – გინდა კარგი რამ წაგიკითხო?

– მიღი აბა. იქნებ გავნათლდე, – ირონიულად აღნიშნა საზიზღარმა.

თეთრწვერამ წიგნი გადაშალა:

– მე, ახლა წმინდა იოანე დამასკელის სწავლების პატარა მონაკვეთს წაგიკითხავ.

დამასკელის ხსენებაზე, საზიზღარს თითქოს შეცივდაო, კანკალი დააწყებინა. მაგრამ, თეთრწვერას მისთვის ყურადღება არ მიუქცევია და კითხვას შეუდგა:

– „... ბოროტება სხვა არაფერია, თუ არა სიკეთის ნაკლებობა, ისევე, როგორც სიბნელე ნაკლებობაა სინათლისა. სიკეთე გონისეული სინათლეა. მსგავსადვე, ბოროტება გონისეული სიბნელეა”.

– ჰოო, ასეა მჯერა ოღონდ მაგ წიგნი გადადე, სადმე ჩემგან შორს, – აკანკალებული ევედრებოდა საზიზღარი და მლიქვნელურად იგრიხებოდა.

თეთრწვერამ წიგნი დახურა და იქვე, თავისთან, სავარძელის ხელის საყრდენთან ჩააცურა და საზიზღარს მიმართა:

– ახლა შენ, რომ გიყურებ ვხვდები, რომ ბოროტება ასევე არის შიში და მლიქვნელობა.

საზიზღარმა როგორც კი იგრძნო, რომ წიგნი ხიფათს არ უქმნიდა გაგულისდა:

– მაინც რა არის მლიქვნელობა? – და თავისთვის როგორც ჩვევია საზიზღრულად ჩაიხითხითა.

– მლიქვნელობა ანუ ფარისევლობა ეს ერთ-ერთი უმძიმესი ცოდვია. ფარისეველი ადამიანი სათნოებას შეურაცხყოფს და თავისი საქციელით იმ პიროვნებებსაც აბრკოლებს, რომელთაც გულწრფელად სურთ, უფლისკენ მიმავალ გზას დაადგენ და მართლმადიდებლური წესების აღსრულებით იცხოვრონ. ფარისევლობა თითქოს-და კანონის აღსრულებაა, მაგრამ, ხშირად კანონი შორს დგას ზნეობისაგან, რამეთუ კანონი აღწერილობითი ხასიათისაა, ზნეობა კი თვისებაა გარემოებიდან შექმნილი და გენეტიკურად შექმნილი. – მშვიდად უპასუხა თეთრწვერამ.

– იცხოვრონ მერე ვინ უშლის, ზნეობის კანონებით.
– თავხედურად უპასუხა საიზღარმა.

– აი, რას ქადაგებს წმინდა მღვდელმთავარი გაბრიელ ქიქოძე ფარისევლობის შესახებ, – და თეთრწვერამ ისევ წითელყდიანი წიგნი მოიმარჯვა.

საზიზღარს ისევ კანკალი დააწყებინა.

თეთრწვერამ კი მშვიდად განაგრძო კითხვა:

– „ყოველთვის, როდესაც შენ, ნაცვლად გულის გაწმენდისა და ცუდთა ჩვეულებათაგან განშორებისა, ჰმაღავ ცოდვასა სიღრმესა შინა გულისა შენისასა და მიიღებ კეთილსა გარეგანსა სახესა, ფარისევლობასა შინა შთავარდები. ფარისევლობ, ოდეს შენ პირისპირ კაცს აქებ და ეფერები და პირიქით ცუდათ ახსენებ მას; ფარისეველი ხარ, როდესაც ელაპარაკები შენზე უფროსს კაცსა, ამბობ არა იმას, რასაც გული გეტყვის, არამედ რაც იამება იმ კაცს; არა სიმართლეს იტყვი, არამედ რასაც მოითხოვს შენი საკუთარი სარგებლობა. ფარისეველი ხარ, ოდეს შენ ერთს კაცს აქებ, არა მისთვის, რომელი ღირსი არის ქებისა, არამედ მისთვის, რომ იგი არს მოყვარე და მეგობარი შენი, ხოლო მეორეს განკითხავ მისთვის, რომელ იმას აქვს შენთან მცირეოდენი უკმაყოფილობა; ოდეს ენითა შენითა ამტკიცებ დიდსა სიყვარულსა სიმართლისა და სათნოებისასა, ხოლო საქმით კი უმართლო ხარ. რა არის, თუ არა ფარისევლობა, ოდეს სინდისი გამხილებს შენ რომელთამე ცოდვათათვის და შენ კი პირმოთნედ იტყვი: ღმერთი მოწყალე არისო, რა ვქნაო, კაცი სუსტი არისო, სხვანიც ესრეთ სცხოვრობენ, ვინ არის უცოდველი ქვეყანაზედაო, თავის დროზე მოვინანიებო; ყოველთა შინა ესევითართა შემთხვევათა კაცი ცხადად ეზიარება ფარისევლობის ცოდვასა“.

– ეს თქვენი პრობლემაა, – და საზიზღარმა შვებით ამოისუნთქა, როცა დაინახა, რომ თეთრწვერამ, წიგნი, ისევ საგარძელის ხელის საყრდენთან ჩააცურა.

– ჰო, რასაკვირველია ბოროტს პრობლემა არ გააჩნია, მისი პრობლემა მხოლოდ ისაა, რომ სხვას შეუქმნას პრობლემა, – თეთრწვერამ ბოლო სიტყვები დაქადნებით თქვა.

– ჰო, კარგი ასე იყოს... მაინტერესებს შიში რა არის?
– და ისევ საზიზღრულად ჩაინითხითა საზიზღარმა.

– შიში, ჰოლო, შიში, ეს ერთ-ერთი ყველაზე ძლიერი ადამიანური ემოციაა, რომელიც უკავშირდება თვითგადარჩენისა და უსაფრთხოების სურვილს. შიში თავისი ბუნებით ადაპტურია, მისი გავლენით მომხდარი ტრანსფორმირებები ადამიანს აიძულებენ საკუთარი თავი მიმართოს გარეგნული მოთხოვნილებებისაკენ. იმავდროულად ქცევითი ადაპტაცია მიმართულია იქითკენ რომ მოახდინოს შიშის ჩახშობა და დააბრუნოს ფსიქიკა პირველყოფილ, გაწონასწორებულ მდგომარეობაში. შიშს სხვა ემოციებისაგან განსხვავებით შეუძლია ადამიანის ქცევაზე უფრო ძლიერი გავლენა მოახდინოს, ამდენად დიდი მნიშვნელობა აქვს ადამიანის პიროვნულ თვისებებს და მის სულიერ სიმტკიცეს. გასაგებია?... და, ყოველივე ჩემი ნათქვამი, შეგიძლია შენებურად გადაამუშაო, შენს ნაგვით გამოტენილ ტვინში, – ბოლოს დამცინავათ მიმართა თეთრწვერამ საზიზღარს.

– მაშასადამე, მე თუ მაგ წიგნის და ჯვარის მეშინია დროთაგანმავლობაში შეიძლება ადაპტაცია განვიცადო?
– ირონიულად იკითხა საზიზღარმა.

– რავიცი, აბა ცადე, – ასევე ირონიულად მიუგო თეთრწვერამ.

– არა! დიდი მადლობა, – შეშინებულმა აღნიშნა საზიზღარმა.

– ჰო-და მოკეტე! – დაუყვირა კლდის ნატეხმა საზიზღარს, რომელიც აქამდე ჩუმად იყო და ითმენდა საზიზღარის თავხედობას.

– ოო, მესამე ძალა ჩაერთო, – მართალია შიში შეპარვოდა საზიზღარს, მაგრამ იხტიბარს არ იტეხდა.

– შენ, საითკენაც მიგყავს საუბარი კარგადაც ვიცი, და რაც გინდა იმასაც ვხვდები, – უკვე მშვიდათ უპასუხა კლდისნატეხმა.

– ვითომ? – ჩვეული თავხედობა დაუბრუნდა საზიზღარს.

– ასეა, – გაუხარდა თეთრწვერას კლდისნატეხის მხარდაჭერა.

– თქვენი მიკვირს თუ ჭეშმარიტებას ნაზიარები ხართ? მაშინ მე, რა მინდა აქ, – ირონიულად თქვა საზიზღარმა და, ვაი რამე არ დამიშავდესო, უკან მიჩოჩდა, კედლის კუთხისკენ, საიდანაც გამოძვრა.

– სიმართლე რომ გითხრა, ასეა. მაგრამ, ჩემი ამგვარი ყოფა დროებითია და მე, მწამს ღმერთის ანუ სიკეთის! შენ კი... – და თეთრწვერამ ისევ ამოიღო წითელყდიანი წიგნი რომლის ყდაზე ჯვარი იყო გამოსახული და საზიზღარს მიუშვირა. საზიზღარი ასისინდა, მერე საცოდავად აწკიპუტუნდა, დაპატარავდა, თავის წრუწუნას დაემსგავსა და, გაქრა. თეთრწვერას გაეცინა. სიცილი კლდისნატეხსაც აუვარდა და, კიდევ ვიღაც მესამე იცინოდა და რასაკვირველია ეს მესამე ქარაოცა იყო, რომელიც დიდხანია ყურს უგდებდა საუბარს.

– შენახარ ქარაოცა, ნუღარ იმაღლები გამოჩნდი, – მხიარულად მიმართა თეთრწვერამ მეგობარს.

ქარაოცაც გამოჩნდა:

– რაო ჭეშმარიტების სხვაგვარი ხედვის შემოთავაზება სურდა. სწორედ მაგის მსგავსმა ადამიანებმა გაწირეს იესო, – ქარაოცა ჩაფიქრდა, მერე მძიმედ ამოისუნთქა და თეთწვერას მოპირდაპირე სავარძელში მძიმედ ჩაესვენა.

თეთრწვერამაც მძიმედ ამოისუნთქა და ქარაოცას მიმართა:

ცრემლი იესოსი აღრჩობს მარტოობას,
გლოვა მარიამის აკრთობს განშორებას,
ისეთი სიცივეა თითქოს მოეთოვოს,
იქნებ, ვინმემ მაინც, ტკივილს მოეფეროს.

დრო შეიკუმშა, თვალი მიაბჯინა სივრცეს,
სივრცე გაიწია, მზერის შეეშინდა,
ღრუბელი ვერ გაექცა კოსმოსის ხახას,
ცრემლი დაედინა ბეთლემის ვარსკვლავს.

დამფრთხალი მიწა სასწაულს ელის,
შემკრთალი მთვარე ვერ ხედავს საშველს,
საცაა ეშმაკი გამოკრავს ჩახმანს,
დემონი, ციურ ბილიკებს ხლართავს.

მოუღხენიათ ღუქანში თავხედებს,
„დაცალეთ თასები“ – თამადა იძლევა ბრძანებებს,
ბუმბული ცვივა შერცხვენილ ანგელოზს,
ისეთი მტვერია, ქარი თვალებს ძლივს ახელს.

სულის ჯალათებს ეშმაკი აქეზებს:

„ნუ გეშინიათ! – გაამათრახეთ,
ეკლის გვირგვინი დაადგით,
მერე - ტალახში ათრიეთ,
ჯვარზე გააკარით,

რდასდა უცდით - ლურსმები დაარჯეთ".
ნანახით შემცბარმა ღმერთმა დაიქუხა: „გიჩვენებთ
სეირს -

ჯვარზე გაკვრისათვის დაგამტვრევთ ხელებს,
უწმინდურებო! ვერ ეღირსებით ცხონებას,
გარეთ დარჩებით! ჩაფრაზავ სამოთხის კარებს".
ცრემლი დაედინა თეთნუდის მყინვარს,
განრისხებული ზღვა - ადგილზე ბრდღვინავს,
გული ვერ იტევს დაგროვილ ნაღველს,
გონება დაღუძდა - გაურბის სათქმელს.

თვალცრემლიანი ნათლია გვამშვიდებს:
„ღვთისშობელი დაგვინთებს
სანთელებს".

სანთლის სინათლე ლოცვას ეგებება,
გაჩნდა სინანული, სინდისის კათარზისი,
მერე განბანა, გულწრფელი აღსარება,
რასაც მოჰყვა ცხონების სამზადისი.

ასეთმა ლექსმა ქარაოცა ჩააფიქრა და გამამხნევებე-
ლი ხმით მიმართა თეთრწვერას:

მუდამ გახსოვდეთ ადამის ძენო,
თქვენთვის გაეკრო ჯვარზე იესო,
თქვენთვის იწამა, უკეთურს კეთილად ევნო
რომ, ყოველ თვენგანს მშვიდობით ევლო.

თეთრწვერა გახალისდა:

შენ მართალი ხარ, რწმენა გეამაღლებს,
რწმენა გეაცოცხლებს, გეაერთიანებს,
აწონასწორებს ჩვენს გულის წადილს,
ცულ ზრახვებისგან გონებას წმინდავს.

მაგრამ, ქარაოცამ ასე მიმართა:

ფუთფუთებს ჟამი საშინელების...
სადღაც ეშმაკი თავის მსხვერპლს ელის,
უცოდველ სულებს ყლაპავს დემონი,
კარებს მომდგარან გველეშაპები.

თეთრწვერა ცოტახანს ჩაფიქრდა და გაფრთხილება-
ზე უპასუხა:

გველეშაპები, ვერ შეაშინებს იბერთა მოდგმას,
ჩვენ ვაჟკაცობა ძველთაგან მოგვდევს,
იესოს ღოცვით გავაპობთ ბნელეთს,
ჩვენი ქვეყნიდან გავდევნით გველებს.

ქარაოცამ ღიმილით უპასუხა:

შენ კაცურ სიკვდილს უფრო აიტან,
ვიდრე, ბილწი ცხოვრების მსახეობობას,
მჯერა - ბედის სიმძიმის ლელოს გაიტან
და თავს გადადებ სიყვარულისთვის.

თეთრწვერამ, შემართებული განწყობით უპასუხა:

ვიცი ძნელია დღეს გულწრფელობა,

და აღსარებას ყველა დასცინის,
მაგრამ სიმტკიცე, სულის ქველობა,
შთამომავლობით ჩემს სხეულში ზის.
დარაჯად დავდექ ჩემი სამშობლოს,
ჩემი პატარა ჭერის და ფუძის,
თუ საჭიროა კეთილ საქმისთვის,
მე, დავისაჯო ყველაზე უწინ.

ქარაოცას არ გაკვირვებია თეთრწვერას განწყობა:

შენ, სიკვდილი რას დაგაკლებს,
შენ უკდავების გვირგვინი გადევს,
შენი, სურვილი თავის გაწირვის -
ესეც კი კმარა, უკდავებისთვის.

თეთრწვერამ ისევ შემართებით განაგრძო:

სიცოცხლე, როგორც მთვარის ნათება,
ჩემში ანათებს გარდაცვალებას,
ორივე ჩემთვის არის საწყისი
როგორც შობის
ასევე, ღმერთთან კავშირის.
„მოკვდაო“ – ითქმის შერცხვენილებზე,
ესაა მათი კვდომის მიზეზი,
იმათი სული უზიარები,
დღესაც დაქრიან შერცხვენილები.

ქარაოცას დაღლილობა შეეტყო, თანაც გარეთ დი-
ლის პირველმა სხივმა ფოთლებში გამოანათა. ქარაო-

ცას ესიამოვნა დილის სხივის დანახვა, მაგრამ ბევრი
საქმე ელოდა დღეს და უნდა მოესვენა:

ოჰ, დავიღალე, არ მაქვს ხალისი,
ერთი სული მაქვს,
თავი ჩამოვდო ფაფუქ ბალიშზე,
სხვა დროს განვსაჯოთ მტყუან-მართალი,
მოდო გადავდოთ ჩვენი ბაასი.

თეთრწვერა დაეთანხმა:

კარგი, ნახვამდის.

დაღლილმა თვითონაც მიადო თავი საგარძლის საზუ-
რგის კიდეს და ტკბილად ჩაეძინა.

ხეტიალი წარსულის სამყაროში

სავლეს ეძინა მაგრამ გარკვევით ესმოდა ტიმოტეს
ხმა, რომელიც ხმამაღლა, თან მუქარით გაიძახოდა:

გაუსროლელი ტყვია ვარ -
მტრისათვის გადამალული,
ჩასაფრებული სიტყვა ვარ -
ყველა ჩვენგანის სათქმელი,
ჯერ არ დაღვრილი სისხლი ვარ -
მფარველობს ნათლისმცემელი,
გაუტეხელი სული ვარ -

ბრწყინვალე დღესასწაული.

ტიმოთეს ხმას, კარზე გაბმული ზარის წკრიალი შეერწყა, რამაც სავლეს თავში ბგერების შეჯახება გამოიწვია.

– ნეტა ვინ არის? ამ დილაადრიანად ვის გავახსენდი? – ხმამაღლა წარმოთქვა სავლემ, მძიმედ წამოღება სავარძელიდან, ზღაზვნა-ზღაზვნით კართან მივიდა გააღო და, სახე გაუნათდა:

– მაია! შენ ხარ! შემოდი.

მაია, ქარივით შემოქროლდა ოთახში და სვანეთის სუფთა ჰაერის სურნელება მოაფრქვია ოთახში.

– სად არიან ბავშვები? რა ჯერ კიდევ სძინავთ? აბა სადახართ? სკოლაში ხომ არ წასულან? – და გონების მზერა იქითკენ მიმართა სადაც ბავშვები ეგულებოდა. ბუერი ლოდინი არ დასჭირვებია, კარის მიღმა მხიარული ხმები გაისმა:

– დიდი ბებიაა!! – ერთმანეთს უმტკიცებლენ ძმები, – ბებია ჩამოვიდა, დიდი ბებია! – და ძმები, ფეხშეველა, საცვლების ამარა, კარიდან გამოვარდნენ და მაიას მოეხვივნენ.

– ჩემი სიყვარულები. წამოხვალთ სვანეთში? მაინც, საცაა, არდადეგები დაგეწყებათ, – და მაიამ სავლეს მიმართა: – ერთკვირაში მაინც არდადეგები ეწყებათ. თანაც რას ასწავლიან სკოლაში? – და თავისივე კითხვას, თვითონვე გასცა პასუხი: – არაფერს.

– წამოვალთ! წამოვალთ! – გახარებულები გაყვიროდნენ ძმები.

– ჰო-და, აბა დროზე: პირის დაბანა, ჭამა, ტანსაცმელის ჩალაგება და სვანეთისკენ, – მხიარულად ჩამოუ-

რიგა დავალება მაიამ, და ძმას მიმართა: – უკვე, ძალიან შემეპარა სიბერე, შენც სულ გამითეთრდი... წამოდი შენც ჩვენთან, – მაიამ კარგად იცოდა რომ სავლემ არ წამოვიდოდა, მაგრამ მაინც სცადა და, სთხოვა.

– არა, აქ მირჩენია ყოფნა ჩემს კედლებში, თან მონასტერიდან კლდის ნატეხი წამოვიღე და უფრო მყუდროდ ვგრძნობ თავს; ამით თითქოს ყველა დროის მოგონება გავაერთიანე.

– გუშინ, ძალიან მაღალი წნევა მქონდა, შეშინდნენ ჩემი ბიჭები, – სხვა თემაზე გადაიტანა მაიამ საუბარი.

– რას აკეთებთ მანდ! – შეეხმიანა შვილიშვილებს სავლემ. – სამზარეულოდან თეფშების რაკუნი ისმოდა. – შევალ ერთი დავხედავ, თორემ დაამტვრევენ ყველაფერს, – შეწუხებულმა მიმართა სავლემ დას, და სამზარეულოში გავიდა.

მაიამ, როცა თავი მარტო დაიგულა, კედელზე ჩამოკიდებული, შავჩარჩოში ჩასმული სურათების თვალიერება დაიწყო. ერთ სურათზე შეაჩერა მზერა, რომელიც განსაკუთრებით უყვარდა, აქ მათი მშობლები და სავლემს შვილი ერთად იყვნენ აღბეჭდილნი. სამზარეულოს დერეფანში, უკან მობრუნებული სავლემს ფეხის ხმა გაისმა, მაია სურათს მოსცილდა და სავარძელში ჩაეშვა.

– მოკლედ, შენზე გიჟდებიან. რას არ ვუკეთებ, მაგრამ მაინც შენ უფრო უყვარხარ, – ეს, სავლემს მხრიდან საყვედური კი არა, უფრო მოფერება იყო და მაიას სახეზე უსაზღვრო სათნოება გამოესახა.

– რას აკეთებენ?! საცაა ჯარჯი მოვა, – უკმაყოფილება გამოთქვა მაიამ და სამზარეულოში გავიდა - ონავრებთან.

შემოსასვლელ კარზე ისევ გაისმა ზარის ხმა.

– მაშინ ეს ჯარჯია, – თავისთვის ჩაილაპარაკა სავლემ და კარის გასაღებად გაემართა.

– ჯარჯია? – სამზარეულოდან იკითხა მიაიმ.

– კი, – მოკლედ უპასუხა სავლემ და დიშვილს მაგრად მოეხვია.

– სად არიან ყაჩაღები? – მხიარულად იკითხა ჯარჯიმ და როცა სამზარეულოდან ბავშვების ხმა გაიგონა იქითკენ გაემართა, სავლემც უკან გაჰყვა.

ბავშვებმა ჭამა მიატოვეს და ჯარჯის მიეგებნენ.

– რაო, მოდიხართ უშუფლში? – და ჯარჯიმ ონავრები მკლავებში მოაქცია.

– წელს ხომ წაგვიყვან სანადიროდ? – ჰკითხა ანდრიამ.

– შარშან ხომ დაგვიპირდა, – გაამაგრა ძმის პოზიციები დაჩიმ.

– რახან დაგვიპირდით, ესე იგი წაგიყვანთ. ოღონდ ახლა დროზე... რაც შეიძლება სწრაფად, თორემ გზაში დაგვიბნელებს, – დააჩქარა ჯარჯიმ ძმები.

ცოტახანში, სამგზავროდ გამოწყობილმა ძმებმა, ბიძამ და ბებებმა, თბილი გამომშვიდობების შემდეგ, დატოვეს სიყვარულით და მოგონებებით გაჟღენთილი ოთახი.

ბინაში, მარტო დარჩენილი სავლე ჭერს მიაშტერდა და გონებაში დაიწყო მანძილის განსადგრა, თუ სად იქნებოდნენ ახლა მისი შვილიშვილები - გზის რომელ მონაკვეთში:

– ალბათ უკვე გორს გასცდნენ, – თავისთვის ჩაილაპარაკა, მერე კლდის ნატყეს გახედა, ღრმად ამოისუნთქა და თავის თავს უბრძანა: – ჯობია ქუჩაში გაიარო თორემ გაგიჟდები!

სავლეს, ფიქრებში წასული დასეირნობდა ქუჩაში, ერთი ადგილი ძალიან ეცნო, თითქმის საერთოდ არ შეცვლილიყო, მაღალი აგურით ნაშენები ღობე, რომელიც სახლის და მეწადის ჯიხურის კედელთან ერთად მშვენიერ თავშესაფარს ქმნიდა. გაეღიმა, და შიგნით შეიხედა და, შეცბა, როცა დაახლოებით ცამეტი წლის სამი ბიჭი დაინახა, რომლებიც მაღულად სიგარეტს აბოლებდნენ. ბავშვებმა სავლეს დანახვაზე სიგარეტები ზურგს უკან დამალეს. სავლეს გაეცინა და იქაურობას გაეცალა, მაგრამ მოგონება უკან აედევანა:

– სანდრიკ, დროზე დაარტყი ნაპასი, – არ ეშვებოდა ოთარ ლოლაძე, რომელიც რიგში მესამე იყო, ზურა იკოლიშვილის შემდეგ.

– მაცალე, – ცხარობდა სანდრიკა, ასე ეძახოდნენ სავლეს ბავშვობაში მეგობრები.

– მაიტა, – და ხელიდან გამოართვა ზურამ სიგარეტი სანდრიკას. ნაპასი ძლიერად დაარტყა და ისეთი ხველები აუვარდა, რომ ჯიხურში ჩაძინებულ მეწადეს გაეღვიძა.

მეწადეს სიგარეტის სუნი ეცა. მიხვდა რაშიც იყო საქმე და გარეთ გამოვარდა:

– ოღ, ცქვე გაკეთებულეო, – მეწადეს უნდოდა ეთქვა: „თქვე გაფუჭებულეო“. ის ქურთი იყო და იბერიულ ენას კარგად ვერ ფლობდა, რის გამოც ბავშვებს მის ნათქვამზე ხშირად ეცინებოდათ, მაგრამ არა ბოროტულად, ყველას უყვარდა მეწადე გაბო, ის ხშირად ურიგებდა ხურდა ფულს ბავშვებს ნაყინზე. ხოლო, გაჭირვებული ოჯახის ბავშვებს უფასოდ უკერავდა ფეხსაცმელს. – ვინ გოცათ სიგარეტი? – უნდოდა ეთქვა: „მოგცათ“.

ბიჭებს ჯერ შეეშინდათ, მაგრამ როცა გაბო დანახეს, შეგებით ამოისუნთქეს და გასცინეს:

– გაკეთებულეობ!

– გოგცათ! გოგცათ!

მაგრამ, სიგარეტი გადააგდეს, ვინაიდან გაბოს შინაგანად პატივს სცემდნენ.

– ვაიმე კუსა მამაშენი, – შემცბარმა აღნიშნა ლევანმა. – აუ, მგონი დაგინახა... მიდი ბიჭო გეძახის, – გამხნეების ნიშნად ხელი ჰკრა ლევან ხარაძემ თავის კლასელს კუსა დოლიძეს, თვითონ კი სახეზე უცოდველი კრავის ნიღაბი მოირგო. მაგრამ, არც ნიღაბმა და არც თხოვნამ – „მეტს აღარ მოვწევთო“, არ უშველათ, კუსას მამას როგორც კი ეცა, შეიღისგან, სიგარეტის სუნი, ერთნაირად დაახია ყურები ყველა იქ მყოფთ.

ამ მოგონებამ კინოფილმივით ჩაირბინა სავლეს გონებაში და სასიამოვნო გრძნობები გაუღვიძა, ახლა სგანეთის უბანში მოუნდა გასეირნება და ვიწრო ქუჩებს აუყვა. აი, ის ხე, და ამჟამად სხვა სურათი გაუცოცხლდა თვალწინ:

– სანდრიკ, მიდი რა გთხოვ ფანჯარაზე დაუკაკუნე. ვიცი სახლშია, – ლამის დაჩოქილი ეხვეწებოდა ზურა.

– ხომ გაიგე რა გვითხრა ბებიათქმა სახლში არ არისო, – სანდრიკა, ზურას თავიდან მოცილებას ცდილობდა.

– არა, არა სახლშია. რას ამბობ მთელი ხუთი საათი ვდარაჯობდი. – არ ეშვებოდა ზურა.

– ჰო, კარგი, – და სანდრიკა ხეზე აძვრა, ხოხვით გაუყვა ხის ტოტს, ფანჯარას მიუახლოვდა და მინაზე დააკაკუნა.

ფანჯარასთან, გაოცებული ხანში შესული ქალბატონი გამოჩნდა, ის მანანას ბებია იყო. ქალბატონმა, გაკვირვებულმა გამოაღო ფანჯარა და როცა სანდრიკა დაინახა, ყველაფერს მიხვდა.

– თინა ბებო, მანანა სახლშია? – ჰკითხა სანდრიკამ.

– კი, შვილო ახლავე დაეუძახებ, – და თინა ბებია ოთახის სიღრმეში გაუჩინარდა.

– სახლშია! – განარებულმა ჩამოსძახა სანდრიკამ ზურამს, მაგრამ, როცა იატაკის საწმენდი ჯოხით მომარჯვებული თინა ბებია დაინახა ყველაფერს მიხვდა და განწირული ხმით ყვირილი მორთო: – არა, თინა ბებო! არა! ჩამოვარდები!

და, მართლაც თინა ბებიას რამოდენიმე შეტევის შემდეგ, და განსაკუთრებით ბოლო დარტყმა იყო მწარე, სანდრიკა ტოტიდან ჩამოვარდა და ძირს დაენარცხა.

– ვაი! – ერთდროულად დაიყვირეს სანდრიკამ და ზურამ, მხოლოდ იმ განსხვავებით, რომ სანდრიკას ეტკინა, ხოლო ზურამ იცოდა: ახლა კარგი დღე არ დაადგებოდა.

– მანანა ბებო! – ამ შეძახილმა სავლელ წარსულიდან მოაბრუნა.

– მანანა ბებო! – ისევ გაისმა ხმა და, ფანჯრიდან ხანში შესულმა ქალბატონმა გამოიხედა, ჰო იმ მანანამ, მართალია ასაკმა სახეს თავის დაღი დაასო, მაგრამ თვალებში ისევ ის სითბო ანათებდა, რაც ასე მოსწონდა სავლეს ბავშვობის მეგობარს - ზურამს.

– მანანა ბებო, დედამ გთხოვთ ჩამოვიდესო, – ბიჭი პასუხს არ დაელოდა და თავის ტოლებიკენ გაიქცა, რომლებიც ქუჩის გადასახვევთან ელოდებოდნენ.

სავლემ, ისე აჟინებით აკვირდებოდა მანანას, რომ ქალმა იგრძნო მზერა, თვითონაც აჟინებით დააკვირდა, და თვალეში ჯერ გააკვირვებამ და, მერე, ტკბილმა მოგონებამ გამოანათა, გაელიმა, ფანჯარა ნელი მოძრაობით მიხურა, ფარდა გადაწია - თითქოსდა რაღაცას სამუდამოდ დაემშვიდობა.

სავლეს, მეეზოვე ტიმოთეს დილანდელი ლექსი გაახსენდა და თავისი სკოლელის, ზურა წერეთლის, საფლავეზე გასვლა გადაწყვიტა. ტაქსი გააჩერა:

- გამარჯობა, - მიესალმა სავლემ მძღოლს.
- გაგიმარჯოს სავლემ, - და მძღოლს გაეცინა.

სავლეს გაუკვირდა მისი სახელის ხსენება და მძღოლს დააკვირდა:

- ვაა!? ბადრი! - და სავლემ ბავშვობის მეგობარს მოეხვია.

- სახლში მივდიოდი... დაგინახე... აგედევნე. წამოდი ჩემთან ავიდეთ, - ღიმილი არ სცილდებოდა ბადრის სახედან.

- წავიდეთ, - სიამოვნებით დაეთანხმა სავლემ.

ცოტახანში ბადრი ნებიერიძის სახლის ფანჯრიდან სიმღერის ხმა გაისმა. სუფრას მისხდომოდნენ ძველი მეგობრები და ბადრის მრავალრიცხოვანი ოჯახი:

- გახსოვს? ამ მხელები რომ ვიყავით... - სავლემ ბადრის უფროს შვილიშვილისაკენ, სანდროსკენ გაიშვირა ხელი და განაგრძო: - შენ ჩვენს შორის ყველაზე მაგარ მსმელად ითვლებოდი, თამადაც ყოველთვის შენ იყავი და კახეთშიც შენ აგირჩიეთ - გვეიმედებოდი. მაგრამ... - და სათქმელი არ დაამთავრა სავლემ.

- ჰოო, ეს წნორში იყო. მაშინ ჩვენი ჯგუფელი ღია წერუაშვილის ქორწილი იყო. რაა?... მაშინ პირველი

კურსელი ვიყავი და დამჯაბნეს კახელებმა, – ბადრიმ მუშტი შეკრა და ჰაერში შემოატარა, – სამაგიეროდ მერე, მეორე ბავშვის ნათლობაზე, ხომ გახსოვს? ყველას მოვტეხე კისერი, – და უკვე გამარჯვებული იერით გადახედა თავის ოჯახის წევრებს. – ჰო, მართლა, შენ მაშინ ლექსი შეთხზე ჩემზე. შენახული მაქვს. მიდი ნათია, ჩემი მწვანე ყდიანი რვეული გამოიტანე, – სთხოვა ბადრიმ შვილიშვილს.

– მე, მეგონა ის ლექსი დახიე, გაბრაზებულ გულზე, – საველეს გაკვირვება გამოეხატა სახეზე.

– შენ, დაგანახე რომ გავბრაზდი, სინამდვილეში მესიამოვნა ჩემზე, ლექსი რომ დაწერე, შევინახე და მერე, ამ რვეულში გადავწერე, – და ბადრიმ, ნათიას მოტანილი რვეული ჩამოართვა, გადაფურცლა ის ლექსი იპოვა, რომელზეც საუბრობდა, და რვეული ისევ ნათიას დაუბრუნა. – მიდი ბაბუ წაიკითხე, – სთხოვა შვილი-შვილს.

ნათიამ ლექსის კითხვა დაიწყო:

ღვინო დაილია,
ყანწები ფერთხეს,
ღვინის სურნელებს,
ათრობდა ღმერთებს.
თამადა შექანდა,
მუხლი ჩაეშალა,
ეს რა დაემართა?
სახე წაეშალა.
სუფრა ახარხარდა,
იცინის ბახუსი:
„თამადამ ჩაიმუხლა,

შეურცხვეს ნამუსი".
ხალხი აირია,
ატყდა რია-რია -
დაიჭი! გაიქცა!
სუფრა ჩაიქცა.
შერცხვენილი თამადა,
ჩუმად გაიპარა,
თან აედევნა სიმღერა:
„ეს თამადა ვინ ყოფილა,
ცოტა ღვინო გვამყოფინა“.

- ბაბუა?! სუფრიდან გაიპარე? - გაკვირვებულმა იკითხა სანდრომ.
- მთლად ასე არ იყო, - ღიმილით უპასუხა ბადრიმ და სავლეს გახედა.
- ბაბუაშენი, ყველაზე ბოლოს დანებდა კახელებს, ჩვენ უკვე ისეთი მთვრალეები ვიყავით ერთმანეთს ველარ ვცნობდით, - მეგობარს მხარი დაუჭირა სავლემ და გადაიხარხარა: - მართლა, გახსოვს ავთო დავითაშვილს რა დაემართა?
- რომელ ავთოს? ჩემს ნათლიას ხომ არა? - იკითხა დათომ - ბადრის შვილიშვილმა ქალიშვილის მხრიდან.
- ჰო, - დაეთანხმა ბადრი.
- ავთო, დათოს ნათლიაა? - იკითხა სავლემ.
- და, ჩვენი ხშირი სტუმარი. - უპასუხა ბადრიმ სავლეს და დანანებით დაამატა: - აბა, შენ რომ დაგვეკარგე, ასე კი არაა.
- მე, ხომ უდაბნოში წავედი. თბილისში, იშვიათად ჩამოვდიოდ, - ასევე დანანებით აღნიშნა სავლემ.

– მაინც, რა დაემართა ნათლიაჩემს, – არ ეშვებოდა ბაბუას დათო.

– აი, სავლემ მოჰყვეს, – და ბადრიმ სავლეს გახედა.

– კარგით, – დაეთანხმა სავლე და თხრობას შეუდგა:

– ლიას ქორწილში, ავთო ძალიან დაგვითვრა და აიტეხა უცხოპლანეტელი ვარო. სამზარეულოდან ქვაბი გამოიტანა, თავზე დაიმხო და როცა მოცილება დავაპირეთ ყვირილი ატეხა: „ეს ჩემი სკაფანდრია, არ მომაცილოთ თორემ დავიხრჩობი უჟანგბადობის გამო“.

– აუ, ახალგაზრდობაში თურმე რა კარგად უბერავდა ნათლიაჩემი, – და დათო, კიდევ უფრო გახალისდა.

– მე, ავთოსაგან შენზეც ვიცი რაღაც რაღაცეები – იმ ქორწილიდან, – ნიშნის მოგებით მიმართა ბადრის რძალმა სავლეს.

– რაა? მას რა უნდა მოეყოლა, ისეთი მთვრალი იყო თავიც არ ახსოვდა, – შეიცხადა სავლემ.

– რა-და სუფრაზე ერთ გოგოს თურმე უმტკიცებდი ჩემი წინაპრები არაბეთში ცხოვრობდნენო და ჯვრის მონასტერის კლიტეს მფლობელები იყვნენო და, თუ ცოლად გამომყვები იქ წაგიყვან საცხოვრებლადო, – ისევ ნიშნის მოგებით მიუგო ნინომ სავლეს.

– ვაღიარებ ცოტა ზედმეტი მომივიდა, მაგრამ, ჩემი წინაპრები მართლა ცხოვრობდნენ მაშინდელ არაბეთის მიწაზე და, იქ მეფემ ვახტანგ გორგასალმა გადაასახლა, ჯვრის მონასტრის ადრინდელ ადგილზე აშენებული სასწაულმოქმედ სალოცავის სადარაჯოდ. ხოლო რაც შეეხება ჯვრის მონასტერს თუ, გნებავთ მოკლედ მოგიყვებით მის შესახებ ისტორიას? – მორიდებით შესთავაზა სავლემ.

– კი, გვანტერებს, – ყველას მაგივრად უპასუხა ნინომ.

– მაშ კარგი, – და სავლემ ჯვრის მონასტერის შესახებ თხრობა დაიწყო:

– ჯვრის მონასტერი დაარსა იბერიელმა მოღვაწემ გიორგი-პროხორე შავთელმა მეთერთმეტე საუკუნის ოციან წლებში. მონასტერი აიგო, როგორც უკვე გითხარით, იქ სადაც იყო სასწაულმოქმედი სალოცავი და იზრდებოდა მეტად უცნაური ხე, რომელსაც ფისის მაგარი სითხე სდიოდა და ყოველ ღამე, თავზე, ოქროსფერი ვარსკვლავი დაანათებდა. სწორედ ეს ხე მოჭრეს ჯვრის გასაკეთებლად – მონასტრისათვის, და ამიტომაც შეარქვეს, მონასტერს „ჯვრის მონასტერი“. მეთერთმეტე საუკუნის სამოცდაათიან წლებში იერუსალიმის აღების შემდეგ, მონასტერი დაარბის თურქ-სელჯუკებმა. მეთორმეტე საუკუნეში მეფე დავით-აღმაშენებელმა ის აღადგინა. ეგვიპტის სულთანის სალაჰ აღ-დინის მიერ იერუსალიმი კვლავ დაბპყრობილ იქნა და მონასტერი კვლავ მიიმეღეში აღმოჩნდა, მაგრამ თამარის მეფობის დროს ისევ აღდგა. ხოლო მეთხუტმეტე საუკუნეში მონასტერს დიდი დახმარება გაუწია ზაზა ფანასკერტელ-ციციშვილმა და მზეჭაბუკ ათაბეგმა. მეჩვიდმეტე საუკუნეში ამ მონასტერში დიდი კულტურული საქმიანობა გაჩაღდა ნიკოლოზ ჩოლოყაშვილის შემწეობით, მაგრამ ამავე საუკუნის ბოლოს იბერიელთა გავლენა იერუსალიმში შემცირდა, ამით ისარგებლეს ბერძნებმა და ჯვრის მონასტერი, სხვა იბერიული საგანებთან ერთად ხელში ჩაიგდეს. ბერძნებმა, მონასტერში, იბერიული წარწერები წაშაღეს, ხოლო იბერიული წიგნები

ზოგი დაწვეს, ზოგი კი, სომხებს გადასცეს გადასაწერად.

– ვახ, ეს სომხები და ბერძნები რა ყველაფერს ითვისებენ. კი მაგრამ, თქვენ ხომ თქვით რომ ვახტანგ-გორგასალმა ჯვრის მონასტერის ადრინდელი ადგილის დასაცავად ოჯახები ჩაასახლა? – გაბრაზებას და, ამასთან, გააკვირვებას ვერ ფარავდა სანდრო.

– მოდი გავაგრძელებ ოჯახების გადასახლებაზე ამბის თხრობას, – თითქოს-და ნებართვა აიღო საველემ და თხრობა განაგრძო: – მეფემ, მაშინ ასი ოჯახი გადაასახლა არაბეთში ანუ როგორც ახლა მოიხსენიება იერუსალიმში. და, უფრო სწორედ კი არ გადაასახლა - ეს ცუდი ნათქვამია, არამედ შეარჩია ძლიერი ოჯახები და სთხოვა მათ იქ იბერიული დასახლება შეექმნათ. ასეც მოხდა არაბეთის მიწაზე იბერიელებმა შექმნეს სოფელი მალხა და კატამონი. ჰო, მონასტერი კატამონი დღესაც მოქმედა.

– მართლა? – გაიკვირვა სანდრომ, – მოგვიყვივი რამე კატამონის მონასტერის შესახებ, – და დანარჩენებს ანიშნა გაჩუმდითო.

საველეს ბევრი თხოვნა არ დასჭირვებია, დაეთანხმა, მაგრამ, თან სთხოვა:

– მოგიყვებით, და აუცილებლად შემახსენეთ, ოდონდ ჯერ დავასრულებ თუ როგორ მოხდა იმ იბერიელების შერჩევა, რომლებსაც სასწაულმოქმედი სალოცავი უნდა დაეცვათ... მეფემ, ეს საქმე, თავის მოძღვარს დააგალა, რომელიც ადამიანის ბუნების კარგი ამომცნობი და, ამასთან, ღვთის მიერ წინასწარმეტყველებით იყო დაჯილდოვებული, და არა მარტო იბერიაში, არამედ ინდოეთში, სპარსეთში და არაბეთში კარგად იცნობდნენ მას,

და ყველა, „მოძღვარის” სახელით მოიხსენიებდა. მოძღვარმა, ოჯახების ამორჩევის შემდეგი მეთოდი გამოიყენა: სახლში შესვლისთანავე ოჯახის უფროს ღმერთის სახელით დაჩოქებას უბრძანებდა და თუ ოჯახის რომელიმე წევრი, რა ასაკისაც არ უნდა ყოფილიყო, არ დაიჩოქებდა, ოჯახს ტოვებდა და თუ კი, მაშინ ხმაღს და სხვა საბრძოლო იარაღს მოითხოვდა და, თუ საბრძოლო იარაღს ბრძოლის კვალი არ აჩნდა, ხელს ჩაიქნევდა და იტყოდა: „მხდალები ყოფილანო” და ოჯახს ტოვებდა; მესამე თხოვნა, სუფრის გაშლა იყო და თუ მასპინძელი მეზობელს არ დაუძახებდა, იტყოდა: „მეგობრობა არ ცოდნიათო” და ოჯახს დატოვებდა. მაგრამ, თუ ამ გამოცდას მასპინძელი ჩააბარებდა, ღამის გასათევად რჩებოდა, დილას კი მეფის ბრძანებას აუწყებდა, და თუ მასპინძელი ბარგის ჩალაგებას ძვირფასი ნივთებით დაიწყებდა, ხოლო საბრძოლო იარაღს და ხატებს ბოლოს გაიხსენებდა, დასცინებდა მასპინძელს და ოჯახს დატოვებდა. ასე, წვალე-წვალეებით ამოარჩია ღირსეული იბერიელები და მათთან ერთად გზას გაუდგა არაბეთისკენ. გზაში მრავალი დაბრკოლება შეხვდათ.

– ყაჩაღები დაესხნენ? – იკითხა ბადრის ყველაზე უმცროსმა შვილიშვილმა - იოსებმა, რომელიც მთელი არსით უსმენდა საველს.

– მომისმინე და გაიგებ, – საველემ გახედა სმენად ქცეულ მთელ ოჯახს და როცა დარწმუნდა ყველა მისმენსო, თხრობა განაგრძო: – როგორც კი გაცდნენ იბერიის ძირძველ მიწას - კაბადოკიას, სომეხ და ბერძენ ვაჭრებს გადაეყარნენ, რომლებსაც რომში, ინდოეთში შექენილი საქონელი მიჰქონდათ. ვაჭრებმა გაიგეს რა, თუ რისთვის მიდიოდნენ იბერიელები არაბეთში

მათი დაღუპვა განიზრახეს და როცა იბერიელებს დაღლილობისგან ღრმით ჩაეძინათ, ხმლები იშიშველეს, მათ დასახოცად, მაგრამ, აღმართეს თუ არა ხმლები, ბეთლემის ვარსკვლავის სიკაშკაშემ სუყველა გააქვავა. გაქვავებულებს, დილით, უდაბნოს ცხელმა ქარმა დაუბერა და ქვიშად ჩამოიშალნენ. გამოღვიძებულ იბერიელებს, მხოლოდ ვაჭრების საქონელი და ცხენები დახვდათ, გაუკვირდათ ხალხის გაუჩინარება. მოკრიბეს მათი საქონელი, ერთ ადგილზე დააღაგეს - იქნებ პატრონები გამოჩნდნენო, თან ზემოდან მძიმე ქვები დააწყვეს - ქარს რომ არ გაეფანტა, დაბმული ცხენები კი აუშვეს და გზას გაუდგნენ. მეორე ხიფათი, იბერიელებს, არაბეთის მცირე უდაბნოს გადაღახვისას გადახდათ - უეცრად, აქლემებზე ამხედრებული, მუსულმანთა მოთარეშე ყაჩაღთა რაზმი გამოჩნდა. იშიშველეს ხმლები იბერიელებმაც, კედლად აღიმართნენ თავიანთი ოჯახების დასაცავად.

იბერიელებს შორის მამაკაცთა სიმცირემ, ყაჩაღებს გამბედაობა შემატა, მაგრამ, ვერაფერი დააკლეს და როცა შეამჩნიეს, რომ იბერიელები ჯაბნიდნენ, უკან დაიხიეს მოშორებით შეჯგუფდნენ და შორიდან დაუწყეს ჭვრეტა... განკვივრდნენ, როცა დაინახეს, რომ იბერიელები მათ დაჭრილ მებრძოლებს ჭრილობებს უხვევდნენ, მაშინ ხმლები ჩაარგეს ქარქასში, ჩამოქვეითდნენ და ეახლნენ. იბერიელებმა, მათ, უფლება მისცეს, თავიანთი დაჭრილი და დახოცილი მეგობრების წაყვანის. ამის შემდეგ ყაჩაღები, გაეცალნენ. მესამე დაბრკოლება, იერუსალიმში გადახდათ. როცა იბერიელები იერუსალიმში შევიდნენ იქაურმა მაცხოვრებელმა ხალხმა მათ ქრისტეს გმობა დააბრალებს. მაშინ იბერიე-

ლებმა ლოცვა დაიწყეს და სასწაული მოხდა, ცა გაიხსნა და იესოს ხმა გაისმა: „ეს ხალხი ჩემი რჩეულია და ვინც მათ წინ აღუდგება, მე აღმიდგება“. ამის შემდეგ იერუსალიმის მაცხოვრებლები კეთილად ეპყრობოდნენ იბერიელებს.

– კატამონიის მონასტრის შესახებ? ხომ გვითხარი შემახსენეთო, – არც კი აცალა იოსებმა, სავლეს, თხრობის დასრულება.

იოსების სულმოუთქმელობაზე სავლეს გაეღიმა და მოკლედ მოჰყვა კატამონიის მონასტრის შესახებ:

– კატამონიის მონასტერი აღმართულია იბერიიდან წადებული შვიდ ვარდისფერი გრანიტის ქვაზე, რაც მის იბერიულ წარმოშობას ადასტურებს, ეს შვიდი ქვა მონასტრის საძირკველის კუთხეებშია განლაგებული და მისი გამოცლა შეუძლებელია, ასე რომ, ბერძნებმა ეკლესიის კედლებზე, რამდენი არ უნდა შალონ ქართული წარწერები, იმ შვიდ ქვას ვერ გაექცევიან ანუ მონასტრის იბერიულ წარმოშობას.

– გაუმარჯოს იბერიელებს! – აღფრთოვანებულმა წარმოთქვა იოსებმა, ღვინით სავსე ჭიქა აიღო, მაღლა აღმართა და პირთან მიიტანა - დალევა მოინდომა, მაგრამ სავლემ ჭიქა ჩამოართვა.

– ჯერ პატარა ხარ ღვინოსათვის. მე, დავლევ შენს წარმოთქმულ სადღეგრძელოს... და, სავლემ სადღეგრძელო ლექსად თქვა:

მოზუბუნებდა სამხრეთიდან იბერთა გენი,
სულით მოჰქონდა ლეგენდები შუამდინარეთის,
მოჰქონდა მზეს მოღვენთილი ეფუთის წესი
და კანონები დაწერილი მაღალი ღმერთის.

მართალი სიტყვით აამაღლა გოლგოთა ცამდე,
გადანიშალა გაფოთლილი მზის ვენახივით,
მეფედ შემოჯდა გენეოლოგიის ბიბლიურ ხეზე,
ამაღლდა ზიარებით და ზეთის შვიდგზის ცხებით.
მოზუბუნებდა, მოდიოდა იბერთა გენი,
გენი ადამის, ევას და შეთის,
კეთილი ხის, კეთილი ფესვი,
გენი შემქმნელი უკვდავი ერის.
ერი ბრალდებელი -
ბოროტის მსაჯული,
მიწასთან შეზრდილი -
უმანკო მსხვერპლი,
ცდუნებებთან მებრძოლი -
ხშირად ტანჯული,
ღმერთისგან რჩეული -
მარადისობის ცეცხლი.
მოზუბუნებდა და მოჰქონდა ხარაჩოები,
მხრებზე აზიდული ალავერდი, სვეტიცხოველი...
მოიმღეროდა სიმღერას -
შენ ხარ ვენახი,
შენ ხარ გუთანი,
ბურჯი ხვალინდელ საქართველოსი!
და მოდიოდა ღმერთის მორჩილი,
და ივლის მარად ერი დიადი,
ერი რჩეული,
გაუტყველი -
ქრისტიანობის გადამრჩენელი!

და, სავლემ ჭიქა ბოლომდე დაცალა. სანდრომ მრავალჯამიერი დასჭექა, ყველა აჰყვა და ჰაერი შექანდა,

დატრიალდა, გარეთ გავარდა, აიყოლია ქუჩაში ლაღად მოფარფატე პოეტთა სულები და იერუსალიმში იბერთა მონასტრისაკენ გაქანდა დაეტაკა ზარს და აამღერა:

აი ია, აი ია, კოლხა მქვია -
მზემ გოლგოთას სხივი სტყორცნა,
პატრონს ელის ეკლესია,
აი ია, აი ია, გაბრწყინდება იბერია!

სავლე შინ გვიან დაბრუნდა. ღვინო ძლიერ მოკიდებოდა, ამიტომაც არც საზიზღარი გახსენებია და არც მეგობარი ქარაოცა. საზიზღარის არ ვიცი რა, მაგრამ ქარაოცა მოწყენილი დაჰყურებდა ღრმად ჩაძინებულ მეგობარს.

სიზმარში ნანახი სინამდვილე და რეალური სიზმარი სიზმარში

მომსჯელებულ გზას სისხლის სუნი ასდიოდა. გზის ორივე მხარეს თეთრ, წითელ და ლურჯ ფერებში გამოწყობილი ჯარისკაცები იდგნენ. გზაზე გასაოცარი სისწრაფით ავტომანქანა მიქროდა. საჭეს, წაბლისფერთმიანი მამაკაცი მიჯდომოდა, გვერდს უმშვენებდა აუწერელი სილამაზის ქალბატონი, უკან ორი ბავშვი ისხდა და ახალგაზრდა ბიჭი, ასე დაახლოებით თვრამეტი წლის.

– ვაი, – შეცბა, სავლე როცა ნათლად აღიქვა მანქანაში მსხდომნი: – ეს ხომ ჩემი ვაჟია - გაბრიელი, რძა-

ლი - ასმათი, ჩემი ნათლული ბექა და ჩემი შვილიშვილები.

მანქანა აღუწერელი სიჩქარით მიქროდა და მიქროდა, მაგრამ ისევ ერთი და იგივე ადგილზე ჩნდებოდა. ქუჩის გასწვრივ მდგომი ჯარისკაცები კი, საშინლად ხარხარებდნენ. გაბრიელმა მანქანა დაამუხრუჭა.

– არა არ გააჩერო! – დაუყვირა სავლემ შვილს, მაგრამ, გაბრიელს არ ესმოდა მამის ყვირილი.

უეცრად, მანქანის წინ, მიწიდან, სოკოებივით ამოძვრნენ, სპორტულ ტანისამოსში გამოწყობილი სამი ჩასუქებული, მყვრიმალებიანი სახის, მოღონდლო სხეულის მქონე, სამი კაცი.

– „დაბონტა ხორზ“, – ოსურად მიესალმენ გაბრიელს და ავტომატები დაუმიზნეს.

გაბრიელი ყველაფერს მიხვდა - ბოროტობა შემორტყმოდა გარშემო. ამას სავლემც ხედავდა, რომელიც ამ ყველაფერს ზემოდან დასცქეროდა, მაგრამ, ვერაფერით შველოდა, დადუმდა და ყურთასმენა უფრო მგძნობიარე გაუხდა:

– ამათ, მე, გავიტყუებ. შენ საჭეს მიუჯექი და გაქანდით, – ცოლს მიმართა გაბრიელმა და მანქანიდან გადმოვიდა.

– გამარჯობა, – ხმადაბლა მიესალმა გაბრიელი, მერე, შვილდევით მოიხიდა და ერთ-ერთს, რომელიც პირველი მიუახლოვდა, იმისთანა მოსდო ყბაში, რომ ჰაერში ამოატრიალა, და მინდორისკენ გაიქცა – ჩანაფიქრი აუხდა სამივე გამოეკიდა.

– სწრაფად! სწრაფად გაიგეცი! – ყვიროდა სიზმარში სავლემ და ყვიროდა ცხადში ასმათი.

გაბრიელმა, უკან მოიხედა და როცა დადევნებული ოსები დაინახა – გაელიმა, და სირბილი შეანელა, შეეშინდა: „იმედი არ დაკარგონ, ჩემი დაწვევის, და უკან არ მიბრუნდნენ - მანქანასთან”

– ყოჩაღ შვილო! – სიამაყით თქვა საველემ, როცა გაბრიელის ჩანაფიქრი ამოიცნო.

გამწარებულმა ოსებმა - „არ გაგვექცესო”, ავტომატიდან ესროლეს. გაბრიელი წაიქცა.

– არააა! – გაისმა ასმათის განწირული ხმა. ბექას გახედა და მუდარის ხმით მიმართა: – ხომ იცი მანქანის ტარება? მიუჯექი საჭეს და გააქანე, აი იმ ნათელ წერტილისაკენ. თვითონ კი მანქანიდან გადმოვიდა და ქმრის საშველად გაიქცა.

– არა ასმათ! არა! ვერ უშველი... – ახლა საველე რძალს უყვიროდა.

სასიკვდილოდ დაჭრილ გაბრიელს, ოსები თავზე წამოდგომოდნენ და კონდახით უმოწყალოდ სცემდნენ. ასმათი, უკნიდან ერთ-ერთს მივარდა და კისერში კბილებით წვდა, იგრძნო სისხლის გემო, და უფრო მოუჭირა კბილები. ოსმა საშინელი ყვირილი მორთო. მეორემ სცადა დახმარება - მაგრამ არ გამოუვიდა, მაშინ, წელზე ჩამოკიდებული სანადირო დანა საბუდარიდან ამოიღო და ასმათს ბეჭში ჩასცხო. დანამ გულამდე ჩაადწია და ასმათი ძირს დაეცა, თავისი მეუღლის ბეჭერდით.

საველეს, ხმა დაკარგვოდა, მხოლოდ ცრემლები სდიოდა და ბუნდოვნად ხედავდა მანქანას, რომელიც თეთრი წერტილისაკენ მიექანებოდა. ესმოდა მანქანის საყვირის გაბმული ხმა, რომელიც უფრო და უფრო ძლიერდებოდა.

- რა ჯანდაბაა? - წამოიყვირა სავლემ და წამოხტა.
- რაო, თეთრწვერაგ, ცუდი სიზმარი ნახე? - ჰკითხა კლდის ნატეხმა.

სავლე მიხვდა, რომ ეს უკვე სიზმარი არ იყო და მანქანის საყვირის გაბმული ხმა ქუჩიდან შემოდიოდა. აივანზე გავიდა. გარეთ, მანქანის მძღოლი, საყვირის ხმით, ვიღაცას უხმობდა. იქვე მენაგვეც იდგა, რომელიც ცოცხს ცელივით იქნევდა და ნაგავს ხან ერთ მხარეს, ხან მეორე მხარეს მიაყრიდა და მერე, მეორე განზომილებაში გააქანებდა, თან თავისთვის ღიღინებდა:

ვინც კი იწამა იესოს სიტყვა,
გული გაუხსნა ეფუთის ლოცვებს,
მას გვერდს აუვლის სოდომის ცოდვა,
გადაურჩება იუდას რისხვას.

სავლე ცოტახანი მენაგვეს უცქერდა, მერე ზღაზგნით უკან შემობრუნდა. სამზარეულოში გავიდა და გაზის ქურაზე ჩაიდნით წყალი დადგა. შემდეგ, აბაზანაში შევიდა, წყალი გადაივლო, ჩაი დალია და ისევ მისადებ ოთახში დაბრუნდა, წიგნის თაროდან კლდის ნატეხი გადმოიღო, სავარძელში ჩაჯდა, კლდის ნატეხი მუხლზე დაიდო და ჰკითხა:

- როგორ მოგწონს ადამიანის სამყარო?
- არ მომწონს. თქვენ ერთმენეთს ანადგურებთ, - მკვახეთ მიუგო კლდის ნატეხმა.
- რას გულისხმობ? - ცოტა გაბრაზებით იკითხა თეთრწვერამ.
- ომებს, ერთმანეთის ჩაგვრას, დაბეზღებას... თქვენ, პატროსანი და ნიჭიერი ხალხის გასაკონტროლებლად

მრავალ საფეხურებიანი მსტოვრების ქსელი შექმენით...
თუ ვცდები? – ახლა კლდის ნატეხმა ჰკითხა საველეს,
თანაც ირონიულად ასედა.

– არა, არ ცდები, – დაეთანხმა საველე.

– ჰო-და რაღას მეკითხები. ჯერ მარტო საგანმანათლებლო სისტემაში რამდენი ჯაშუში გყავთ. მარტო შენი ნათქვამიდან ვიცი... გინდა ჩამოგითვალო? – არ დაელოდა პასუხს კლდის ნატეხი და უცბად ჩამოუთვალა: აგ-ათო ჩუთ-ლა-ძვირა, ლა-მარი ბეგი-ძე, ბე-სი აღი-და-შილი, ზი-კა ქათამა, კა-კა ტკიპა-როიძე, კოტ აბუ-ლიყ-ძე, ზუ-გა გარა-ყა-ძე. რა, არ კმარა?

– მართალი ხარ. და, კიდევ, ყველაზე ცუდი რა არის იცი? ისინი საქმიდან გამომდინარე კი არ მოქმედებენ, არამედ საკუთარი ინტერესებიდან. თუმცა, არც პირველია გამართლებული, რამეთუ როცა მთავრობა დევრადირებულია, შესაბამისად ასეთი სამსახურის მიზანი არაკეთილსინდისიერია და მართვაც არაკეთილსინდისიერ პრინციპებზეა აგებული. – საველეს აშკარად შეეცყო გულგატეხილობა. – არ ჯობია სხვა რამეზე ვისაუბროთ?

– ჯობია! მაგრამ, ერთი რამ მაინტერესებს ჩვენს ქვეყანაში განათლებას ყურადღებას რატომ არ აქცევენ?
– კლდის ნატეხის კითხვა უფრო მუდარას ჰგავდა.

– გინდა ერთი პატარა ისტორია მოგიყვე? – ჰკითხა საველემ.

– მინდა, – და კლდის ნატეხი მოსასმენლად მოემზადა.

– ეს მოხდა მეცხრამეტე საუკუნეში, – დინჯათ დაიწყო თხრობა საველემ, – იბერიაში ცხოვრობდა ერთი წმინდანი, სახელად - ილია. ამ კაცს უზომოდ უყვარდა

თავისი სამშობლო და თავისი ერი. იბერიას როგორც ახლა, მაშინაც ჩრდილოელი ვირთხები ცდილობდნენ დაპატრონებას, ამ მიზნით, მათ ინჩ-რუს-უზუმეს მსტოვრების ფართო ქსელი შექმნეს, ამ მსტოვრების ქსელის მთავარი მიზანი იყო იბერიელების ზნეობრივი გახრწნა, ხოლო ზნეობრიობა რომ მოესპოთ, საჭირო იყო განათლების და განათლებული ადამიანების განადგურება. და, როგორ უნდა მოეხდინათ ეს? – სავლემ, დასვა-რა კითხვა, ჩამოთვლას შეუდგა: – პირველ რიგში ხალხში ფულის ადვილად შოვნის სურვილი უნდა დაენერგად; შემდეგ, ერთმანეთის ქიშპობა. დაბოლოს ყველაფერი უცხოურის განდიდების და საკუთარი ფასეულობების დაკნინების სურვილი. პირველი, ადვილად მოახერხეს - უმაღლეს სასწავლებლები ხელში ჩაუგდეს საკუთარ მსტოვრებს, რომლებიც ყოველნაირად ცდილობდნენ და ცდობობენ ცოდნის მნიშვნელობის გაუფასურებას, რასაც რიგიანად ასრულებენ დღემდე - შემდეგი ხერხით: „ფულს გადაიხდი, დიპლომს მიიღებ; სულერთია მცოდნე ხარ თუ უცოდინარი“. და, ასევე, თუ მხარს დაუჭერ ისეთ მოძრაობას, რომელიც ხელს უწყობს სხვა რელიგიური მრწამსის დანერგვას, უცხო ტომის ხალხის ჩამოსახლებას, გამრუდებული სექსუალურ მიმდინარეობას, მაშინ, უმაღლეს სასწავლებელში წარმატებული იქნები. ასეთი მიდგომა, ადამიანებში, ფულის ადვილად ან კიდევ უფრო უარესი არაკეთილსინდისიერი გზით შოვნის სურვილს ბადებს, რაც თანდათანობით ცხოვრების წესად გადაექცევათ.

– ერთმანეთის ქიშპობა, როგორ დანერგეს? – ცნობისმოყვარეობა დაეცყო კლდის ნატეხს.

– ერთმანეთის ქიშპობა, იბერიელებში პირველად დანერგეს ბერძნებმა, კერძოდ იაზონმა, ამ უმგებანომ - მედეა, თავის მამას - აიეტს დაუპირისპირა, – სიბრაზით და თან გულის ტკივილით აღნიშნა სავლემ.

– როგორ მოახერხა ეს? – იკითხა კლდის ნატეხმა.

– ცბიერებით, – მოკლედ უპასუხა სავლემ.

– გასაგებია. და, სხვისი განდიდება როგორ? – და, კლდის ნატეხმა შეამჩნია, რომ სავლეს ამ საკითხებზე საუბარი გულსტკენდა.

– როგორ და, როცა შენი ახლობლის მიმართ ქიშპობა გიჩნდება, მაშინ სხვისი ყველაფერი გირჩევნია და „გირჩევნია“ ბაღებს არასწორ შეფასების საფუძველს.

– ეს გასაგებია, ახლა, ილიაზე მომიყვები, – კლდის ნატეხმა სავლეს ისე მიმართა, თითქოს, სავლეს მისი რაიმე ემართა.

– რახან დაგპირდი მოგიყვები, – და სავლემ თხრობა დაიწყო: – მეცხრამეტე საუკუნეში იბერიაში მეტად რთული ვითარება შეიქმნა, ქვეყანაში მოძლიერდა ინჩრუს-უზუმეს მსტოვრების ქსელი, ხალხი სამად გაიყო ჩრდილოელი წითელი და თეთრი ვირთხების, და მესამე - დასავლეთის ცისფერი მეღიების მომხრეებად. ამ, სამივე ცხოველს, იბერიის მიწის ხელში ჩაგდება სურდა. მართალია, სოფელი ღვთაების მაცხოვრებლები ბევრს ცდილობდნენ ხალხი ამ სამი გაიძვერა ცხოველის ქადაგებიდან ეხსნათ, მაგრამ არ გამოსდიოდათ, რამეთუ ხალხი, ამ პერიოდში, ძალიან გონება არეული იყო.

– სოფელ ღვთაებაზე და ჯადოსნურ ტყეზე გამიგია, – თხრობა შეაწყვეტინა კლდის ნატეხმა.

– მეგობარო, ჯადოსნური ტყე და სოფელი ღვთაება სხვა განზომილებაშია. ამ სოფელში ღვთივმიმადლებული ხალხი ცხოვრობს, იქ მაცხოვრებელი ხალხის უმეტესობა ადამისა და ევას მესამე ძის - შეთის, უშუალო შთამომავლები არიან, რომლებსაც წარღვნა არ შეხებიათ.

– ახლაც ხომ არსებობს ეს სოფელი? – ჰკითხა კლდის ნატეხმა სავლეს.

– რასაკვირველია. ერთი კვირის წინ, როგორც ეს ჩვენმა მეზობელმა მომიყვა, ინჩ-რუს-უზუმეს მსტოვრებს, სწორედ ამ სოფელში გაექცათ პარალელური სამყაროს ჩვენი ქუჩის მაცხოვრებელი დავითის ოჯახი. და, ამ სოფლიდან იყო ილიაც, ის ხალხში სიკეთეს, ქვეყნის და ღმერთის სიყვარულს ქადაგებდა, მაგრამ მაშინდელმა ცნობილმა და ვითომ განსწავლულმა ხალხმა, როგორც ახლა ხდება, ილიას მოსაკლავად ჩრდილოეთიდან, ლენინის პირადი ხელქვეითი, ადამიანის გარეგნობის მქონე, წითელი ვირთხა ჩამოიყვანეს, ორჯონიკიძედ ცნობილი. ილიას სურდა, – და სავლეს გულგატეხილობა შეეტყო: – ფრთხილი პოლიტიკით, ყოველგვარი სისხლის ღვრის გარეშე გაენთავისუფლა იბერია წითელი ვირთხებისაგან. გეგმა ასეთი იყო: იბერიას ჯერ ფართო ავტონომიის უფლება უნდა მოეპოვა ინჩ-რუს-უზუმეს იმპერიის ფარგლებში, შემდეგ დასავლეთის განვითარებულ ქვეყნებთან დაახლოების გზით მსოფლიო პოლიტიკაში ადგილი დაემკვიდრა და, როგორც კი მსოფლიო პოლიტიკაში ადგილს დაიმკვიდრებდა, სრული დამოუკიდებლობა მოეთხოვა. მაგრამ, ამ ჩანაფიქრს მიუხვდნენ ინჩ-რუს-უზუმეს მსტოვრები და როცა ქალაქიდან, მეუღლესთან ერთად, თავის

მშობლიურ სოფელში ბრუნდებოდა, ორჯონიკიძე, თავის თანამოაზრე ვირთხებთან ერთად გზაზე ჩაუსაფრდა - მოსაკვლელად. მკვლელების განზრახვა, თეთრმა ირემმა შეიტყო - ჰოო, - და სავლეთეთრი ირემის ამბის თხრობაზე გადაერთო: - როცა ილიას მშობლები სოფელ საგურამოში დასახლდნენ, მაშინ ილია ათი წლის იყო. ილიას ოჯახმა, თავისი გულკეთილი საქციელით, სოფლის მაცხოვრებელთა სიყვარული მოიპოვა, და ყველა ცდილობდა მათ დახმარებას და მათთან მეგობრული ურთიერთობის დამყარებას, განსაკუთრებით დაუახლოვდათ საგურამოელი გლეხი - გაბო. გაბოს, ილია, ხშირად დაჰყავდა ტყეში, აცნობდა ცხოველების, ფრინველების ქცევას, მინდვრის ყვავილების სახეობებს და მათ სამკურნალო თვისებებს. ერთ-ერთი ასეთი სეირნობის დროს მგლებისაგან დაგლეჯილ ირემს წააწყდნენ, რომელსაც თავზე, თეთრი ფერის ნუკრი წამოდგომოდა. შეეცოდა ილიას ნუკრი, სახლში წამოიყვანა, გაზარდა და, როცა შეატყო, რომ დამოუკიდებლად შეძლებდა არსებობას, ტყეში გაუშვა. - ჰოო, - ისევ ამოიოხრა სავლემ და ილიას მკვლელობის ამბავს დაუბრუნდა: - და, როგორც გითხარი მკვლევლების განზრახვა თეთრმა ირემმა შეიტყო, შეიტყო მეგობარ ნიავისაგან, რომელიც შემთხვევით შეესწრო ყაჩაღების საუბარს. ქარიშხლის ფრთები გამოიბა ირემმა, მაგრამ მაინც დააგვიანდა, მკვლევლებს თავისი საქმე უკვე მოეთავათ. შეძრწუნებულმა ირემმა როცა ტყვიით განგმირული ილია იხილა ისე ხმამაღლად დაიბღავლა, რომ მთები შეიძრა, ცა მოიქუფურა, შხარას მყინვარიდან ზვავი მოწყდა - აუტანელი კივილით, ტყლაშანით თავზე დაემხო ზღვას და თან ჩაიტანა იმედი. ზღვაში ჩაძირული იმედი, ფსკერზე

დაეშვა, ისევე როგორც ქალაქი აია. ერთხანს მარტო იხეტიალა, ჩაძირული ქალაქის ქუჩებში, მერე მასავით მიტოვებული, დაობლებულ წარსულს გადააწყდა, მისი დანახვა გაუხარდა, დამეგობრდნენ და ერთად დაიწყეს ხეტიალი ქალაქის ნანგრევებში, როცა დაიღალნენ გადაწყვიტეს მომავალი ეპონათ, მაგრამ არ იცოდნენ სად ეძებნათ, ვის არ კითხეს: თევზს, კიბორჩხალას, ზღვის ზღარბს, ბოლოს ზღვაში ჩაღწეულ მზის სხივს; სხივი ჯერ ვერცხლისფრად ალივლივდა და, მერე, უპასუხა:

– მომავალს თუ ეძებთ, აჰყევით ჩემს ნათებას და იპოვით იმას რასაც ეძებთ.

მეგობრები, სწორედ ასე მოიქცნენ და როცა ზღვის ზედაპირზე აღმოაღწიეს, სანაპიროზე ულამაზესი წყვილი დაინახეს. ქალი ფეხმძიმედ იყო.

– აი, ეს არის მომავალი! – ერთდროულად წარმოთქვეს მეგობრებმა და მათ სხეულში ჩასახლდნენ.

– ვინ იყო ის ქალ-ვაჟი? – თხრობა შეაწყვეტინა კლდის ნატეხმა სავლეს, რომელიც მთელი არსით წარსულში ჩაძირულიყო.

– ჩემი შვილი და რძალი. მაშინ ასმათი უფროს შვილიშვილზე იყო ფეხმძიმედ. – და, სავლემ ისე ამოიოხრა, რომ კლდის ნატეხსაც კი ეტკინა გული.

– ბოროტი ვერ გაიხარებს, – გაამხნევა კლდის ნატეხმა.

– გეთანხმები და, ბოროტება ვერასოდეს ვერ მოსპობს იმ ერს, რომელსაც წარსული, იმედი და მომავალი ერთ არსებად აქვს გაამჯდარი ცნობიერებაში. – სავლემ კიდევ ერთხელ მიძიმედ ამოისუნთქა, კლდის ნატეხი

თავის ადგილზე დააბრუნა და ქუჩაში გავიდა – სახე-
ტიპლოდ - ისევე, მოგონებებთან შესახვედრად.

– შენ საველე არ ხარ? – ხელში წაველო საველეს,
მოპირდაპირე მხარედან მომავალმა, ასაკს მიტანებულმა
მამაკაცმა.

– ნუგზარ შენა ხარ? – ძლივს იცნო საველემ ბავშ-
ვობის მეგობარი და, უეცრად გაახსენდა თუ როგორ
პარავდა ნუგზარი მარკებს, როცა საველე მარკების
აღბოშს ათვალეირებინებდა; და, გუნებაში გაეცინა.

ნუგზარი საველეს მეზობლად ცხოვრობდა, ეროვნებით
ოსი იყო, მაგრამ იბერიელობას ჩემულობდა და, მოსწო-
ნდა საველესთან მეგობრობა.

– რამდენი ხანია ერთმანეთი არ გვინახია? გამიხარ-
და შენი დანახვა! – და ნუგზარი გადაეხვია მეგობარს.

– მეც ძალიან გამიხარდა, – და საველემ მეგობარს
ხელები ძლიერად მოხვია.

– წავიდეთ ავლნიშნოთ ჩვენი შეხვედრა, – შესთავაზა
ნუგზარმა.

– წავიდეთ, – სიხარულით მიიღო შეთავაზება სავე-
ლემ და, ბავშვობის მეგობრები უახლოეს დუქანში
შევიდნენ.

ლუღის, არყის და ხინკალის ორთქლში, გაიხსენეს
ბავშვობის ოინები.

– გახსოვს საშა ჯაფარიძის ბებია - „პაჟარნიკა“,
როგორ გვეშინოდა მისი. – და, ნუგზარმა შიშის იმიტა-
ცია მოახდინა.

საველეს, ნუგზარის პანტომიმაზე გაეცინა. – კი,
როგორ არ მახსოვს, ერთხელ ბურთი წაგვართვა იმის
გამო, რომ მისი შვილიშვილი არ ვათამაშეთ. თუმცა
ბურთი მისი იყო და... ოოო, მაგრამ, ბაბუა ძალიან

ღირსეული კაცი ჰყავდა. ერთხელ მახსოვს ალიკა დავეთქვე, ხომ გახსოვს სომეხი ალიკა? ბავშვობაში ტანით ჩემზე დიდი იყო...

მახსოვს, როგორ არ მახსოვს, – მხიარულად გამოეპასუხა ნუგზარი.

ჰო-და, როცა ალიკა დავეთქვე, საშკას ბაბუა მოვიდა ჩემთან, ხელი ჩამომართვა და მითხრა: „ყოჩაღ შენზე დიდის, რომ არ შეგეშინდა“.

– „პანიდელნიკა“ თუ გახსოვს? – ჰკითხა ნუგზარმა.

– როგორ არ მახსოვს, მახსოვს. საუკეთესოდ თამაშობდა ფეხბურთს და ამიტომაც შევარქვით ცნობილი რუსი ფეხბურთელის სახელი. – და, საველეს მოგონებების სასიამოვნო ნიაგმა გადაუფრინა სახეზე.

მოგონებები ხან საველეს არყის ჭიქაში ბანაობდა და, ხან ნუგზარის, და უფრო და უფრო ატკობდა მეგობრების გულს.

საველე კარგა ნასვამი დაბრუნდა სახლში. თავის საყვარელ სავარძელში ჩაესვენა და თავისთვის, მაგრამ კლდის ნატეხის გასაგონად, ახალგაზრდობაში დაწერილი ლექსი წარმოთქვა:

ერთად დავლიეთ მე, და დემონმა
და გადავეშვით თრობის მორევეში,
სასმელმა ლექსის რითმი ჩახლართა
და სტრიქონები სადღეგრძელოში.
ღვინომ წაშალა სიბრძნის ნიშანი
და სიყვარული გაჩნდა ჩვენს შორის,
დემონი გახდა ჩემი მორჩილი,
მე კი, დემონის თანამზრახველი.
გადავეხვიე ვით ძველ მეგობარს,

ქიშპი ჩაგკალით ორივემ გულში,
ვეფიცებოდი ძმობას, სიყვარულს
თურმე რა ძალა ჰქონია ბახუსს.

თასი დავცალე, ყანწები ვფერთხე,
თავი მეგონა სამყაროს მეფე,
უცებ, მეუფემ თავში წამარტყა
და ყველაფერი ისევ დალაგდა.

– ერთად დალიეთ შენ და დემონმა? – გაისმა ნაცნობი ხმა.

– ქარაოცა შენ... როგორ გამიხარდა შენი ნახვა, – სიხარული ვერ დამალა თეთრწვერამ.

– დღეს არ გამოჩენილა საზიზღარი? – გაკვირვებულმა იკითხა ქარაოცმა.

– არა. როცა მთვრალი ვარ მერიდება. ეშინია. – და, თეთრწვერას ირონიულად გაეღიმა.

– მას შიში არა აქვს. ხომ იცი რატომაც. სანამ ბოროტი ადამიანები იარსებებენ ისიც იცოცხლებს. – გულდაწყვეტილმა აღნიშნა ქარაოცამ.

– ნეტავი ვინ მოიგონა ბოროტება, სიძულვილი, ერთმანეთის მტრობა. ჩვენ იბერიელები ყოველთვის კაცის მოყვარულნი ვიყავით და არასოდეს ვესხმოდიო სხვა ხალხს, არასოდეს ვიტაცებდით სხვის მიწებს. – გაჯავრებულმა გაიქნია ხელი ჰაერში თეთრწვერამ და ქარაოცას ლექსით მიმართა:

იყო ტკივილი გაუსაძლისი,
მოუნათლავი სული დაწრწოდა,
გაჩნდა სინათლე, გაჩნდა წყვდიადი,
ვიღაცამ ცოდვა გამოიგონა.

თაღხი ებურა იბერიის მთებს
და მოჩვენება ტყეში დაჰქროდა,
ატყლაშუნებდა დაძონძილ ფრთებს,
მისი კივილი ზეცას წვდებოდა.
აღმოსავლეთით შუქი გამოჩნდა,
მოაბიჯებდა მწყემსი კეთილი,
გული სიკეთეს ეშურებოდა,
განათდა სული გაუმარგლავი.
მცხეთას გაბრწყინდა სვეტიცხოველი,
ხუროთმოძღვარი ჩუქურთმებს ქარგავს,
ქაღალდზე იწვის ლექსის სტრიქონი,
კახელი მღერის მრავალჯამიერს.
მაგრამ, ისევ მოჭიმა მტერმა ისარი,
შორიდან ისმის გლოვა,
აფხაზეთს ყლაპავს რუსი დემონი
სამაჩაბლოს კი, - ოსი.
სომეხმა „ძმური“ სარმა გამოგვდო,
თურქი არ იშლის თავისას,
სიხარბე დაქრის მოჩვენებივით,
თავზე ვერცხლის ფულს გვაყრის.
გაჩნდა სიბრიყვე გაუგონარი,
ისევ ჩამოწვა თაღხი,
მხოლოდ იმედით ცხოვრობს იმედი –
იქნებ გამოჩნდეს მგზავრი.
მჯგერა - გააპობს წყველიადს ნათელი,
აღორძინდება ერი,
ისევ ვიმღერებთ მრავალჯამიერს,
ღმერთო მითხარი - ამინ!

– ჰო-და, აწი უკვე უნდა ვისწავლოთ ჭკუა, – ნიშნის მოგებით აღნიშნა ქარაოცამ:

იბერიელმა კარი გაუღო -
სტუმარად ჩამოსულ გლახაკს,
დღეს ეს სტუმარი უკვე მანსპინძლობს,
იბერიელის ნაცვლად.
იბერიელო, გზა გამოკვერე!
დროზე მოუხმე ჭკუას!
თორემ დარჩები სხვისი შემყურე,
სხვასთან დაიდებ ბინას.

– ყველა რასაც იმსახურებს იმას მიიღებს, – დამუქრებით აღნიშნა თეთრწვერამ და წარმოთქვა:

ჩაიძირება გზა მრუდი –
როგორც ტალახი,
წყლით გაჟღენთილი,
აზელილი,
მზისგან დამსკდარი.

ზუსტად ასევე ჩაიძირება კაცი –
ვისაც არ უყვარს სიტყვა მართალი,
ვინც არ დაანთებს სანთელს ტაძარში,
ვისაც არ უყვარს თავისი ერი,
ვინც ერთგულებას დაადო ფასი
და სიკეთეზე აღმართა ხელი.

– ქარაოცა დაფიქრდა და უპასუხა:

ერში გამჯდარა შური და ერთმანეთის გმობა,

განა ეს არის საქმე?
ეს გადაარჩენს ძმობას?....

– შენ მართალიხარ... მაგრამ:

მე, მჯერა მხოლოდ ღმერთის,
მისი მართალი სიტყვის,
მჯერა მშრომელი კაცის,
განსაკუთრებით გლეხის.

– რა გადაარჩენს იბერიას, ყველაფერი გაერთიანები-
საკენ მიდის. – და, ქარაოცამ დანანების ნიშნათ თავი
აქეთ-იქეთ გააქნია:

ოო, მეგობარო, მე შენი მჯერა და გეთანხმები,
ჩაიფერფლება დრო, სწრაფად გაივლის წლები,
და მათთან ერთად სამყარო - შენი და ჩემი,
მიუღებელი იქნება ჩვენთვის, ურთიერთობის ახალი
წესი.

– არა! – თეთრწვერას არ მოეწონა ნათქვამი და:

ურთიერთობის უგვანო წესი?
ის ვერ გახდება კანონი ჩემი!
გახსოვდეთ:

ადამიანი ვერასოდეს გაექცევა სისხლის ყოვილს,
სისხლს ეფუძნება არსების მისი იერარქია,
სისხლი განსაზღვრავს კაცის ქცევას,
შესაბამისად - ერის.

– რას გეტყვი იცი? – და ქარაოცამ, პასუხი, სახეში
სილასაგით გააწნა:

დღეს ისეთი სიბრიყვეა,
ღვთის ისეთი გმობა,
სისხლის ყივილს კი არა-და,
უყვართ სისხლით თრობა.

– ჰოო, – თითქოს-და დაეთანხმა თეთრწვერა:

მაინც რა არის ჩვენი ცხოვრება -
დროის ტარება?

ღვინის დაღვევა?

ქალთან შეხვედრა

და განშორება?

ეს განგებაა, თუ შთაგონება?

პასუხს ვინ გასცემს?

ამ უაზრობას,

ვინ შეაჩერებს?

ოინმბაზობას,

ის?!

იმედის თვალით ვუცქერ ჰორიზონტს,

რატომ არ ჩანს?

ნეტავ რა გველის?

სული სხეულში ჩატენის იმედს,

როგორც ვულკანი საკუთარ ლავას,

მე, მაინც მჯერა - მორედ მოსვლის!

იმედიანად გული ჩურჩულებს:

ის დაბრუნდება!

და ბევრ პოსტულატს გადააფასებს.

– ქრისტე ყველაფერს განსჯის, – იმედით წარმოთქვა ქარაოცამ და თეთრწვერას დასამშვიდებლად თქვა:

შენი არ იყოს, მეც, იმედით ვუცქერ მომავალს,
ის დაბრუნდება და გულის სითბოს გაგვინაწილებს,
გაანადგურებს რაც კი ცუდია, რაც სულს ახავსებს,
ყველა ცოდვილი წარსულს უარყოფს,
და

მას მიბაძავს,
და ბევრი რამე შეიცვლება ამ ქვეყანაზე.
კვლავ გავიგონებთ მართალ სიტყვას:
„მე ვარ აღდგომა - თქვენი სიცოცხლე!
ვისაც ჩემი სწამს - მარად იცოცხლებს!“.

– შენ მართალი ხარ მაგრამ ახლა:

ჩამოდგა ჟამი პირქუში, შავი.
ემმაკი ლეწავს კალოზე სინდისს,
გაექცა კაცი საკუთარ ნამუსს -
ზავით შეეკრა ტუტუცს.

თითქოს გველეშაპს ზღვა გაუფხრიწავს,
თითქოს დაემხო ცა დედამიწას,
თითქოს ღრუბლები კვანძავენ ყულფებს
და ქარიშხალი სამყაროს გლიჯავს.
დრო ისე ბღვრდნის მომდგარ მომავალს,
თითქოს ლამობდეს აწყმოსთან გაყრას,
თითქოს გაურბის წარსულის ცოდვებს
და ემალება კოსმოსის ხახას.
დროის სიხმდალე, სამყაროს მადა

და ჯოჯოხეთის ფერთა ნათება,
ვერ შეაშინებს იმ ადამიანს
ვინც
გაითავისა იესოს სიტყვა.

– გაგიმარჯოს, – და ქარაოცამ თეთრწვევრას მიმართა:

შენ მართალი ხარ:

ვინც კი იწამა იესოს სიტყვა,
გული გაუხსნა ეფუთის ღოცვებს,
ვერ შეაშინებს იუდას რისხვა,
თავს აარიდებს მიწიერ ცოდვებს.

– ჰო, მართალი ხარ, მაგრამ:

არც მსაჯული ვარ, არც ბრალდებელი,
მაგრამ გამიჩნდა კითხვა ასეთი -
განა ცოტაა სადიდებელი იბერიაში?
და მაშინ:

რატომ ვადიდებთ უკეთურ საქმეს?
ნუთუ ღირსებად ითვლება ნაკლი?
რატომ ვაღმერთებთ ფულიან ჩარჩებს
და რატომ მოგეწონს ჯამბაზის სახე?
რატომ გაფურბით საკუთარ გენს
და რატომ ვუფრთხით წარსულს?
უნდა გვახსოვდეს!
ბოროტი საქმე ღირსებას გვართმევს,
წარსულის ცოდნა ამაღლებს გრძნობას!
სისხლის აღრევა ჩვენ ყველას გვავენებს

და ვერ აღვიქმავთ ჩვენს ნამდვილ სახეს.

ქარაოცამ იმედინად თქვა:

მოდის აღდგომა
და სამჯავროზე გამოიყვანენ,
ვინც კი ღვთის ნებას, ზურგი აქცია
და იბერია ნარდის თამაშად გადააქცია.

თეთრწვერა:

პატრიოტიზმზე ბევრი კამათობს,
ლაზღანდარობენ, იცვლიან ნიღბებს,
ინაწილებენ თეატრში როლებს,
როლის მიხედვით - წილებს.
ბრბოს, გრძნობა როდი აინტერესებს,
უდარდელობის ადევთ უღელი,
ფულისთვის - მგლებივით იწყებენ ყმუილს,
მერე - ემსგავსებიან კურდღელებს.

ქარაოცა:

როცა დრო წარსულს სვავევით კორტნის,
მაშინ ცხოვრება ემსგავსება დეკორაციას,
ეს მოჩვენება, ცხოვრებას მატყლივით ბერტყავს,
და კაცის მიზნებს,
მისამართს უცვლის.

თეთრწვერამ ცას გახედა, უკვე თენდებოდა, თან წვი-
მაც დაწყებულყო:

აბლაბუდაში, წყლის წვეთი წვეთავს
და ეღვიძება გონებაში განაბულ სიზმრებს,
სხივმა ღრუბელში გაინაპირა,
მთვარე გაოგნდა,
მზე კი,
აეკრა ღრუბლების ბადეს.

ქარაოცა:

ჰო მართალი ხარ, უკვე თენდება,
დროა წავიდე, ისევ შეეხვდებით.

ზოგა ♦ ◻ ♦ ◻ ♦ ◻ ♦ ◻ ♦ ზოგა

ზაფხულს, იანვარის ცივი დღე შეეპარა

სავლეს ქუჩიდან მეუბოვეს ხმა შემოესმა, ფანჯრიდან გახედა, ტიმოთე ცოცხს ცელივით იქნედა და ნაგავს ხან ერთ მხარეს მიაყრიდა, ხან მეორე მხარეს, მერე კი მეორე განზომილებაში გააქანებდა. გადაყრილი ნაგავი, მეორე განზომილებიდან პიველში იყრებოდა, და ასე ტრიალებდა განზომილებებს შორის. გასაკვირი ისიც იყო, რომ სამივე განზომილებაში, სამჯერსამი მენაგვე ერთიდაიგივე ლექს ამბობდა და სამივე, სამგანზომილებიან კვადრატში აყვანილ სამყაროს ნაგვისაგან განთავისუფლებას ცდილობდა.

ტიმოთემ, სავლეს სახლის ფანჯრებს გახედა. დიდი ხანია გათენებულყო, მაგრამ, სავლეს, ბინაში მინც ენთო შუქი:

– „ეტყობა სძინავს“, – თავისთვის გაიფიქრა ტიმოთემ და მეორე ლექსი, უფრო ხმამაღლა წარმოთქვა:

სიომ ყურში ჩაგვჩურჩულა:

გაზაფხული დადგაო, მიწაც უკვე გაღვავაო,
გლეხმა თავის ეზოში, ბარი მიწას დაჰკრაო,
კომშიც ლამის აყვავდეს, შენს პატარა ბაღშიო,
ჩქარა გარეთ გამოდი, რას დამჯდარხარ სახლშიო.

საველეს გაეცინა. მიხვდა, რომ ტიმოთემ მის გასაგონად თქვა ლექსი, თან გაიფიქრა: „რა დროს გაზაფხულია, დააგვიანდა. აა, შეიძლება სხვა რამეს გულისხმობს“ და მიიმედ წამოდგა სავარძელიდან, პირი დაიბანა, წინა ღღეს გაკეთებული სადილი გაიცხვლა, შეჭამა და გარეთ გავიდა - სასეირნოდ, ვერ იგრძნო როგორ გაცდა ქალაქის საზღვრებს, უფრო შორს მოინდომა წასვლა, მანქანა გააჩერა და მძღოლს სთხოვა:

– თეთრი და შავი არაგვის შენაერთთან მიმიყვანე.

მანქანა ჯერ მოასფალტებულ გზას მიუყვებოდა, მერე მარჯვნივ გადაუხვია და ოღრო-ჩოღრო ქვიან გზას გაუყვა.

– მეტზე ვერ წაგიყვან, მანქანა სულ დამემტვრევა, – დანანებით მიმართა მძღოლმა საველეს.

– კარგი არაუშავს აწი ფეხით წავალ, – მხიარულად მიმართა საველემ მძღოლს, ფული გადაუხადა და გზას ფეხით გაუღვა. ფერდობზე ბილიკი შეამჩნია, იქითკენ გაეშურა. ბილიკს აუყვა, ფერდობზე ავიდა, ზემოდან გადმოხვდა მდინარეს. მდინარის ხეობაში, დაახლოებით შვიდას მეტრში თვალი მოკრა ადამიანებს, რომლებსაც მანქანის საბარგულზე, სუფრა გაეშალად, სამნი იყვნენ,

რატომღაც მათ დანახვაზე შეცბა, გონების თვალით მიუახლოვდა და სამივე იცნო, მართალია თვალის მზერა მათ სახეებს კარგად ვერ წვდებოდა, მაგრამ გონების თვალი კი – ჰო ისინი იყვნენ. ფერდობზე თავქვე დაეშვა, მიუახლოვდა, კეთილად მიესალმა:

- ღმერთი იყოს თქვენი მფარველი.
- ამინ! – ერთდროულად უპასუხეს ოსებმა.

სავლემ მათ სახეებს კარგად დააკვირდა, დარწმუნდა: „ჰო ესენი არიან და, ისევ ერთად არიან“.

ოსებმა არყის დაღვევა შესთავაზეს. სავლემ უკან არ დაიხია და მათთან ერთად რამოდენიმე ჭიქა დაცალა, ადღეგრძელა იბერია, სიკეთე და იბერიისათვის ომში დაღუპულები, მერე ვინაობა გამოკითხა, და მათი გულახდილობის მოპოვების მიზნით, თავი ოსად გააცნო, იმათაც თავიანთად მიიღეს და გული გადაუშალეს, მხოლოდ ის არ მოუწონეს, რომ იბერიისათვის დაღუპული მებრძოლების მოსაგონებელი სადღეგრძელო დალია, და დასძინეს: „მაგრამ, რახან ოსი ხარ გაპატიებთო“. მერე, მოუყვეს თავიანთი „საგმირო“ საქმეები, თუ როგორ ხოცავდნენ იბერიელებს, და დღესაც როგორ გადასცემენ ინფორმაციას, კოკოი-ყლითას - პატრიოტი იბერიელების შესახებ, იქნება-და მომავალში გამოადგეს... და ერთი ბოლოდროინდელი ამბავიც გაიხსენეს, ეს ამბავი სავლეს შვილს და რძალს ეხებოდა, მომხდარს გატაცებით და თან შიშით ყვებოდნენ - მამა ჰყოლია ძალიან უშიშარი...

სავლემ ისარგებლა მათი უყურადღებობით და ფარულად დაიწყო მათი შეფასება - ზომავდა თვალით – მოერეოდა სამივეს თუ არა... ჯიბეში დანა მოისინჯა, გაიფიქრა: „რა კარგია ჯიბეში, რომ აღმომაჩნდა“. მერე

მანქანაში შეიხედა, უკანა სავარძლის საზურგესთან თვალი მოკრა ავტომატის კონდახს; დაღლილობა მოიმიზეზა და ითხოვა: – მანქანაში ჩავჯდებით, და სანამ მათგან თანხმობას მიიღებდა, კარი გამოაღო, სწრაფი მოძრაობით ავტომატი გადმოიღო, ჰაერში გაისროლა და გაოგნებულ ოსებს დაუმიზნა, ოსები სავლეს მიაშტერდნენ, მომხდარი არ სჯეროდად. სავლემ მშვიდათ მიმართა:

– იმ დახოცილების მამა ვარ, თქვენ, რომ ასე გატაცებით იგონებდით მათი სიკვდილის ამბავს, ახლა თქვენი წამებით უნდა ვიჯერო გული.

სავლეს სიტყვა არ ჰქონდა დამთავრებული, რომ სამივე მუხლებზე დაეცა და ლულულადი მორთეს:

- არ დაგვხოცო,
- შეგვიბრაღე,
- ბავშვები გყავს,

სავლემ ზიზლით შეხედა სამივეს. ამ მზერამ კიდევ უფრო დააფრთხო ოსები და მიწაზე ღოღვა დაიწყეს. ერთ-ერთი ფეხებთან მიულოღდა და ფეხების კოცნა დაუწყო. სავლემ უკან დაიხია მიუხედა განზრახვას და მრისხანე ხმით დაჰყვირა:

– ფეხსაცმელის თასმები ერთმანეთზე გადაიბით.

ოსები უსიტყვოდ დაემორჩილნენ.

– ახლა აი იმ ხრამის პირთან მიდით!

ოსები სკუპსკუპით მიუახლოვდნენ ხრამს და გაირინდნენ.

სავლემ მანქანას მიუახლოვდა და რაღაცის ძებნას შეუდგა, საბარგულში ტილო იპოვა, სიგრძეზე სამ ნაწილად გახია, თოკის მსგავსად დაგრიხა და ერთ-ერთ ოსს უბრძანა:

– ეი შენ, ხელები შეუკარი მათ!

ბრტყელსახიანმა მორჩილად შეასრულა ბრძანება. მერე სავლემ მასაც შეუკრა ხელები.

– მოვიდა თქვენი განკითხვის დღე, ძაღლის შვილებო! – სავლემ ავტომატი დაუმიზნა, მაგრამ, უეცრად საზიზღარი გაახსენდა. გულში უზომო ტკივილი იგრძნო, თვალებზე ცრემლი მოადგა, ზეცას ასედა და მძიმედ წარმოთქვა:

– ო, ღმერთო ჩემო შემინდუ... – და ასე ზეცას აბყრობილი გაქვავდა. ცოტახნის შემდეგ, ავტომატი ძირს დაუშვა და ტყვიების ჯერი მიწას დაახალა, ტყვიებისაგან დაცლილი ავტომატი ოსებს, ფეხებთან მიუგდო, შემობრუნდა და მტკიცე ნაბიჯით გზატკეცილისაკენ გაემართა.

სავლეს, სულ რაღაც სამოცდაათი მეტრი თუ ჰქონდა გავლილი, როცა ოსების ხმა შემოესმა:

– გვიშველეთ...!

უკან მოიხედა, ხრამს მიწა მოწყვეტოდა და სამივე ოსი ძირს ჩაეტანა. სავლე, საშველად გაიქცა, მაგრამ, უკვე გვიანი იყო - არაგვს გაეტაცა ოსები. სავლე, მიხვდა რომ ვეღარ უშველიდა, თანაც ენიშნა: ეს უკვე ღმერთის სურვილი იყო.

სახლისკენ მიმავალი სავლე, აუინებით თან ხმამაღლა, თავის ლექს გამუდმებით იმეორებდა და იმეორებდა:

ტიროდა ქარი დაბურულ ტყეში,
მისი ქვითინი ზეცას წვდებოდა,
ღამემ ჩაყლაპა ცივი ზამთარი
და ალუბლების ხეებს ათოვდა.

სიბნელემ შთანთქა მთვარის სხივები,
სადღაც, მინდორში მგელი ყმუოდა,
ისმოდა ძაღლის მწარე წკმუტუნი
და განუწყვეტლივ იფიფქებოდა.
იდგა ზამთარი მიუსაფარი,
ყველას სციოდა,
ყველა ჩიოდა,
ფანჯრებს მოადგნენ ანგელოზები,
სოფელს ათბობდა მათი გალობა.
„ოცდახუთსა დეკემბერსა
ქრისტე იშვა ბეთლემსაო...“
უეცრად დატკბა...
და, სიყვარული ყველას ათბობდა!
დრო მიდიოდა,
დრო მიდიოდა,
და მიდიოდა,
თაფჩაქინდრული,
ცივი ზამთარი...

სამაშრუტო თაქის მგზავრებს, სავლე ჭკუიდან შემ-
ლილი ეგონათ და როცა ჩავიდა, ყველამ თანაგრძნობის
მზერა გააყოლა.

სავლე, სახლში შევიდა თუ არა, თავის დას დაურეკა:
– ხვალ მეც ჩამოვდივარ, ბავშვების წაყვანა მინდა
ზღვაზე.

– ძალიან კარგი, – დაეთანხმა მათა და, გულით
იგრძნო, რომ მოსახდენი მოხდა, შვებით ამოისუნთქა,
ფანჯარას მიუახლოვდა და შხარას გახედა – შხარა
ასეთი ამაყი არასოდეს ენახა.

ზღვა მშვიდად ღელავდა, უფრო სწორედ ლივლივებდა. ხანდახან მისი ტალღები ჩუმად მიეპარებოდნენ ნაპირზე მსხდომ ბაბუას და შეილიშვილებს, ფეხებს დაუკოცნიდა და მხიარული შხარა-შხურით უკან დაიხევდა, ამას ხშირად იმეორებდა თან არ ბეზრდებოდა ამ დალოცვილს, ან რატომ უნდა მობეზრებოდა როცა მის ნაპირზე მისი შვილები ისხდნენ, ერთი მთლად გაჭაღარავებული, ორი კი ჯერ ბავშვები იყვნენ. ზღვის ნაპირზე მსხდომთ კი, ძალიან მოწონდათ ზღვის ტალღების ალერსი და თვითონაც ალერსით პასუხობდნენ მათ ფეხებთან მოლივლივე წყალს; და, ერთად ისხდნენ სიჭარმაგე და მომავალი და ვერც იგრძნეს თუ როგორ ჩასახლდა მათ სხეულში წარსული და იმედი, ზუსტად ისე როგორც ეს მოხდა ათი წლის წინათ. ჰო, კიდევ მათ, უკდავებაც დაემატათ.

- ბაბუ, წელიწადის რომელი თვე გიყვარს?
- შემოდგომა, - ბაბუას ნაცვლად უპასუხა ანდრიამ.
- რატომ? - ისევ იკითხა დაჩიბ.

სავლეს გაეღიმა და თანხმობის ნაცვლად ლექსი თქვა:

ზღვამ ქვიშა ნაპირზე გამორიყა,
იქვე, კლდის ძირში მიყარა,
დარდიმანდულად ტალღები აიქორჩრა
და კლდეს უტიფრად მიმართა:
„შენი არსებობა უაზროა,
მე კი ვარ ცხოვრების ფაბულა,
პირველად ღმერთმა მე შემქმნა,
ის არის ჩემი პატრონი“.
კლდეს, ზღვის ნათქვამზე გაეცინა,

სულის სიბობოქრეს მიუხედა,
„წყალი მომატებია“ - თავისთვის გაიფიქრა, -
„ესე იგი სადღაც გაწვიმდა“.

ზღვის საქციელზე, მზესაც გაეცინა
მერე, მორიდებით მიმართა:

- „მობილო, რა დროს ქიშპობაა, მოუკედეს
გამჩენი,

შემოდგომა მობრძანდება ჭარმაგი ბატონი,
შეხედე! ჩამწიფებულა მსხალი,
კანში ველარ ეტევა წვნიანი ვაშლი,
ქალის მკერდით აღზნებულია ლეღვი,
ბროწეული გამსკდარა - გადმოსდის წვენი,
ყურძენიც დაიწურა, ჩუხჩუხებს მაჭარი,
შენ კიდევ რა გჭირს, რატომ ხარ ამტყდარი?“
შეხედე რა ფერებია, ხარობს ბუნება!
ვინ არის შენ გარდა ბუნებანაქცევი?

ზღვა დაწყნარდა, უკან დაიხია,
კლდეს, ზღვის საქციელზე, გულიანად გაეცინა,
„წყალი შემოაკლდა“ - თავისთვის გაიფიქრა, -
„ესე იგი აღარ წვიმს - დარია“.

ბუნება ხალისობს,
ბუბუნებს თავისთვის:

„მზე მართალია - რა დროს ქიშპობაა,
მოუკედეს გამჩენი,

ახლა მთავარია, მოსაგაღს -
გაუჩნდეს პატრონი“.

- მაგრამ, მე გაზაფხულიც მიყვარს. აი, ამასაც
ჩაწვდით:

დახეთქვაზა ნუშის კვირტები...
მაცდურ ქალივით იყურებიან,
ისე გიმზერენ,
 ისე გიმზერენ,
თითქოს მოხვევას გეხვეწებიან.
 საცაა დასკდეს ლორთქო ბალახი...
მიწის სურნელი ჩაჰგუბებიან,
ინაბებიან,
 ჩუმათ გიხმობენ,
ხვევნა-ალერსი მონატრებიან.
ატეხილია არყის ხეები,
ზამთრის სივერცხლე გამოჰყოლიათ,
მათი ნათება,
 და ახირება,
უცხო ქალივით მიმზიდველია.
მინდვრებს მოედო თეთრი პეპლები,
გამართეს ცეკვა თაებრუდამხვევი
 ნაზი ფარფატით,
 სათნო ღიმილით,
ახლოს გიხმობენ ამორძალები.
მინდორში ატყდა ყვავილთა ტვერი,
ციდან დაეშვა ლურჯი არილი,
გაშიშვლებულა ტბასთან ტირიფი
ისეთი ნაზი
 და იღუმალი,
დაგემართებათ - ელეთმელეთი.

ბავშვები კიდევ უფრო გამხიარულდნენ, ცელქობის ხასიათზე დადგნენ, წამოხტნენ და საველეს შემოეხვივნენ, მისი წაქცევა მოინდომეს, მაგრამ, გაუჭირდა

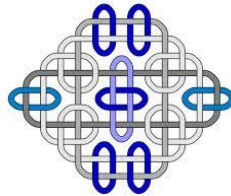

მომავალს წარსულის დამარცხება. რამეთუ, წარსულის ფესვებიდან იღებდნენ საზრდოს.

ბავშვების მხიარულება ზღვასაც გადაეღო და ოთხივეს მხიარულება - მზეეს. ყველა და ყველაფერი ხალისობდა. ამ საერთო მხიარულებამ აიეტის მიძინებული სული გამოაფხიზლა და ისიც შეუერთდა საერთო ზეიმს. მხოლოდ ბნელ ორმოში ჩაგუბებული მტრის ზრახვები ბუყბუყებდნენ: ბუყ-ლაეროვ, ბუყ-პუტინ, ბუყ-ლაეროვ, ბუყ-პუტინ. ამასთან, ირგველივ უსაშველოდ საშინელ სუნს აფრქვევდნენ: ფუ, ფუ. და, ყველასათვის აუტანელი ხდებოდა, მათი არსებობა.

....

ვაჟა კაკაბაძე
Vazha (Vaja) Kakabadze

ზღაპრის ფილოსოფია - 2

(ჭკვიანებო?! საზიზღარი შეიძლება იყოს ჭკვიანი?)

“Philosophy of a Fairy-Tale - 2
(Clever?! Can bad be clever?)”

მხატრული გაფორმება და ლექსების ავტორი: ვაჟა კაკაბაძე
ქაღალდის ზომა 60x80, 1/16; პირობითი ნაბეჭდი ქაღალდი 30;
ტირაჟი 500. სტამბაში შესულია 2016 წ.

\ფასი სახელშეკრულებო\

დაიბეჭდა: გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბილისი, აღ. ყაზბეგის გამზ., №47.

E-mail: meridiani777@gmail.com

ISBN 978-9941-0-8610-6

